

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

YETMİŞ BİRİNCİ İNİKAT

7 - VI - 1930 CUMARTESİ

Münderecat

	Sayfa	Sayfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	64	
2 — Havale edilen evrak	64	
3 — Riyaset Divanının Heyeti Umumiye maruzatı	64	
1 — Sivas Meb'usu Remzi Beyin, Millî paramız kıymetinin tesbit ve tezyidi ve memleketin iktisadî inkişafının tesrii için mevcut bazı çarelere tevessül edilmesi, ithalâtımızın tenkis ve bazı vergi ve resimler varidatının tezyidi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair takrihi.	64	65,73
4 — Müzakere edilen maddeler	64	
1 — Türkiye Cümhuriyetile Almanya Hükûmeti arasında aktolunan ticaret mukavelesinin tasdiki hakkında 1/721 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları	64	71,73,76
2 — Türkiye Cümhuriyetile Estonya Hükûmeti arasında münakit ticaret ve seyri-sefain mukavelenemesinin tasdiki hakkında 1/713 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları	64	71,73,76
3 — Türkiye Cümhuriyetile Bulgaristan Kırallığı arasında münakit ticaret ve seyri-sefain muahedenemesinin tasdiki hakkında 1/726 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları	64	72,73,78
4 — Türkiye Cümhuriyetile Macaristan Hükûmeti arasında münakit ticaret mukavelesinin tasdiki hakkında 1/727 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları	65	73,73,81

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Kâzım Paşanın Riyasetlerle aktolunarak yapılacak köprüler ve şoseler için Nafia Vekâletince taahhüdât icrasına, Ereğli havzai fahmiyesi maden amelesinin hukukuna müteallik 151 numaralı kanunun yedinci maddesine bazı fıkralar ilâvesine dair kanun lâyihaları müzakere ve kabul edildi.

3 haziran 1930 tarihli Cümhuriyet gazetesindeki yazı hakkında Adliye Vekâletinden vaki suale Vekil Beyin cevabı dinlendikten sonra cumartesi günü toplanılmak üzere celse tatil olundu.

Reis	Kâtip	Kâtip
	Tokat	Denizli
A. Kâzım	S. Tevfik	H. Rüştü

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Tezkereler

1 — Gümrük tarife kanununun 14 üncü maddesi mucibince kabulü muvakkat usulünden istifade edecek eşyaya ait cetvelin gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi (Bütçe Encümenine).

Mazbatalar

2 — Hayvan sağlık zabıtası kanununun 39 uncu maddesinin tadili hakkında 1/732 numaralı kanun lâyihası ve İktisat Encümeni mazbataları (Ruznameye).

3 — Islahı hayvanat kanununun 9 uncu maddesinin tadili hakkında 1/729 numaralı kanun lâyihası ve İktisat Encümeni mazbataları (Ruznameye).

4 — Türkiye Cümhuriyetile Danimarka Hükümeti arasında aktedilen ikamet, ticaret ve seyrisefain mukavelenemesinin tasdiki hakkında 1/728 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

5 — Yüksek Ziraat Mektebine kabul oluncak talebenin bir sene çiftliklerde staj görmeleri hakkında 1/691 numaralı kanun lâyihası ve İktisat ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

6 — Ziraat Bankası hakkındaki kanuna bazı maddeler tezyiline dair 1/725 numaralı kanun lâyihası ve Adliye, İktisat ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

7 — Dahiliye memurini hakkında 1/132 numaralı kanun lâyihası ve Dahiliye Memurin Kanunu Muvakkat ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

8 — İlk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkında 1/631 numaralı kanun lâyihası ve Maarif, Memurin Kanunu Muvakkat ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

9 — Türkler ve Türk şirketleri tarafından işletilen buharlı sefaının gümrük resminden istinasına dair olan kanuna iki madde tezyili hakkında 1/706 numaralı kanun lâyihası ve İktisat ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

10 — Muamele vergisi kanununun üçüncü maddesine iki fıkra tezyili hakkında 1/676 numaralı kanun lâyihası ve Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

11 — Tütün inhisarı hakkında 1/466 numaralı kanun lâyihası ve İktisat, Maliye, Dahiliye ve Adliye Encümenleri mazbataları (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

Reis — Refet B.

Kâtipler : Süreyya Tevfik B. (TOKAT), H. Rüştü B. (DENİZLİ)

Reis — Celse açılmıştır Efendim.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Sivas Meb'usu Remzi Beyin, Millî paramız kıymetinin tesbit ve tezyidi ve memleketin iktisadî inkişafına müvafık olarak bazı maddî ve nakliyyat varlıklarımızın tenkis ve bazı vergi ve resimler varidatının tezyidi hakkındaki kanun teklifinin geri verilmesine dair tahriri

YÜKSEK REİSLİĞE

Millî paramızın ıslahı ve memleketin iktisadî inkişafının tesrii için mevcut bazı çarelere tevessül edilmesi ve bu meyanda esas olarak Devletin kâfi derecede mevcut ve maddî kıymeti haiz bazı varlıklarının eyrakı naktiyemize karşılık gösteril-

mesi ithalâtımızın tenkisi ve sair tedbirlerin ittihazı hakkında takdim ettiğim 28 kânunuevvel 1927 tarihli teklifi kanunî lâyihamdaki noktai nazarların esas, ruh ve maksat itibarile yeni gümrük tarifesi ve iktisadî program ile alman istikâmetler dairesinde ve Cümhuriyet Merkez İhraç Bankası kanunu ile

vaz ve derpiş edilen karşılıklarla ve diğer tedbirlerle vasi miyasta tatmin edilmiş olduğundan işbu lâyihamın iadesini rica ederim efendim.

Sıvas Meb'usu

Remzi

Reis — Alelusul kendilerine iade edeceğiz.

4 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

Reis — Efendim, bugün müzakere edeceğimiz mevat, iki müzakereye tabi mevattır. Bunlar hakkında encümen müstaceliyet teklif ediyor. Müstaceliyeti kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

1 — *Türkiye Cümhuriyetile Almanya Hükûmeti arasında aktolunân ticaret mukavelesinin tasdikı hakkında 1/721 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları* [1]

Reis — Lâyihamın heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı?

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlar, müzakeresine başladığımız ticaret muahedesinin matbuunu bu gün içtimadan yarım saat evvel aldım ve yarım saat zarfında okuması ne kadar mümkün ise o kadar okuyabildim. Muahede, en ziyade mazharı müsaade millet muamelesi esasma müstenittir ve iki tarafın (A) ve (B) cetvellerinde gösterilen ithalât mevaddı üzerindeki resimleri tenzilen veya olduğu gibi kanunî şekilde takyit eden hükümleri havidir. Evvelâ (A) cetveli Almanya Hükûmetinin Türkiyeye ithâl edeceği mevaddı ifade ediyor. Malûmu Âlileridir ki ticareti hariciyemizde Türkiyeye en yüksek ithalât yapan Almanya'dır ki takriben senede 30 - 35 milyon lira tutarındadır. Vakıa Türkiyeden Almanya'ya 20 küsur milyon liralık ithalât yapılmaktadır. Fakat ticareti hariciyenin ehemmiyeti itibarile bu memleketle haric memleketler arasında yapılabilecek muahedeler diğer muahedelerden daha çok ehemmiyetli ve muamele itibarile daha azametli olduğu nazarı dikkati celbeder. Almanların bize karşı taahhüt ettikleri cetvelde mevcut olan maddeler iptidâi ve ham maddelerdir. Esasen bu maddeler Alman kanunları mucibince gümrük resminden muaf olan maddelerdir. Bir de bir kısım kuru yemişler üzerinde mevcut olan ve Alman gümrük kanunu mucibince alınmakta olan resim miktarını tezyit etmiyecekleri vadinden ibarettir. Yani Almanların taahhüt ettikleri şey, esasen kendi kanunları ile mevcut olan muafiyetleri kaldırmıyacaklarından ibarettir. Bu muafiyetler ise ham maddelere aittir. Halbuki Alman sanayiinin behemehal bu maddelere ihtiyacı vardır. taahhüt edilen bu mevat, 28 madde olup bunun on birinden de halâ almakta oldukları gümrük res-

[1] 230 numaralı matbuva zaptın sonuna merbuttur.

mini tezyit etmiyeceklerdir. Bize gelince, bu mukavele ile bizim Almanlara karşı, yüzde otuzdan başlayarak halen alınmakta olan gümrük resminden yani son tarife kanunile alınması lâzım gelen gümrük resminden yüzde (30) dan başlayarak, 30, 25, 20, 15 hattâ bazı maddelerde (10) a kadar tenzilâtı taahhüt ettiğimiz mevat, (81) maddedir. Bu (81) madde manzuru Âlileri olduğu veğhile hemen umumiyetle lüks eşyadır. Fantazi eşyadır ve memleketimizde harcı âlem denilecek eşyadan da yüklü ve pamuklu mensucat vardır. Binaenaleyh bu muahede ile bir taraf yalnız mevcut kanunu teyit ediyor, bu muahede, devam ettiği müddetçe kanunu değiştiremem, diyor. Bu taahhütte (28) maddeye inhisar ediyor, bu maddelerdeki esasen o memleketin sanayii için elzem olan maddelerdir. Diğer taraf - ki biziz - bunun mukabilinde (81) madde üzerinde yüzde, 30, 25 nisbeti dahilinde tenzilât - taahhüt ediyor ki bu mevat ve eşyanın - kısmı mühimmi, bizim için harerî âlem olmıyan salon eşyası, fantazi eşyadır. Kısmen de memleketimizde yetiştirmeye çalıştığımız hattâ başladığımız, yüklü ve pamuklu mensucattır. Esasen pamuklu mensucatin haddi zatında resimleri bizim kanunumuz mucibince de pek yüksek tutulmadığı için bu tenzilâtla mevcut resmi hemen eski tarifedeki nisbete yaklaştırmış oluyoruz. Bilmiyorum bu tenzilât karşısında bizim dahilî sanayimiz yani dokumaçılık nasıl inkişaf edecektir. Mulûmu Âliniz Almanyadan ithâl ettiğimiz mevattan bizce mühim ve lâzım olan makineleri biz kısmen gümrük tarife kanunile ve kısmen de teşvikî sanayi kanunile muaf tuttuk. Teşvikî sanayi kanununun dairei şümulüne girmiyen kısmı da yüzde bir ilâ yüzde beş ve nihayet on kadar cüz'î bir resme tabi tuttuk ve yine Almanların vasi miyasta ithal ettikleri kimya mevaddını hafif bir resme tabi tuttuk ve hattâ bunların büyük bir kısmı yine teşvikî sanayi kanunile muafıdır.

Eczayi tıbbiyeyi esasen hafif bir resme tabi tuttuk, velhasıl Alman ithalâtının ehemmiyetli ve azametli bir kısmının bizim ihtiyacımız olduğu için tarife kanunumuzda asgarî bir resim ile ve bir kısmını da muaf olarak ithalini esasen kabul etmiştik, şimdi bu mukavele ile de fantazi eşya üzerinde yüzde otuza kadar tenzilât kabul ediyoruz. Adi toprak boyalarını - ki mensucati smaiyede bunlar kullanılmaz, ancak inşaatta kullanılabilir, bunun da memleketimizde binlerce cinsi vardır -

asgarî resme tabi tutuyoruz ve yine asgarî resme tabi tuttuğumuz otomobillerin 900 kiloya kadar sıklığı olan ve harer âlem olmıyan ve taksidde kullanılmıyan zinet için eshabî merakın kullanacağı nevelerini dahi tenzilâta tabi tutuyoruz, sonra mukavelenin birinci maddesinin üçüncü fıkrasında bir nokta daha esaslı surette nazarı dikkatimi celbettir. (A) ve (B) cetvelinde Türkiyeye dahil olan eşya üzerinden Türkiyenin kabul ettiği yüzde nisbetindeki tenzilât hakkında burada deniyor ki: Gümrük tarifesindeki resim miktarını Türkiye bir kanunu mahsusla tezyit etmek lüzumunu görür ve bir kanun yaparsa bu kanun (9) ay geçmedikçe mevkiî meriyete giremeyecektir. Bu pek hoş gidecek tabir ve tarif değildir. Haddi zatında mütakabil menfaat temin etmiyen, onların esasen muaf olan madde iptidaiye üzerindeki muafiyeti kaldırmamak teahhüdüne karşı bizim (B) cetvelindeki fantazi eşya üzerinde yüzde (30) kadar tenzilât yapmamız teahhüdünü ihtiva eden bir mukavelenin metnine bu hususta yapacağımız kanunun (9) ay geçmedikçe mevkiî tatbika konulmıyacağı yolunda bir hüküm dârcini bendeniz bir az fazla gördüm. Hatta tereddüt ettim ve bu kaydı, gümrük tarifesi kanununun 28 inci maddesinde kambiyo fiyatları dolayısıyla, yani İngiliz lirasile Türk lirası arasındaki farkın %20 tehalüfünden dolayı meclisimizin Hükûmete verdiği mutlak salâhiyet ve mezuniyet - ki derhal kullanması lâzım gelir - takyit eder bir mahiyette gördüm, vaktim çok az olduğu için aşağıdaki maddeleri tamamen okuyamadım. Eğer gümrük kanununun (28) inci maddesini tezyit edecek mahiyette bir kaydı istisnâ konmamışsa bu fıkra bu maddenin hükmünü takyit eder. Binaenaleyh bendeniz muahedeyi bir birle vasi mikyasta ticaret yapan tarafeynin menafiiini müsavi şekilde temin eder bir mahiyette görmedim. Eğer bu arzettiğim o fıkraya olmasa idi, yani birinci maddenin (B) fıkrasına ait bu tenzilât hakkındaki şayet tarifesi asliye üzerinde bir tadilât yapılırsa bu tadilât (9) aydan evvel mevkiî meriyete geçmemek kaydı olmasaydı, daima muahedelerde nazarı dikkata aldığımız serbestii harekâtımızı muhafaza ederek daimî tarifemizdeki nisbetleri, memleketin menafii iktisadiyesinin icap ettirdiği şekillerde bir kanunu mahsusla değiştirmek suretile memleketin menafiiini sıyanet edebilir, dedim. Fakat o kayıt mevcut oldukça tarifesi asliye üzerinde (9) aydan evvel bir karar almak imkânı hasıl olmaz.

(9) ay sonra mevkiî mer'iyete konacaktır. Bu noktai nazardan pek doğru bulmadım, hatta bizim tenzilâtını kabul ettiğimiz maddeler arasında süpürgeye varıncaya kadar hasır eşya ile salon heykelleri, salon tezyinatı eşyası, madenî tellerle mürettep döşemeler gibi bir takım fantazi eşyalar da mevcuttur ve onların bize karşı tezyit edemeyeceğimiz dedikleri resim halılarımızdan, meselâ ipeklilerin yüz kilosundan (700) mark, yün halıların yüz kilosundan (600) mark gibi zaten fahiş olarak aldıkları resimden ibarettir. Almanya evvele ihraç

ettiğimiz ve Almanların muhtaç oldukları ve Anadolu'dan giden arpalar hakkında bir bahis göremedim, şaraplara ait esaslı bir bahis te göremedim, üzümlere ait olan kayıt ise yalnız Korent üzümlerine yapılacak muameleyi tatbik edecekleri kaydından ibarettir. Fındıklardan halen alınmakta olan resmi artırmıyacakları teahhüdünden ibarettir.

Tütün üzerinde hiç bir bahis göremedim, yumurta-ki vasi surette Hamporga ihracat yapılabundada yalnız ekle salih olmıyan, sırf sanayide kullanılmakta olan kısım üzerinde bir hüküm gördüm ki bu kaydı da bizi myumurta ihracatımızı teshil edecek ve bizi tatmin edecek mahiyette telâki etmiyorum. Binaenaleyh muahedeyi bendeniz müstaceliyetle müzakere ve tasdika değer mahiyette göremedim.

İktisat Encümeni Reisi Mustafa Şeref B. (Burdur) — Efendim, Hasan Beyefendi verdikleri izahat ve malûmatı intaç ederken muahedenin acele ve seri surette müzakeresine lüzum olmadıklarını söylediler. İktisat Encümeninin müstacelen tasdikı fikrindedir ve bu muahedenin bu gün tasdikı ile mevkiî mer'iyete girmesinde memleket için en büyük faide tasavvur etmektedir. Bu noktai nazardan olduğu içindir ki Hasan Meyefendinin beyan ettikleri malûmata karşı encümen namına bazı izahat arzedeceğim. Bir kere bu muahede en ziyade mazharı müsaade millet esası üzerine yapılmıştır.

En ziyade mazharı müsaade millet demek; ticaret âleminde ve her hangi bir pazarda aynı eşyayı ticariyeyi sevkedememlemler arasında fark olmamak demektir. Daima Devletlerin düşündükleri kendi eşyalarına mümasil eşya çıkaran memleket ile ayrı gayrı muameleye uğramamaktır, bütün ticaret mukavelâtı yapılmasındaki gaye, diğer Devletlerle müsavi şartlar temin etmektir. Bunun içindir ki ticaret muahedeleri yapılırken her nevi eşya üzerinden gerek doğrudan doğruya ve gerek dolayısıyla acaba bir nevi farklı muamele hasıl oluyor mu, olmuyor mu, bu nokta tetkik edilir. Bunun içindir ki ticaret muahedeleri yapılırken evvel emirde esas prensip olarak en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinin tasdik ve tatbik edileceği derecedir. Bundan sonra tarafeyn arasındaki eşyalar meyanında siyaset itibarile ehemmiyet verdikleri mahsul veya mamûl varsa onlar için de ayrıca bir liste yaparlar, bu listelerde mevcut olan miktar en ziyade mazharı müsaade millet muamelesine nail olduğundan maada şayet o hususta mazharı müsaade millet muamelesi kaydı yoksa listede derecedilmiş olan miktar muameleyi teşkil eder ve o liste içerisindeki tarife, vergi, resim ne ise o tatbik olunur. Almanlarla yaptığımız muahedede şu iki esas aynen tabik edilmiştir. Bu esas tatbik ederken şüphesiz her iki taraf evvelâ yekdiğerine yaptıkları ithalât ve ihracat eşyalarının yekünü umumisini nazarı itibare almışlardır. Hasan Beyefendi izahlarına başladıkları zaman buyurdular ki, Almanyadan bizim memlekete vaki olan ihraç

cat 35 milyon türk lirasına baliğ olmaktadır. Bizim Almanlara yaptığımız ihracat ise 20 milyon türk lirası kadardır.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Takriben söyledim.

İktisat Encümeni Reisi Mustafa Şeref B. (Burdur devamlı) — Takribisi aksidir. Hasan Beyefendi, bizim Almanyaya ihracatımız 75 milyon marktır. Yani 35 milyon türk lirasını mütecevizdir.

Almanların bize vaki olan ithalâtı ise 61 milyon marktır. Yani arada aşağı yukarı 8 milyon liralık bir fark vardır. Bu itibarla ithalât ve ihracat yekûnları noktasından memleketimiz Almanyaya nazaran daha faik bir mevkiye bulunmaktadır. Şu rakamlar böyle bir mukaveleyi yapıp bir an evvel tatbikata geçmeği bizim lehimize olarak iktiza ettirir. Zaten böyle olmasa bile umumî harici ticaretimizin altıda birini teşkil edecek bir ticaret mahrecini, bir pazarını mukavelesiz bırakamazdık, bıraktığımız takdirde alelittak o büyük yekûnu taliin sevkine bırakmış olurduk. Halbuki her Devlet böyle büyük yekûnları değil, küçük yekûn tutan eşyayı bile bir mukaveleye rap-tediyor ve bu, menfaati icabındandır. Ondan fazla olarak, bizim Almanlara vaki olan ithalâtımız, onların bize olan ithalâtına faik olduğu için her halde bir mukavele yapmamız lâzımdır. Almanyaya ithalât eşyamızın müfredatı da şudur: 27 milyon marklık tütün ithal edilmiştir, 27 milyon kuru meyve ithal etmekteyiz. (15) milyon markını kuru üzüm, fındık, incir, badem teşkil ediyor. (6)

milyon marklık halı ve yirmi milyon marka yakan mevaddı iptidaiye ithal ediyoruz ki, Almanyaya 70 ilâ 80 milyon mark arasında ithalâtımız var demektir. Binaenaleyh bunu şu elimizdeki mevcut esaslara nazaran listemize koyuyoruz. Bu esaslara tevfikân liste yapmak zaruretindeyiz. Bu yapılan (A) listesi de bu esaslar dahilinde yapılmıştır. Bu, 20 milyonluk mevaddı iptidaiyede hakikaten buyurdukları gibi Alman tarife kanununda muafiyet vardır. Fakat tarife kanununda muafiyet vardır diye hiç bir vakit muahede yapılırken mukabil taraf bunu alâlhalihi bırakamaz. Çünkü muahede de alâlhalihi bırakmak demek, bizim şimdilik muaf olan eşyamızın mukadderatını o Devletin irade ve ihtiyarına bırakmak demektir. Kendi ihtiyarımız yok demektir. Alman kanunlarının bu günkü şekli değişirse, Alman iktisadiyatının bu günkü icapları tebeddül ederse, bu muafiyetler de kalkabilir. Biz bunun içindir ki bu muafiyetleri konsolide ettik, tesbit ettik. Bunu istihsal etmek elbette muvazenede bizim nam ve hesabımıza eyi bir keyfiyettir. İkinci kalem kuru meyvalarda 15 milyon temsil eden kuru üzüm hakkında; bilhassa Korent üzümü muamelesinin istihsal edilmesi eyi bir neticedir.

Malûmu Âliniz Korent üzümü unvanı altında adeta cinsi bizim üzümlerin aynı ve hemen bütün Devlet tarifelerinde ayrı bir numara altında tesis edilen bir mahsul vardır. Bu mahsulü Yunanlılar

50 - 60 seneden beri garp pazarlarında çalışarak adetâ gıda derecesinde bir itibara mazhar ve o pazarlara sevk ve ithal etmişlerdir. Devletler bunu mevaddı gıdayeden addederek gayet hafif bir resme tabi tutmuşlardır. Bizim ihraç ettiğimiz üzümler ise bu kabilden değildir. Bilâkis lüks eşya olarak telâkki edilmiştir. Onun içindir ki Almanlar, kendilerine ithal ettiğimiz 15 milyon marklık gibi mühim miktardaki üzüm mahsulümü, Korent üzümü için tarife kanunlarında tesbit edilen nisbetlerin bir buçuk misli derecede bir resme tabi tutmuşlardır. Yapılan mukavelede bizim ihracat eşyamızdan olan üzümlere Korent rejimi tatbik edileceği temin edilmiştir. Binaenaleyh bir kere Korent üzümünün daha dün tarifeye tabi tutulması neticesi olan fark, bu suretle kalkmış oluyor. Saniyen nefaset itibarile Korent üzümüne faik olan üzümlerimizin kıymeti yüksek olacağından tarifesi de yüksek olması icap ederken yüksek tarifeden şu suretle kurtulmuş oluyoruz, daha faydalı ve daha nefis eşyayı bulan bir pazar elbette gıda mevkiine bizim üzümlerimizi koymağa çalışacaktır. Üzümlerimiz hakkında yalnız Korent rejiminin tatbiki; Korenti sahai rekabetten bertaraf etmiş olacaktır. Bizim üzümlerimizin de gıda mahiyetile girmiş olmasını temin ediyoruz. Bunu, büyük bir yekûna baliğ ihracatımız olan üzümlerimiz için mühim bir fayda ve bizim keferimizde ağırlık teşkil edecek bir husus telâkki ediyoruz.

Almanyaya halı ithalâtımız 5-6 milyon liradır. Halı üzerinden de tarifei asliyeden yüzde altmış gibi bir tenzilât yaptırıldı. Tarifei asliyede 1600 marka baliğ olan bu resim muahedenin tetkikinden anlaşılacağı veğhile 600 mark derecesine indirilmiştir. Tütünler için tenzilât yoktur. Fakat tütünler hakkında ihracatımızın geçen seneler miktarından dün kalmaması için tütün müesseseleri nezdinde Hükümetin nüfuzunu istimal edeceğini taahhüt eden bir mektup alınmıştır. 27 milyon marklık tütün için teminat alınmıştır. 27 milyon kuru meyvedan 15 milyon üzüm için arzettiğim gibi geyet büyük menafi istihsal edilmiş ve resim korent derecesine indirilmiştir. Yani bugün yüz kiloda beş mark formülü istihsal edilmiştir. İncirlerimiz için de ayrıca tenzilât icra edilmiştir. 20 milyona baliğ olan muafiyetler meselesi de tesbit ve konsolide edilmiştir. Şu izahatımdan anlaşılacağı üzere gerek ihracatımız yekûnunun Almanların bize ithalâtı yekûnuna nisbetle faikiyeti ve gerek 75-80 milyona baliğ olan umumî ihracat eşyamızdan listeye dahil olan eşya için istihsal ettiğimiz menafi itibarile bu mukaveleyi yapmak ve bir an evvel intaç ederek mevki tatbika koymak bizim menfaatımızın icabındandır.

Almanların listesine gelince: İzahatımın iptidasında arzettiğim gibi her memleket liste usulünü kabul ettikten sonra o memlekette en ziyade hangi eşya ithali yapılırsa o eşyayı şüphesiz listesine almıştır.

Fantazi eşya ithal ediyor, veyahut hakikatta istihlâkâtı umumiyeye dahil eşya ithal ediyor. Bu, öbür tarafın listesini tanzim etmekte hakim olması itibarile elbette bizim yedi ihtiyarımızda değildir. Madem biz bir çok menfaatlar istihsal ediyoruz, öbür taraf ta bize o menfaatları verirken elbette kendi menfaati icabından addettiği eşya üzerinden tenzilât yapacaktır ve bu eşyaları da kendisi intihap edecektir. Onların listesinin tertibini de bizim kendi elimize almamız istemek ve talep etmek, imkânı olmayan bir şeydir. Bu, onların menfaatlarını biz idare edeceğimiz gibi bir şey olur. Böyle bir iddianın elbette beynelmilel münasebetlerde serdine imkân yoktur. Bu serdedilse de kabul edilmesine imkân yoktur. Maaşafih biz onların kendi listelerinin tanziminde de mümkün olduğu kadar müessir olmağa çalıştık.

Beyefendiler; bu mukaveleleri yapmağa memur ettiğimiz heyet daha ziyade yeni tarifinin yüksek miktarından dolayı en büyük müşkülâta maruz kalmıştır. 1916 da yapıp son zamana kadar 5,8,15 gibi zarflar ile arttırılarak tatbik edilemekte olan tarife ile yeni yaptığımız tarife arasında pek büyük fark meşhuttur. Dediler ki bu fark eski tarifinin gerek esasında ve gerek zaman ile fiyatların değişmesindeki amillerin tesiri dolayısıyla çok düştüğünden yeni tarife yüksek görülmektedir. Maamafih her ne olursa olsun bu ticaret müzakeresi münakaşatında müzakereye memur olanları çok müşkül bir mevkie düşürecek bir keyfiyettir. Çünkü demin arzettiğim gibi menafii mevcudünün muvazenesi mevzubahs oluyor. Onlar menafii mevcudesini eski hafif tarife üzerinden istemektedirler. Yeni tarife buna nisbetle iki, üç, dört misli yükseklik arz ediyor. Tabii onlar bu yükseklik karşısında elbette benim vaktile olan ithalâtım düşecektir, hiç olmazsa onların yüzde elli payını veriniz diyorlar ve bu suretle iddiada bulunuyorlar. Hiç bir vakit Hasan Beyefendinin buyurdıkları gibi fazla müsaade bahşedilmiş değildir. Hasan Beyefendi Almanların bir kısım eşyasının teşviki sanayi kanunu ile zaten muaf olduğunu beyan buyurdular. Bu böyledir, fakat bir az evvel arzettiğim gibi bir ticaret mukavelesi yapılması demek bir tarafın menafininin ihlâlini o bir tarafın ihtiyarından çıkarmasından ibarettir. Binaenaleyh teşviki sanayi kanunumuz malûmu Âliniz muvakkat bir kanundur.

Diğer taraftan onların tezahür etmiş olan haklarından gayri hususlarda tadili de daima heyeti muhteremenizin yedi iktidarındadır.

Tabiidir ki onlar menafii bizim vazın kanunumuzun ihtiyarına talik edemez, o menfaatleri konsolide etmekte menfaatleri icabından idi. Teşviki sanayi kanunu muvakkat olduğu için bunları konsolide etmek istemeleri tabii idi.

Diğer taraftan Hasan Beyefendi, asıl mukavelelenin en mühim bir noktasma itiraz buyurdular, mukavele listeleri tertip olunurken bizim memleketimize ait olan liste tamamen konsolide edilmiştir.

Yani şu mukavele, gerek içinde münderic müddetle ve gerek orada verilen salâhiyet mucibince teedit edilmeksizin temdidine devam olunduğu müddetçe Alman vazın kanunu bunları tadil edemez. Gerek muafiyetler gerek arzettiğim gibi ihracat eşyamız üzerinde, onların müstakil tarifeleri mümtaz tarifelerinde mevcut olan resim, yeni istihsal ettiğimiz tenzilâtı değiştiremez. Biz ise bu yolda bir usul kabul etmedik. Bizim kabul ettiğimiz sistem şundan ibarettir. - Hasan Beyefendinin arz ettikleri sistemdir - yani; vazın kanunun salâhiyeti tahdit etmiş değildir. Hatta bu mukavele tatbik edildiği müddetçe dahi Heyeti Muhtereme (B) listesine dahil her hangi eşya tarifesini yükseltebilir. Tarife resmini yükselttiğinden dolayı Almanya Hükûmeti bana şu müddetçe şu tarifeyi tatbik edecektiniz, ben bunun teedit edilmesini istiyorum, binaenaleyh bunu yapamazsınız, edemezsiniz diyemeyiz. Fakat buna mukabil de elbette kendi ticaretinin menfaati için bizden bilmukabele müsaade istemiştir.

O da şundan ibarettir: Şayet siz bana vermeyip kendiniz için mahfuz tuttuğunuz salâhiyeti istimal edecek olursanız, bu değiştirmek salâhiyetini istimal ettiğimiz takdirde değiştireceğimiz madde 9 ay sonra tatbik olunsun, çünkü bunu değiştirdikleri halde onun bir sene iki sene için de tatbik edilebilmesi vaziyeti ile anın da tatbik edilip haklarının sakıt olması arasında fark vardır ve bu ikinci vaziyette elbette bu mukavele yapılırken derpiş edilmiş olan muvazene bizim lehimize onların zararına olarak değişmiş olur. Öyle bir mukaveleyi biz yapıp gelmiş olsaydık bunu Heyeti Muhteremeniz elbette kabul buyurmazdınız. Alman Hükûmeti de elbette kendi bu 9 aylık müddeti koymasa idi parlemânı karşısında kendisini müdafaa edemezdi. Kendilerini müdafaa edebilmek için bizim vazın kanunumuza mahfuz bulundurduğumuz salâhiyeti istimal edecek herhangi bir eşyanın tarifesini yükselttiğimiz takdirde bu 9 ay sonra mevkii mer'iyete geçecektir, kaydını koydular. Hasan Beyefendinin buyurdıkları gibi bu vazın kanunun salâhiyetini tahdit etmiş değildir. Alman vazın kanununun salâhiyeti tahdit edilmiştir. Fakat bizim vazın kanun salâhiyetini istimal edebilecektir. Şu kadar ki tatbiki 9 ay sonra olacaktır, tatbik ettiğimiz prensip, konsolide, tesbit prensibi değildir, yüzde itibarile tenzil prensibidir. Bu prensibi muhafaza edebilmek için bunu zarurî gördük.

Fakat esas tarifeyi yükseltmek Heyeti Celilenin salâhiyeti dahilindedir. Bu salâhiyeti muhafaza etmek içindir ki böyle dokuz aylık bir müsaade verilmiştir. Bu müsaade verilmemiş olsa idi bu mukavelelenin de aktedilerek Huzuru Âlinize arzına imkân yoktu, bunu da açıkça söylemişlerdir. Bu mukavelelenin bir an evvel çıkmasının ve bir an evvel tatbika geçmesinin zannederim memleketimiz menfaati icabından olduğunu arzetmiş oldum. Onun için kabulünü rica ediyorum.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Efendim, bu

izah buyurdıkları son kısım asıl birinci maddenin üçüncü fıkrasına ait olan kısım ki, gümrük tarifesini kanununun ve (B) cetvelinde mevcut olan mevaddın tezyidi kabul edildiği takdirde dokuz ay sonra mevkii mer'iyete geçecektir. Bendeniz bunu arz ediyorum. Bu salâhiyetten mahrum kalıyoruz, demiyorum. Dokuz ay sonra tatbik edilecektir dedim. Bu takyidat - ki asıl sualim budur - yeni gümrük kanununun 28 inci maddesindeki mutlak salâhiyete de şamil midir?

Mustafa Şeref B. (Burdur) — Hangisi?

Hasan Fehmi B. — O salâhiyet şudur: tarifede bir İngiliz lirası dokuz Türk evrakı naktiyesi üzerinden hesap edilecektir.

Kambiyoda % 20 nispetinde tezeyüt veya tenakus husule gelecek olursa zam veya tenzil edilmek salâhiyeti İcra Vekilleri Heyetine verilmiştir. Bu iktisadî bir zarurettir. Bu kayıt yirmi sekizinci maddenin o kaydını da takyit ediyor mu? onu soruyorum.

Mustafa Şeref B. (Burdur) — Onun bu madde ile münasebeti yoktur. Hasan Beyefendinin buyurdıkları kanunî tarifedir. Şimdi burada mevzu bahis tarife ahdi tarifedir. (Komvansiyonel) tarifedir.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Fakat mutlaktr.

Mustafa Şeref B. (Burdur) — Kanunun hükmü bu yeni liste üzerinde cari ve kabili tatbiktir ve buradaki kayıt 28 inci maddeyi takyit etmiyor.

Kanunî tarifenin tabi olduğu ahkâmı umumiye mukaveledeki tarifeler üzerinde de tamamen cari hükümlerdir. Meğerki sarîh surette ahdi tarife de ilga edilmiş olsun.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Encümen namına verilen bu izahın tarife kanununun yirmi sekizinci maddesinin takyit edilmemesi mahiyetindedir ve eğer bu muahede tasdik edilirse bu kayıt ile tasdik edilmiş olur.

Müsaade ederseniz bir şey daha Zatı Âlinizden rica edeceğim. Buyurduğunuz istatistik rakamlarının bendeniz aksini görüyorum. Hatta ta 1924 den itibaren neşredilen istatistiklerin hepsinde de Almanların bize olan ithalâtı bizim Almanyaya olan ihracatımızdan çok fazladır.

Zatı Âlileri şimdi bazı rakamlar buyurdunuz ki bunlar mucibi memnuniyettir, mucibi şükran rakamlardır. Bu henüz neşredilmeyen istatistiklerden hangi seneninkine aittir?

Mustafa Şeref B. (Burdur) — Efendim, encümende aldığımız izahata göre Hükümet tarafından muahedeler aktine memur komisyon çalışmaya başladığı anda bütün konsoloslara, sefaretlere bir tamim yapmış, oranın hakikî istatistiklerine göre bizim ihracat ve ithalâtımızın ne olduğunu tetkik edilerek bildirilmesi istenmiştir. Onlar da bir takım vesaik toplamışlardır.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Yani gümrük istatistiği malûmatı değildir.

Mustafa Şeref B. (Burdur) — Hayır efendim.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Çünkü bizim

istatistikler bendenizin arzettiğim şekildedir.

Mustafa Şeref B. (Burdur) — Bizim istatistikler böyle transit suretile giden eşyayı doğru göstermedikleri için ihrac memleketinin istatistiklerinde daha kat'î malûmat bulduk ve bu maruzatımız onlara müstenittir.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Reis Bey söz istiyorum.

Efendim; Çok teşekkür ederim. Muhterem arkadaşım tenvir buyurdular. Yalnız bir cihetter bendenizi tatmin edemediler. Aflarına mağruren arz edeyim. O da şudur: Almanların bize ekseriyetle ithâl ettikleri demir mamûlâtı, eczayı tıbbiye, kimya sanayiine ait olan kısmdır. Bizim gümrük tarifelerimiz de bu mevât üzerine gayet hafif resim vaz edilmiştir. Onun için bu mukavelede onlardan hiç bahis yoktur. Almanların bize az ithal ettikleri ve bizim hiçte muhtaç olmadığımız fantazi eşyadır ki mukavele onun üzerine inhisar etmiştir. Almanlara buna mukabil ithal ettiğimiz tütündür ve ham eşyadır. Biz nasıl demir mamulâtına, makinelere, kimya sanayiine, tıbbî ilâçlara muhtaç isek Almanlar da hemen aynı derecede bizim o maddelerimize ve tütünlüremize muhtaçtırılar. Binaenaleyh onlar bizim ihracatımız noktai nazarımdan kendi tarifelerinde muaf olan maddeleri biz değiştirmeyeceğiz, diyorlarki bunlar haddi zatında muaftr, dediler. Onların bize mühim miktarda ve büyük yekûn olarak ithâl ettikleri maddeler - ki demir mamulâtı, eczayı tıbbiye ve makina-
dır.

Bunlar bizim tarifemizde zaten kısmen muaftr. Yalnız teşviki sanayi kanunile değil, gümrük tarifesini kanunile de muaftr. Resme tabi olanlar da gayet cüz'î resme tabidirler. İlerde Türkiye de resimleri de tezyit edebilir. Binaenaleyh biz de bunların bu mukavele ile mahiyetlerini tespit ettirelim diye lüzum görülmemiştir. Niçin lüzum görmemişler? Çünkü biliyorlar ki biz zaten o maddelere mühtacız. Makine alacağız, eczayı tıbbiye alacağız, boya alacağız ve saire alacağız. Fakat bizim almak istemediğimiz ve alınmasında faide mülâhaza etmediğimiz fakat onlar için satırpta para edilmesi matlup olan fantazi eşya üzerinde ısrar etmişlerdir. Binaenaleyh yine bu ciheti izah ediyorum ki listelerin birisi iptidai maddeleri muhtevidir. Esasen mukabil tarafın gümrük kanunu, bunları gümrük resminden muaf tutmuştur. Diğer fantazi eşya ve lüks eşyaya aittir. Bizim tarife kanunumuz zaten lüks eşyanın ithalini arzu etmediğinden dolayı fazla resim koydu demektir, bu noktada müsavat görmedim.

Zekâi B. (Diyarbakir) — Efendim; Encümen Reisi Beyefendinin izah ettikleri gibi bizim Almanyaya karşı ihracat eşyamızı üç sınıfa ayırmak mümkündür! Bir kısmı mevaddı iptidaiyedir. Bir kısmı tütündür. Bir kısmı da kuru meyvalardır. Tütün Malûmu Âliniz Almanyada hususî bandrol resmine tabidir. Tütün geçen senelerde vasatî olarak Almanyaya 13, 14 milyon lirahik ithal edilmiş-

tir. Tütün üzerinde takip ettiğimiz noktai nazar, şimdiye kadar ithal edilenden aşağı olmayacak bir kemiyeti Almanya'ya tekrar ithal edebilmek taahhüdünü almaktan ibarettir. Almanya Hükûmeti Heyeti Murahhasası verdiği bir mektupla memleketlerine ithal edilecek tütünün geçen senelerin ithalâtı vasatından hiç bir suretle aşağı olmayacağını ve daha fazla olacağını ve bunun için ticarethaneler ve müesseseler üzerinde kendi nüfuzunu istimal edeceğini ve keza tütünleri türk ticarethanelerinden ve Reji İdaresinden mübayaa ettireceğini ve aynı tercihi türk afyonları hakkında da yapacağını taahhüt etmektedir. Bir kısım eşyamız da kuru meyvelerdir. Bunlar Alman tarifesinde lüks eşya addedilmiştir. Hasan Beyin buyurdukları gibi yapılan tenzilât lâsey mesabesinde değildir. 13 milyon liralık kuru meyva ithalâtımız Alman tarifesinde şu şekilde taksim edilmiştir: üzümlere (24) mark, incirlere (24) mark, fındıklara ve saire keزالik (24) mark, kuş yemi (24) mark ... zaten arzettiğim Almanya'ya (24) milyon marklık ithalât eşyamız bunlardır. Üzüm, muhtelif incir, fındık ve kuş yemidir. Bu (24) marklar fındık hakkında (2) marka, üzüm hakkında (5) marka indirilmiştir. Yani Korent üzümü derecesine indirilmiştir. Birinci sınıf incirler hakkında, küçük kutular içindeki incirler için (8) mark, orta derecedeki jelvin tabir ettiğimiz incirler hakkında (4) marktır. Yani kuru meyveler üzerinden yapılan tenzilât (24) marktan iki marka, dört marka ve beş marka kadardır ve geçen seneye kadar cari olan muahdede yaptırılan tenzilâtta daha aşağı tenzilât yaptırılmıştır. Geçen seneye kadar mevkii mer'iyette olan muahdede incirler için (8) mark idi, üzümler için de keza (8) mark idi.

Hasan Fehmi B. (Gümüştane) — Yine sekiz marktır.

Zekâi B. (Diyarbakir), (Devamla) — Sekiz mark değildir. Üzümler için beş marktır. İncirlerin birinci sınıfı için (8) marktır. İkinci sınıf incirler, dört marktır, üçüncü sınıf iki marktır.

Yani 24 marktan bu derecelere indirilmiş ve konsolide edilmiştir. Tütün hakkında da bu taahhüt mevcuttur. Bu ikisi cem'an yekûn yirmi yedişer milyon liradan 54 milyon lira tutuyor.

Diğer taraftan büyük bir kalem olarak halı ithalâtımız vardır. Bu da Encümen Reisi Beyefendinin izah ettikleri gibi - Alman gümrük tarifi (1600) marktan (600) marka indirilmiştir. Bundan sonra kalan eşya ile üzüm ihracatımızın yekûnu (80) milyon mark itibar edileceğine nazaran (15) milyon ile (20) milyon arasındadır. Bunlardanda mevaddı iptidaiye içinde muafiyet temin olunmuştur. Pamuk meselâ muafır ve pamuğun muafiyetini temin etmek için - Hasan Beyefendiye arzetmek mecburiyetindeyim ki - heyeti murahhasa çok uğraşmıştır ve Almanya şimdiye kadar hiç kimseye pamuk muafiyetini temin etmemiştir. Almanyanın Amerika ile takip ettikleri iktisadî siyaset birliği şimdiye kadar kendilerine

başka bir memlekete karşı pamuk muafiyeti konsolide etmek imkânını vermemiştir. Yani bunun için bir hayli uğraşılmıştır. Keزالik tiftik hakkında deri hakkında muafiyet temin edilmiştir. Mevcut olan muafiyeti konsolide etmek ve bu muafiyeti tadil edememek taahhüdünü almak muahedelerle temin edilmesi lâzım gelen menfaatle alâkadar bir keyfiyettir. Mevcut olan bir muafiyeti istimâl ile, sizde mevcutmuş diyerek bunun hakkında taahhüt alınmaması doğru değildir, çünkü, bu gün tamamen mevcut olan muafiyet yarın öbür taraftan kaldırılabilir, tadil edilmesini mucip olabilir. Başlıca ihracat eşyamızın bu gün tabi oldukları muafiyeti atıyen de temin etmeğe çalışmak, elbette temin edilmesi lâzım gelen bir menfaattir. Hasan Beyefendinin mütalealarına binaen hareket etmek lâzım gelse bizde muaf olan bazı eşyanın muafiyetini konsolide etmekte beis görmemek lâzım gelir. Meselâ teşviki sanayi kanunu, zirai alât ve edevatın muafiyetini kabul etmiştir. Fakat bir çok Devletler bu muafiyetin konsolidasyonunu istedikleri halde Hükûmet hiç bir muahede ile böyle bir taahhüt altına girmek cesaretini gösterememiştir. Bu muahedeyi imza etmeden evvel bir kaç defalar İktisat Encümeninde beraber tetkik etmiş olan Heyeti Murahhasa İktisat Encümeninin rıza ve muvafakatını, bütün müzakeratı, şekiller üzerinde cereyan eden münakaşatı ve saireyi izah eden Heyeti murahhasa bu noktai nazarda İktisat Encümenini kendisile hemfikir görmüştür.

Ziraat makineleri üzerinde muafiyeti konsolide etmeği hiç bir memleket kabul etmemiştir, ama bu günkü teşviki sanayi kanunu ziraat makinelerini resimden müstesna tutmaktadır. Fakat yarın Meclisi Âliniz bu kanunu değiştirebilir ve ziraat makinelerini, yahut diğer teşviki sanayi kanunundan istifade eden maddeleri bir resme tabi tutabilir. Onların muafiyeti üzerine taahhüt almakta beis olmasaydı Hasan Fehmi Beyefendinin bu duklarını yapmakta hiç bir mahzur görmemek lâzım gelirdi. Halbuki biz bilâkis bunda büyük mahzur gördük. Almanlara verilen tenzilât listesine gelinece bu liste lüks eşyaya aittir. Halbuki bizim listemiz zaten onlara muaf olan eşyadır. Binaenaleyh hiç mesabesinde. Asıl bu işte kaybeten biziz neticesine vasıl olan bir mütalea dermeyan ettiler. Almanlara verdiğimiz tenzilât şimdiye kadar diğer memleketlere verilen tenzilâtın kısmı azamisini burada tekrardan ibarettir. Heyeti Celilenizin kabul buyurmuş olduğu Fransız mukavelesine merbut olan liste bu mevaddın bir göklarını esasen ihtiva etmektedir. Binaenaleyh en ziyade mazharı müsaade millet hükmile Almanlar bu listeye dercedilmemiş olsa da bu 70 küsur maddenin takriben 40 maddesinde bu en ziyade mazharı müsaade millet muamelesinden istifade edeceklerdir. Aneak filân memlekette tesbit edilmiş olan tenzilâtın o memleketle yapılan muahedenin hitamından sonra tebeddüle düçar olacağı endişesi her memleket hakkında listesinde kendisinin alâka-

dar olduğu mevat üzerinde ayrıca sarahatle taahhüd aldirmek noktai nazarı takip ettiriyor. Ondan dolayı bu Alman listesinde yarısından fazlası, Fransız listesinde mevcut olan eşyanın ve tenzilâtın aynı tekrardan ibarettir.

Düne kadar yeni tarifenin tatbikından evvel tatbik edilmiş ve alınmış yeni rüsum nazaran yine tarifenin işbu tenzilâtta sonra kalacak kısmı yine yüzde yüz, bir çokları hakkında yüzde iki yüz nisbetinde mevcuttur ve tabii memleketin maddî inkişafı ile sanayiini himaye noktai nazarı, daima gerek encümeni aliye, gerek bu muahedatin müzakeresinde komisyonun hattı hareketine esas olduğundan bu nevi eşya hakkında hiç bir tenzilât kabul edilmemiştir. Meselâ Hasan Beyefendi kumaşlardan bahsettiler. Memlekette yapılan ve metre murabbamm sikleti altı yüz gramı tecavüz eden yün kumaşlar için hiç bir memlekete karşı bir tenzilât taahhüdü alınmamıştır. Kezalik memlekette yapılan ve inkişafa müstait görülen amerikan kaput bezleri ve sair buna mümasil pamuk mensucatu için hiç bir memlekete karşı hiç bir muahede ile tenzilât taahhüdü alınmamıştır. Yapılan tenzilât memlekette yapılmıyan daha nefis eşyaya aittir ve o nefis eşya için zaten tarife komisyonunun ve Meclisi Âlinin kabul ettiği rüsum %40 dan aşağı değildir. %40, %50 ve daha fazladır. Binaenaleyh bu %40 nisbeti ile resme tabi tutulan bu nevi eşya üzerinden faraza yüzde yirmi beş, yüzde otuz tenzilât yapılsa bu rüsum %25,30 derecesinde bulunuyor demektir ve bu da gerek İktisat Encümeninin, gerek muahedeyi yapan komisyonun noktai nazarıca memleketin iktisadî menafiini himaye ve müdafaaya kâfi bir nisbet addolunmuştur. Hasan Beyefendi yine mukaveleye tariz için otomobil üzerinden dahi tenzilât yapıldığından bahsettiler. Evet, otomobil üzerinden tenzilât yapılmıştır, amma bu tenzilâtın derecesi %10 dur. Yani bu %10 tenzilât derecesi esasen %60 derecesinde bir resme tabi olan bir madde için, yani yüzde altmış yüzde elli dörde indirmek demektir. İşte bütün mesele zannedirim ki bu izahatla tamamen taayyün etmektedir.

Reşit B. (Gazi Antep) — Efendim, Zekâi Bey buyurdular ki: (*Kürsüye sesleri*) Alman heyeti murahhası tarafından mektup gönderilmiştir. Senevi 13 milyon raddesinde tütün almıyormuş, bundan sonra da bu miktar tütünü tüccarlarımızı aldırabiliriz ve afyonu da yine aldırabiliriz diye bir mektup almıştığını söylediler. Malûmu Âlinizdir ki bu tütünü ve afyonu oranım Hükümeti almış olsaydı bu, bir mukavele ile olur ve Hükümet o mukavelenin haricine çıkmazdı. Bunu Almanya Hükümeti tüccarlarına cebren mi aldıracaktı, ne suretle aldıracaktı? Bunu öğrenmek istiyorum.

İktisat Encümeni Reisi Mustafa Şeref B. (Burdur) — Almanyada tütün için inhisar yoktur. Fakat tütün işi bir kaç ticarethanenin etra-

fında toplanmıştır. Tütün inhisarı demiyelim; Sigara imalâtı bir kaç ticarethanenin elinde toplanmıştır. Alman Hükümetinin bize verdiği mektup bunların üzerinde nüfuz icra edeceğini bildirmektedir.

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Tavsiye edecektir.

Mustafa Şeref B. (Devamla) — Hayır, tavsiye değil, nüfuz icra edecektir. Tavsiyeden daha yüksektir. Bu da mühim bir teminattır.

Reis — Başka mütalea yoktur. Maddelere gelişmesini kabul edenler... Etmiyenler... Maddelere gelişmesi kabul edilmiştir.

İK.En. M. M. Ali Rıza B. (Mardin) — Efendim; mukavelenamenin tevzi edilen metninde bazı mürettip hataları olmuştur. Bunlardan birincisi (A) listesinde ve 52 inci tarifeli numaraya ait bulunan notun karşısındaki (8) rakamı fuzuli olarak konmuştur, tayyedilecektir.

İkincisi; 552 numarasında (levazımı) kelimesinden sonra (dirhemler) kelimesi unutulmuştur, bu kelime ilâve edilecektir.

Diğer tarafta, 488 numarada Almanca metninde (batteri) kelimesi vardır ki fransızcadan tercüme edildiği zaman yanlış tercüme edilmiştir., bu (nipl) olacaktır.

Birde gerek mukavele nihayetinde ve gerekse protokolun nihayetinde her iki tarafın imzaları yoktur. Sol tarafta Zekâi, Mustafa Şeref, Numan, sağ tarafta Nadolni imzaları bulunacaktır.

Reis — Efendim; encümenin izah ettiği veçhile tashihat yapılacaktır.

Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükümeti arasında mün'akit ticaret mukavelenamesinin tasdikına mütedair kanun

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükümeti arasında 1930 senesi mayısın yirmi altıncı günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini tayini esami ile reyinize arz ediyorum.

2 — *Türkiye Cümhuriyetile Estonya Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muahedemesinin tasdiki hakkında 1/713 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları [1]*

[1] 229 numaralı matbuu zaptın sonuna merbuttur.

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea yoktur, maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Estonya Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muahedenesinin tasdikına mütedair kanun

MADDE 1 — Türkiye Cumhuriyeti ile Estonya Hükümeti arasında 1929 senesi Eylülünün on altıncı günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret ve seyrisefain muahedenesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunu tayini esami ile reynize arz ediyorum.

3 — *Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Krallığı arasında münakit ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkında 1/726 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları* [1]

Reis — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

Hasan Fehmi B. (Gümüşane) — Efendim, bir sual soracağım. Bundan evvel Bulgaristanla aktedilmiş olan ticaret muahedesinde buğday üzerinde tenzilât vardı.

İk. Encümeni Reisi Mustafa Şeref B. (Burdur) — Yoktur efendim, bizim tarafımızdan yalnız kaşar peyniri, kömür ve balmumu vardır, bundan başka bir şey yoktur.

Reis — Başka mütalea yoktur, maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Hükümeti arasında mün'akit ticaret ve seyri sefain muahedenesinin tasdikına mütedair kanun

MADDE 1 — Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Hükümeti arasında 1930 senesi Mayısının yirmi yedinci günü Ankarada imza edilen ticaret ve seyrisefain muahedenesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

[1] 232 numaralı matbuva zaptın sonuna merbuttur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini tayini esami ile reynize arz ediyorum.

4 — *Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdiki hakkında 1/727 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları* [1]

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? (*Hayır sesleri*) Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdikına mütedair kanun

MADDE 1 — Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında 1930 senesi Mayısının yirmi birinci günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini tayini esami ile reynize arz ediyorum.

Efendim, tütün idarei inhisariyesi kanununun tadili hakkında bir kanun lâyihası vardır. Bu kanunun tütün inhisarının temdidini hakkındaki kanunla birlikte müzakeresi Heyeti Celilenize kabul edilmişti. Bu kanun lâyihası Maliye, Dahiliye, İktisat Encümenlerinden çıkmıştır, tensip buyursanız şimdi müzakere edelim.

İsmet B. (Çorum) — Efendim; tütün idarei inhisariyesi kanununun tadili hakkındaki lâyiha bu mefhumu ifade etmiyor mu ki bu kanunu müzakere edelim. Tütün inhisar kanunu, tütün inhisarının devamını prensip olarak tayin eden bir kanundur ve böyle bir kanunu iki gün evvel çıkarmak doğru olur mu?

Salâhattin B. (Kocaeli) — Devlet inhisarı olduğunu birinci madde tasrih ediyor.

Reis — Kanunun müzakeresini kabul edenler...

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Efendim; tü-

[1] 231 numaralı matbuva zaptın sonuna merbuttur.

tün kanununun beşinci maddesi encümenimizde müzakere edilmedi.

Reis — Efendim; Bütçe Encümeni ile alâkası yoktur.

Salâhattin B. (Kocaeli) — Reye vazedilmemesi lâzım gelir. Çünkü bu kanunun birinci maddesi, Devlet inhisarını tayin ediyor. Ona müteferri bir çok ahkâmdan bahistir.

Reis — Efendim; bu gün, gelen evrak meyanında 2, 3, 4, 5, 6, 9 numaralı lâyihalar tab ve tevzi edilmiştir, tensip buyursanız bunları bu gün müzakere edelim.

İsmet B. (Çorum) — Ruznamede bu evrak yoktur, tab ve teveziden (48) saat geçmemiştir.

Reis — Şu halde başka müzakere edilecek maddede kalmamıştır.

Reylerini vermeyen zevat varsa lütfen reylerini istimal buyursunlar, rey toplama muamelesi bitmiştir.

Reylerin neticesini arz ediyorum:

Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükümeti

arasında aktolunan ticaret mukavelesinin tasdikı hakkındaki kanuna 183 zat iştirak etmiştir. Muamele tamamdır. Kanun 183 reyyle kabul edilmiştir.

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdikına dair kanuna 183 zat iştirak etmiştir. Muamele tamamdır. Kanun 183 reyyle kabul edilmiştir.

Türkiye Cümhuriyeti ile Bulgaristan Kırallığı arasında mün'akit ticaret ve seyrisefain mukavelesinin tasdikına dair kanuna 183 zat rey vermiştir. muamele tamamdır. Kanun 183 reyyle kabul edilmiştir.

Türkiye Cümhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında mün'akit ticaret mukavelesinin tasdikı hakkındaki kanuna 183 zat rey vermiştir. Muamele tamamdır. Kanun 183 reyyle kabul edilmiştir.

Yarım saat on beşte toplanmak üzere in'ikada nihayet veriyorum.

Kapanma saati: 16,30

Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükümeti arasında aktolunan ticaret mukavelesinin tasdikına dair kanunun neticesi arası

(Kanun kabul edilmiştir)

Âza adedi	: 316
Reye iştirak edenler	: 183
Kabul edenler	: 183
Reddedenler	: 0
Müstenkifler	: 0
Reye iştirak etmeyenler	: 133
Münhaller	: 0

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar

Haydar B.

İzzet B.

İzzet Ulvi B.

Musa Kâzım B.

Ruşen Eşerf B.

Aksaray

Kâzım B.

Amasya

Esat B.

İsmail Hakkı B.

Nafiz B.

Ankara

Ali B.

İhsan B.

Şakir B.

Talât B.

Antalya

Ahmet Saki B.

Hasan Sıtkı B.

Rasih B.

Artvin

Asım B.

Memet B.

Aydın

Emin Fikri B.

Mitat B.

Tahsin B.

Balıkesir

Ali Şuuri B.

Emin B.

Hayreddin B.

İsmail Hakkı B.

Memet Akif B.

Memet Cavit B.

Osman Niyazi B.

Sadrık B.

Bayazıt

İhsan B.

Şefik B.

Bitlis

İlyas Sami B.

Muhittin B.

Bolu

Dr. Emin Cemal B.

Hasan Cemil B.

Burdur

Mustafa Şeref B.

Salih Vahit B.

Bursa

Ahmet Münür B.

Asaf B.

Bakteriyolok Rerik B.

Dr. Şefik Lûtfi B.

Esat B.

Mustafa Fehmi B.

Refet B. (Rs. V.)

Çankırı

Memet Sabri B.

Çanakkale

Memet B.

Çankırı

Rifat B.

Talat B.

Ziya B.

Çorum

Dr. Mustafa B.

İsmet B.

Münür B.

Ziya B.

Denizli

Haydar Rüştü B.

Necip Ali B.

Yusuf B.

Diyarbakir

İshak Refet B.

Kâzım Pş.

Rüştü B.

Zekâi B.

Edirne

Şakir B. (V.)

Elâziz

Hasan Tahsin B.

Hüseyin B.

Ahmet B.

Erzincan

Abdülhak B.

Aziz Samih B.

Erzurum

Aziz B.

Dr. Ahmet Fikri B.

Nafi Atuf B.

Nafiz B.

Eskişehir

Dr. İsmail Besim Pş.

Sait B.

Gazi Antep

Ahmet Remzi B.

Ali Cenani B.

Ferit B.

Kılıç Ali B.

Reşit B.

Şahin B.

Giresun

Şevket B.

Gümüşane

Halil Nihat B.

Şevket B.

Hakâri

İbrahim B.

İçel

Emin B.

Hakkı B.

İsparta

Hakim Rıza B.

Hüseyin Hüsnü B.

İbrahim B.

Mükerrem B.

İstanbul

Dr. Nurettin Ali B.

Edip Servet B.

Fuat B.

Hüseyin B.

Ziyaettin B.

İzmir

Ahmet Enver B.

Münür B.

Osmanzade Hamdi B.

Kars

Baha tali B.

Faik B.

Halit B.

Kastamonu

Cemal B.

Hasan Fehmi B.

Refik B.

Velet B.

Kayseri

Ahmet Hilmi B.

Dr. Burhaneddin B.

Reşit B.

Kırklareli

Şevket B.

Kırşehir

Hazim B.

Lûtfi Müfit B.

Kocaeli

İbrahim Süreyya B.

Kemalettin B.

Ragıp B.

Konya

Ahmet Hamdi B.

Fuat B.

Kâzım Hüsnü B.

Kemal Zaim B.

Mustafa B.

Naim Hazim B.

Refik B.

Tevfik Fikret B.

Zühtü B.

Kütahya

Cevdet B.

İbrahim B.

Niyazi Asım B.

Malatya

Abdülmuttalip B.

Dr. Fazıl Berki B.

Dr. Hilmi B.

Vasıf B.

Manisa

Akif B.

Doktor Saim B.

Kemal B.

Osman B.

Yaşar B.

Maraş

Abdülkadir B.

Behçet B.

Memet B.

Mardin

Ali Rıza B.

İrfan Rerit B.

Nuri B.

Yakup Kadri B.

Muğla

Ali Nazmi B.

Nuri B.

Niğde

Ata B.

Galip B.

Faik B.

Ordu

Hasan Fahri B.

Hamdi B.

Şevket B.

Rize

Akif B.

Ali B.

Fuat B.

Samsun

Ali Rana B.

Avni B.

Doktor Asım B.

Sıirt

Halil Hulki B.

Sinop

Refik İsmail B.

Sivas

İbrahim Alâettin B.

Rasim B.

Şemseddin B.

Ziyaeddin B.

Ş. Karahisar

İsmail B.

Tevfik B.

Tekirdağ

Faik B.

Tokat

Bekir Lûtfi B.

Hüseyin Hüsnü B.

Mustafa Vasfi B.

Süreyya Tevfik B.

Şevki B.

Trabzon

Abdullah B.

Arif B.

Daniş B.

Süleyman Sırrı B.

Urfa

Ali Saip B.

Doktor Refet B.

Mahmut B.

Refet B.

Van

Hakkı B.

Münip B.

Yozgat

Mamdi B.

Süleyman Sırrı B.

Tahsin B.

Zonguldak

Hüsnü B.

Rifat B.

[Reye iştirak etmeyenler]

<i>Adana</i>	<i>Çankırı</i>	Kâmil B.	Hakkı B.
Hilmi B.	Mustafa Abdülhalik B.	Mahmut Esat B. (V)	<i>Muğla</i>
Kadri B.	<i>Çorum</i>	Mahmut Celâl B.	Şükrü Kaya B.
Kemal B.	İsmail Kemal B.	Mustafa Rahmi B.	Yunus Nâdi B.
Zamir B.	<i>Denizli</i>	Saracoğlu Şükrü B. (V)	<i>Niğde</i>
<i>Afyon Karahisler</i>	Dr. Kâzım B.	Vasıf B.	Halit B.
Ali B.	Emin Aslan B.	<i>Kars</i>	<i>Ordu</i>
<i>Aksaray</i>	Mazhar Müfit B.	Ağaoğlu Ahmet B.	İsmail B.
Besim Atalay B.	<i>Edirne</i>	Dr. Sadreddin B.	Recai B.
Neşet B.	Faik B.	<i>Kastamonu</i>	<i>Rize</i>
<i>Ankara</i>	Hasan Hayri B.	Ali Rıza B.	Atrf B.
Gazi Mustafa Kemal	Zeki Mesut B.	Memet Fuat B.	Esat B.
Pş. (R. C.)	<i>Elâziz</i>	<i>Kayseri</i>	Hasan Cavit B.
Halit Ferit B.	Fazıl Ahmet B.	Dr. Halit B.	<i>Samsun</i>
Rifat B.	Nakyeddin B.	Hasan Ferit B.	Adil B.
Sami B.	<i>Erzincan</i>	<i>Kırklareli</i>	Ethem B.
<i>Antalya</i>	Saffet B.	Dr. Fuat B.	Nusrat Sadullah B.
Dr. Cemal B.	<i>Erzurum</i>	Memet Nahit B.	<i>Sıirt</i>
Süleyman Şevket B.	Asım B.	<i>Kırşehir</i>	Mahmut B.
<i>Aydın</i>	Necip Asım B.	Yahya Galip B.	<i>Sinop</i>
Dr. Reşit Galip B.	Tahsin B.	<i>Kocaeli</i>	Recep Zühtü B.
Dr. Mazhar B.	<i>Eskişehir</i>	İbrahim B.	Yusuf Kemal B.
<i>Balıkesir</i>	Ali Ulvi B.	Kılıcoğlu Hakkı B.	<i>Sivas</i>
Fahreddin B.	Emin B.	Reşit Saffet B.	Neemettin Sadık B.
Kâzım Pş. (M. M. Rs.)	<i>Giresun</i>	Salâhattin B.	Rahmi B.
<i>Bayazıt</i>	Hacim Muhiddin B.	<i>Konya</i>	Remzi B.
Halit B.	Hakkı Tarık B.	Hüsnü B.	<i>Ş. Karahisar</i>
<i>Bilecik</i>	Kâzım B.	Musa kâzım B.	Memet Emin B.
Asaf B.	Tahir B.	<i>Kütahya</i>	<i>Tekirdağ</i>
İbrahim B.	<i>Gümüşane</i>	İsmail Hakkı B.	Celâl Nuri B.
Rasim B.	Cemal Hüsnü B.	Nuri B.	Cemil B.
<i>Bitlis</i>	Hasan Fehmi B.	Ragıp B.	<i>Trabzon</i>
Muhittin Nami B.	<i>İstanbul</i>	Recep B. (V.)	Ali Becil B.
<i>Bolu</i>	Abdülhak Hâmit B.	<i>Malatya</i>	Hasan B.
Cevat Abbas B.	Akçoraoğlu Yusuf B.	İsmet Pş.	Nebizade Hamdi B.
Falih Rıfki B.	Ahmet Rasim B.	Mahmut Nedim B.	Şefik B.
Şükrü B.	Dr. Hakkı Şinasi Pş.	<i>Manisa</i>	<i>Urfa</i>
<i>Bursa</i>	Dr. Refik B.	Bahri B.	Ferit Celâl B.
Muhlis B.	Hamdi B.	Kâni B.	<i>Yozgat</i>
Semih B.	Hamdullah Suphi B.	Mitat B.	Avni B.
<i>Cebelibereket</i>	Haydar B.	Mustafa Fevzi B.	Salih B.
Ali Rıza B.	İhsan Pş.	<i>Maraş</i>	<i>Zonguldak</i>
Naci Pş.	Süreyya Pş.	Mitat B.	Celâl Sahir B.
<i>Çanakkale</i>	Tevfik Kâmil B.	<i>Mardin</i>	Halil B.
Samih Rifat B.	<i>İzmir</i>	Abdülrezzak B.	Memet Nazif B.
Şükrü B.	Dr. Tevfik Rüştü B.	<i>Mersin</i>	Ragıp B.
Ziya Gevher B.	Hüseyin B.	Ali Münif B.	

Türkiye Cümhuriyetile Estonya Hükümeti arasında münakit ticaret ve seyri sefain muahedesinin tasdikına dair kanunun neticei araşı

(Kanun kabul edilmiştir)

Âza adedi	: 316
Reye iştirak edenler	: 183
Kabul edenler	: 183
Reddedenler	: 0
Müstenkifler	: 0
Reye iştirak etmeyenler	: 133
Münhaller	: 0

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar

Haydar B.
İzzet B.
İzzet Ulvi B.
Musa Kâzım B.
Ruşen Eşref B.
Aksaray
Kâzım B.

Amasya

Esat B.
İsmail Hakkı B.
Nafiz B.

Ankara

Ali B.
İhsan B.
Şakir B.
Talât B.

Antalya

Ahmet Saki B.
Hasan Sıtkı B.
Rasih B.

Artvin

Asım B.
Memet Ali B.

Aydın

Emin Fikri B.
Mitat B.
Tahsin B.

Balıkesir

Ali Şuuri B.
Emin B.
Hayreddin B.
İsmail Hakkı B.
Memet Akif B.
Memet Cavit B.
Osman Niyazi B.

Sadık B.

Bayazıt

İhsan B.
Şefik B.

Bitlis

İlyas Sami B.
Muhiddin B.

Bolu

Doktor Emin Cemal B.
Hasan Cemil B.

Burdur

Mustafa Şeref B.
Salih Vahit B.

Bursa

Ahmet Münür B.
Asaf B.
Bakteriyolok Refik B.

Dr. Şefik Lütfi B.
Esat B.

Mustafa Fehmi B.
Refet B.

Cebelibereket

Memet Sabri B.

Çanakkale

Memet B.

Çankırı

Rifat B.
Talat B.
Ziya B.

Çorum

Doktor Musatafa B.
İsmet B.

Münür B.
Ziya B.

Denizli

Haydar Rüştü B.

Necip Ali B.

Yusuf B.

Diyarbakır

İshak Refet B.
Kâzım Pş.
Rüştü B.
Zekâi B.

Edirne

Şakir B.

Elâziz

Hasan Tahsin B.
Hüseyin B.
Ahmet Saffet B.

Erzincan

Abdülhak B.
Aziz Samih B.

Erzurum

Aziz B.
Doktor Ahmet Fikri B.
Nafi Atuf B.
Nafiz B.

Eskişehir

Doktor İsmail Besim Pş.
Sait B.

Gazi Antep

Ahmet Remzi B.
Ali Cenani B.
Ferit B.
Kılıç Ali B.

Reşit B.
Şahin B.

Giresun

Şevket B.
Hasan Fhemi B.

Şevket B.

Hakâri

İbrahim B.

İçel

Emin B.
Hakkı B.

Isparta

Hakim Rıza B.
Hüseyin Hüsnü B.
İbrahim B.
Mükerrem B.

İstanbul

Doktor Nureddin Ali B.
Edip Servet B.
Fuat B.
Hüseyin B.
Ziyaeddin B.

İzmir

Ahmet Enver B.
Münür B.
Osman zade Hamdi B.

Kars

Baha Tali B.
Fayik B.
Halit B.

Kastamonu

Cemal B.
Hasan Fehmi B.
Refik B.
Velet B.

Kayseri

Ahmet Hilmi B.
Doktor Bürhaneddin B.
Reşit B.

Kırklareli

Şevket B.

Kırşehir
 Hazim B.
 Lûtfi Müfit B.
Kocaeli
 İbrahim B.
 Kemaleddin B.
 Rağıp B.
Konya
 Ahmet Hamdi B.
 Fuat B.
 Kâzım Hüsnü B.
 Zaim B.
 Mustafa B.
 Naim Hazım B.
 Refik B.
 Tevfik Fikret B.
 Zühtü B.
Kütahya
 Cevdet B.
 İbrahim B.
 Niyazi Asım B.
Malatya
 Abdülmuttalip B.
 Doktor Fazıl Berki B.
 Doktor Hilmi B.
 Vasıf B.

Malatya
 İsmet Pş.
 Mahmut Nedim B.
Manisa
 Akif B.
 Doktor Saim B.
 Kemal B.
 Osman B.
 Yaşar B.
Maraş
 Abdülkadir B.
 Beheet B.
 Memet B.
Mardin
 Ali Rıza B.
 İrfan Ferit B.
 Nuri B.
 Yakup Kadri B.
Muğla
 Ali Nazmi B.
 Nuri B.
Niğde
 Ata B.
 Fayik B.
 Galip B.

Ordu
 Hasan Fahri B.
 Hamdi B.
 Şevket B.
Rize
 Akif B.
 Ali B.
 Fuat B.
Samsun
 Ali Rana B.
 Avni B.
 Doktor Asım B.
Siirt
 Halil Hulki B.
Sinop
 Refik İsmail B.
Sivas
 İbrahim Alâeddin B.
 Rasim B.
 Şemseddin B.
 Ziyaeddin B.
Ş. Karahisar
 İsmail B.
 Tevfik B.
Tekirdağ
 Fayik B.

Tokat
 Bekir Lûtfi B.
 Hüseyin Hüsnü B.
 Mustafa Vasfi B.
 Süreyya Tevfik B.
 Şevki B.
Trabzon
 Abdullah B.
 Arif B.
 Daniş B.
 Süleyman Sırrı B.
Urfa
 Ali Saip B.
 Doktor Refet B.
 Mahmut B.
 Refet B.
Van
 Hakrı B.
 Münip B.
Yozgat
 Hamdi B.
 Süleyman Sırrı B.
 Tahsin B.
Zonguldak
 Hüsnü B.
 Rifat B.

[Reye iştirâk etmeyenler]

Adana
 Hilmi B.
 Kadri B.
 Kemal B.
 Zamir B.
Afyon Karahisar
 Ali B.
Aksaray
 Besim Atalay B.
 Neşet B.
Ankara
 Gazi Mustaka Kemal Pş.
 Halit Ferit B.
 Rifat B.
 Sami B.
Antalya
 Doktor Cemal B.
 Süleyman Şevket B.
Aydın
 Dr. Reşit Galip B.
 Dr. Mazhar B.

Balıkesir
 Fahreddin B.
 Kâzım Pş.
Bayazıt
 Halit B.
Bilecik
 Asaf B.
 İbrahim B.
 Rasim B.
Bitlis
 Muhiddin Nami B.
Bolu
 Cavat Abbas B.
 Faliş Rıfıkı B.
 Şükrü B.
Bursa
 Muhlis B.
 Semih B.
Cebelibereket
 Ali Rıza B.
 Naci Pş.

Çanakkale
 Samih Rifat B.
 Şükrü B.
 Ziya Gevher B.
Çankırı
 Mustafa Abdülhalik B.
Çorum
 İsmail Kemal B.
Denizli
 Doktor Kâzım B.
 Emin Aslan B.
 Mazhar Müfit
Edirne
 Fayik B.
 Hasan Hayri B.
 Zeki Mesut B.
Elâziz
 Fazıl Ahmet B.
 Nakyeddin B.
Erzincan
 Saffet B.

Erzurum
 Asım B.
 Necip Asım B.
 Tahsin B.
Eskişehir
 Ali Ulvi B.
 Emin B.
Giresun
 Hacim Muhiddin B.
 Hakrı Tarık B.
 Kâzım B.
 Tahir B.
Gümüşane
 Cemal Hüsnü B.
 Halil Nihat B.
İstanbul
 Abdülhak Hâmit B.
 Akçora Oğlu Yusuf B.
 Ahmet Rasim B.
 Doktor Hakrı Şinasi Pş.
 Doktor Refik B.

Hamdi B.
Hamdullah Suphi B.
Haydar B.
İhsan Pş.
Süreyya Pş.
Tevfik Kâmil B.
Izmir
Doktor Tevfik Rüştü B.
Hüseyin B.
Kâmil B.
Mahmut Esat B.
Mahmut Celâl B.
Mustafa Rahmi B.
Saracoğlu Şükrü B.
Vasıf B.
Kars
Doktor Sadreddin B.
Ağa Oğlu Ahmet B.
Kastamonu
Ali Rıza B.
Memet Fuat B.
Kayseri
Doktor Halit B.
Hasan Ferit B.

Kırklareli
Doktor Fuat B.
Memet Nahit B.
Kırşehir
Yahya Galip B.
Kocaeli
İbrahim Süreyya B.
Kılıç Oğlu Hakkı B.
Reşit Saffet B.
Salâhaddin B.
Konya
Hüsnü B.
Musa Kâzım B.
Kütahya
Nuri B.
Ragıp B.
Recep B.
Manisa
Bahri B.
Kâni B.
Mitat B.
Mustafa Fevzi B.
Maraş
Mitat B.

Mardin
Abdürrezzak B.
Mersin
Hakkı B.
Ali Münif B.
Muğla
Şükrü Kaya B.
Yunus Nadi B.
Niğde
Halit B.
Ordu
İsmail B.
Recai B.
Rize
Atıf B.
Esat B.
Hasan Cavit B.
Samsun
Adil B.
Ethem B.
Nusret Sadullah B.
Sivri
Mahmut B.
Sinop
Recep Zühtü B.

Yusuf Kemal B.
Sivas
Necmeddin Sadık B.
Remzi B.
Rahmi B.
Ş. Karahisar
Memet Emin B.
Tekirdağ
Celâl Nuri B.
Cemil B.
Trabzon
Ali Becil B.
İhsan B.
Nebi zade Hamdi B.
Şefik B.
Urfa
Ferit Celâl B.
Yozgat
Avni B.
Salih B.
Zonguldak
Celâl Sahir B.
Halil B.
Memet Nazif B.
Rağıp B.

**Türkiye Cümhuriyetile Bulgaristan Krallığı arasında münakit ticaret ve seyri
sefain mukavelenamesinin tasdiki hakkındaki kanunun neticei ârası**

(Kanun kabul edilmiştir)

Âza adedi : 316
Reye iştirak edenler : 183
Kabul edenler : 183
Reddedenler : 0
Müstenkifler : 0
Reye iştirak etmeyenler : 133
Mühaller : 0

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar
Haydar B.
İzzet B.
İzzet Ulvi B.
Musa Kâzım B.
Ruşen Eşref B.

Aksaray
Kâzım B.
Amasya
Esat B.
İsmail Hakkı B.
Nafiz B.

Ankara
Ali B.
İhsan B.
Şakir B.
Talat B.
Antalya
Ahmet Saki B.

Hasan Sıtkı B.
Rasih B.
Artvin
Asım B.
Memet Ali B.
Aydın
Emin Fikri B.

Mitat B.
Tahsin B.
Balıkesir
Ali Şuuri B.
Emin B.
Hayreddin B.
İsmail Hakkı B.
Memet Akif B.
Memet Cavit B.
Osman Niyazi B.
Sadık B.
Bayazıt
İhsan B.
Şefik B.
Bitlis
İlyas Sami B.
Muhiddin B.
Bolu
Doktor Emin Cemal B.
Hasan Cemil B.
Burdur
Mustafa Şeref B.
Salih Vahit B.
Bursa
Ahmet Münür B.
Asaf B.
Bakteriyolok Refik B.
Dr. Şefik Lütü B.
Esat B.
Mustafa Fehmi B.
Refet B.
Cebelibereket
Memet Sabri B.
Çanakkale
Memet B.
Çankırı
Rifat B.
Talat B.
Ziya B.
Çorum
Doktor Musatafa B.
İsmet B.
Münür B.
Ziya B.
Denizli
Haydar Rüştü B.
Necip Ali B.
Yusuf B.
Dişarbakir
İshak Refet B.

Kâzım Pş.
Rüştü B.
Zekâi B.
Edirne
Şakir B.
Elâziz
Hasan Tahsin B.
Hüseyin B.
Ahmet Saffet B.
Erzincan
Abdülhak B.
Aziz Samih B.
Erzurum
Aziz B.
Doktor Ahmet Fikri B.
Nafi Atuf B.
Nafiz B.
Eskişehir
Doktor İsmail Besim Pş.
Sait B.
Gazi Antep
Ahmet Remzi B.
Ali Cenani B.
Ferit B.
Kılıç Ali B.
Reşit B.
Şahin B.
Giresun
Şevket B.
Gümüşane
Halil Nihat B.
Şevket B.
Hakâri
İbrahim B.
İçel
Emin B.
Hakkı B.
Isparta
Hakim Rıza B.
Hüseyin Hüsnü B.
İbrahim B.
Mükerrem B.
İstanbul
Doktor Nureddin Ali B.
Edip Servet B.
Fuat B.
Hüseyin B.
Ziyaeddin B.
İzmir
Ahmet Enver B.

Münür B.
Osman zade Hamdi B.
Kars
Baha Tali B.
Faik B.
Halit B.
Kastamonu
Cemal B.
Hasan Fehmi B.
Refik B.
Velet B.
Kayseri
Ahmet Hilmi B.
Doktor Bürhaneddin B.
Reşit B.
Kırklareli
Şevket B.
Kırşehir
Hazim B.
Lütü Müfit B.
Kocaeli
İbrahim Süreyyea B.
Kemaleddin B.
Rağıp B.
Konya
Ahmet Hamdi B.
Fuat B.
Kâzım Hüsnü B.
Zaim B.
Mustafa B.
Naim Hazım B.
Refik B.
Tevfik Fikret B.
Zühtü B.
Kütahya
Cevdet B.
İbrahim B.
Niyazi Asım B.
Malatya
Abdülmuttalip B.
Doktor Fazıl Berki B.
Doktor Hilmi B.
Vasif B.
Manisa
Akif B.
Doktor Saim B.
Kemal B.
Osman B.
Yaşar B.

Maruş
Abdülkadir B.
Behcet B.
Memet B.
Mardin
Ali Rıza B.
İrfan Ferit B.
Nuri B.
Yakup Kadri B.
Muğla
Ali Nazmi B.
Nuri B.
Niğde
Ata B.
Fayik B.
Galip B.
Ordu
Hasan Fahri B.
Hamdi B.
Şevket B.
Rize
Akif B.
Ali B.
Fuat B.
Samsun
Ali Rana B.
Avni B.
Doktor Asım B.
Siirt
Halil Hulki B.
Sinop
Refik İsmail B.
Sivas
İbrahim Alâeddin B.
Rasim B.
Şemseddin B.
Ziyaeddin B.
Ş. Karahisar
İsmail B.
Tevfik B.
Tekirdağ
Fayik B.
Tokat
Bekir Lütü B.
Hüseyin Hüsnü B.
Mustafa Vasfi B.
Süreyya Tevfik B.
Şevki B.

Trabzon
Abdullah B.
Arif B.
Daniş B.
Süleyman Sırrı B.

Urfa
Ali Saip B.
Doktor Refet B.
Mahmut B.
Refet B.

Van
Hakkı B.
Münip B.
Yozgat
Hamdi B.

Süleyman Sırrı B.
Tahsin B.
Zonguldak
Hüsnü B.
Rifat B.

[Reye iştirâk etmeyenler]

Adana
Hilmi B.
Kadri B.
Kemal B.
Zamir B.
Afyon Karahisar
Ali B.
Aksaray
Besim Atalay B.
Neşet B.
Ankara
Gazi Mustaka Kemal Pş.
Halit Ferit B.
Rifat B.
Sami B.
Antalya
Doktor Cemal B.
Süleyman Şevket B.
Aydın
Dr. Reşit Galip B.
Dr. Mazhar B.
Balıkesir
Fahredden B.
Kâzım Pş.
Bayazıt
Halit B.
Bilecik
Asaf B.
İbrahim B.
Rasim B.
Bitlis
Muhiddin Nami B.
Bolu
Cavat Abbas B.
Falih Rifkî B.
Şükrü B.
Bursa
Muhlis B.
Semih B.
Cebelibereket
Ali Rıza B.
Naci Pş.

Çanakkale
Samih Rifat B.
Şükrü B.
Ziya Gevher B.
Çankırı
Mustafa Abdülhalik B.
Çorum
İsmail Kemal B.
Denizli
Doktor Kâzım B.
Emin Aslan B.
Mazhar Müfit
Edirne
Fayik B.
Hasan Hayri B.
Zeki Mesut B.
Elâziz
Fazıl Ahmet B.
Nakyeddin B.
Erzincan
Saffet B.
Erzurum
Asım B.
Necip Asım B.
Tahsin B.
Eskişehir
Ali Ulvi B.
Emin B.
Giresun
Hacim Muhiddin B.
Hakkı Tarık B.
Kâzım B.
Tahir B.
Gümüşane
Cemal Hüsnü B.
Hasan Fhemi B.
İstanbul
Abdülhak Hâmit B.
Akçora Oğlu Yusuf B.
Ahmet Rasim B.
Dokktor Hakkı Şinasi Pş.
Doktor Refik B.

Hamdi B.
Hamdullah Suphi B.
Haydar B.
İhsan Pş.
Süreyya Pş.
Tevfik Kâmil B.
İzmir
Doktor Tevfik Rüştü B.
Hüseyin B.
Kâmil B.
Mahmut Esat B.
Mahmut Celâl B.
Mustafa Rahmi B.
Saracoğlu Şükrü B.
Vasıf B.
Kars
Ağa Oğlu Ahmet B.
Doktor Sadreddin B.
Kastamonu
Ali Rıza B.
Memet Fuat B.
Kayseri
Doktor Halit B.
Hasan Ferit B.
Kırklareli
Doktor Fuat B.
Memet Nahit B.
Kırşehir
Yahya Galip B.
Kocaeli
İbrahim B.
Kılıç Oğlu Hakkı B.
Reşit Saffet B.
Salâhaddin B.
Konya
Hüsnü B.
Musa Kâzım B.
Kütahya
İsmail Hakkı B.
Nuri B.
Ragıp B.
Recep B.

Malatya
İsmet Pş.
Mahmut Nedim B.
Manisa
Bahri B.
Kâni B.
Mitat B.
Mustafa Fevzi B.
Maraş
Mitat B.
Mardin
Abdürrezzak B.
Mersin
Ali Münif B.
Hakkı B.
Muğla
Şükrü Kaya B.
Yunus Nadi B.
Niğde
Halit B.
Ordu
İsmail B.
Recai B.
Rize
Atıf B.
Esat B.
Hasan Cavit B.
Samsun
Adil B.
Ethem B.
Nusret Sadullah B.
Siirt
Mahmut B.
Sinop
Recep Zühtü B.
Yusuf Kemal B.
Sivas
Necmeddin Sadık B.
Rahmi B.
Remzi B.
Ş. Karahisar
Memet Emin B.

Tekirdağ
Celâl Nuri B.
Cemil B.

Trabzon
Ali Becil B.

Hasan B.
Nebi zade Hamdi B.
Şefik B.

Urfa
Ferit Celâl B.

Yozgat
Avni B.
Salih B.
Zonguldak
Celâl Sahir B.

Halil B.
Memet Nazif B.
Rağıp B.

Türkiye Cümhuriyetle Macaristan Hükümeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdikına dair kanunun neticei arası

(Kanun kabul edilmiştir)

Âza adedi : 316
Reye iştirak edenler : 183
Kabul edenler : 183
Reddedenler : 0
Müstenkifler : 0
Reye iştirak etmeyenler : 133
Münhaller : 0

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar
Haydar B.
İzzet B.
İzzet Ulvi B.
Musa Kâzım B.
Ruşen Eşerf B.
Aksaray
Kâzım B.
Amasya
Esat B.
İsmail Hakkı B.
Nafiz B.
Ankara
Ali B.
İhsan B.
Şakir B.
Talât B.
Antalya
Ahmet Saki B.
Hasan Sıtkı B.
Rasih B.
Artvin
Asım B.
Mehmet Ali B.
Aydın
Emin Fikri B.
Mitat B.

Tahsin B.
Balıkesir
Ali Şuuri B.
Emin B.
Hayreddin B.
İsmail Hakkı B.
Memet Akif B.
Memet Cavit B.
Osman Niyazi B.
Sadık B.
Bayazıt
İhsan B.
Şefik B.
Bitlis
İlyas Sami B.
Muhittin B.
Bolu
Dr. Emin Cemal B.
Hasan Cemil B.
Burdur
Mustafa Şeref B.
Salih Vahit B.
Bursa
Ahmet Münür B.
Asaf B.
Bakteriyolok Rerik B.
Dr. Şefik Lütüfi B.

Esat B.
Mustafa Fehmi B.
Refet B.
Cebelibereket
Sabri B.
Çanakkale
Memet B.
Çankırı
Rifat B.
Talât B.
Ziya B.
Çorum
Dr. Mustafa B.
İsmet B.
Münür B.
Ziya B.
Denizli
Haydar Rüştü B.
Necip Ali B.
Yusuf B.
Diyarbakır
İshak Refet B.
Kâzım Pş.
Rüştü B.
Zekâi B.
Edirne
Şakir B.

Elâziz
Hasan Tahsin B.
Hüseyin B.
Ahmet Saffet B.
Erzincan
Abdülhak B.
Aziz Samih B.
Erzurum
Aziz B.
Dr. Ahmet Fikri B.
Nafi Atuf B.
Nafiz B.
Eskişehir
Dr. İsmail Besim Pş.
Sait B.
Gazi Antep
Ahmet Remzi B.
Ali Cenani B.
Ferit B.
Kılıç Ali B.
Reşit B.
Şahin B.
Giresun
Şevket B.
Gümüşane
Halil Nihat B.
Şevket B.

Hakâri
 İbrahim B.
İçel
 Emin B.
 Hakrı B.
İsparta
 Hakim Rıza B.
 Hüseyin Hüsnü B.
 İbrahim B.
 Mükerrerem B.
İstanbul
 Dr. Nurettin Ali B.
 Edip Servet B.
 Fuat B.
 Hüseyin B.
 Ziyaettin B.
İzmir
 Ahmet Enver B.
 Münür B.
 Osmanzade Hamdi B.
Kars
 Baha tali B.
 Faik B.
 Halit B.
Kastamonu
 Cemal B.
 Hasan Fehmi B.
 Refik B.
 Velet B.
Kayseri
 Ahmet Hilmi B.
 Dr. Burhaneddin B.
 Reşit B.

Kırklareli
 Şevket B.
Kırşehir
 Hazim B.
 Lûtfi Müfit B.
Kocaeli
 İbrahim Süreyya B.
 Kemalettin B.
 Ragıp B.
Konya
 Ahmet Hamdi B.
 Fuat B.
 Kâzım Hüsnü B.
 Kemal Zaim B.
 Mustafa B.
 Naim Hazim B.
 Refik B.
 Tevfik Fikret B.
 Zühtü B.
Kütahya
 Cevdet B.
 İbrahim B.
 Niyazi Asım B.
Malatya
 Abdülmuttalip B.
 Dr. Fazıl Berki B.
 Dr. Hilmi B.
 Vasıf B.
Manisa
 Akif B.
 Doktor Saim B.
 Kemal B.
 Osman B.
 Yaşar B.

Maraş
 Abdülkadir B.
 Behçet B.
 Memet B.
Mardin
 Ali Rıza B.
 İrfan Ferit B.
 Nuri B.
 Yakup Kadri B.
Muğla
 Ali Nazmi B.
 Nuri B.
Niğde
 Ata B.
 Faik B.
 Galip B.
Ordu
 Hasan Fahri B.
 Hamdi B.
 Şevket B.
Rize
 Akif B.
 Ali B.
 Fuat B.
Samsun
 Avni B.
 Doktor Asım B.
 Ali Rana B.
Süirt
 Halil Hulki B.
Sinop
 Refik İsmail B.
Sivas
 İbrahim Alâettin B.

Rasim B.
 Şemseddin B.
 Ziyaeddin B.
Ş. Karahisar
 İsmail B.
 Tevfik B.
Tekirdağ
 Faik B.
Tokat
 Bekir Lûtfi B.
 Hüseyin Hüsnü B.
 Mustafa Vasfi B.
 Süreyya Tevfik B.
 Şevki B.
Trabzon
 Abdullah B.
 Arif B.
 Daniş B.
 Süleyman Sırrı B.
Urfa
 Ali Saip B.
 Doktor Refet B.
 Mahmut B.
 Refet B.
Van
 Hakrı B.
 Münip B.
Yozgat
 Hamdi B.
 Süleyman Sırrı B.
 Tahsin B.
Zonguldak
 Hüsnü B.
 Rifat B.

[Reye iştirak etmeyenler]

Adana
 Hilmi B.
 Kadri B.
 Kemal B.
 Zamir B.
Afyon Karahisar
 Ali B.
Aksaray
 Besim Atalay B.
 Neşet B.
Ankara
 Gazi Mustafa Kemal Pş.
 (R. C.)

Halit Ferit B.
 Rifat B.
 Sami B.
Antalya
 Dr. Cemal B.
 Süleyman Şevket B.
Aydın
 Dr. Reşit Galip B.
 Dr. Mazhar B.
Balıkesir
 Fahreddin B.
 Kâzım Pş.

Bayazıt
 Halit B.
Bilecik
 Asaf B.
 İbrahim B.
 Rasim B.
Bitlis
 Muhittin Nami B.
Bolu
 Cevat Abbas B.
 Falih Rifki B.
 Şükrü B.

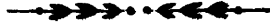
Bursa
 Muhlis B.
 Seni B.
Cebelibereket
 Ali Rıza B.
 Naci Pş.
Çanakkale
 Samih Rifat B.
 Şükrü B.
 Ziya Gevher B.
Çankırı
 Mustafa Abdülhalik B.

Çorum
İsmail Kemal B.
Denizli
Dr. Kâzım B.
Emin Aslan B.
Mazhar Müfit B.
Edirne
Faik B.
Hasan Hayri B.
Zeki Mesut B.
Elâziz
Fazıl Ahmet B.
Nakyeddin B.
Erzincan
Saffet B.
Erzurum
Asım B.
Necip Asım B.
Tahsin B.
Eskişehir
Ali Ulvi B.
Emin B.
Giresun
Hacim Muhiddin B.
Hakkı Tark B.
Kâzım B.
Tahir B.
Gümüşane
Cemal Hüsnü B.
Hasan Fehmi B.
İstanbul
Abdülhak Hâmit B.
Akçoraoğlu Yusuf B.
Ahmet Remzi B.

Dr. Hakkı Şinasi Pş.
Dr. Refik B.
Hamdi B.
Hamdullah Suphi B.
Haydar B.
İhsan Pş.
Süreyya Pş.
Tevfik Kâmil B.
İzmir
Dr. Tevfik Rüstü B.
Hüseyin B.
Kâmil B.
Mahmut Esat B.
Mahmut Celâl B.
Mustafa Rahmi B.
Saracoğlu Şükrü B.
Vasıf B.
Kars
Ağaoğlu Ahmet B.
Dr. Sadreddin B.
Kastamonu
Ali Rıza B.
Memet Fuat B.
Kayseri
Dr. Halit B.
Hasan Ferit B.
Kırklareli
Dr. Fuat B.
Memet Nahit B.
Kırşehir
Yahya Galip B.
Kocaeli
İbrahim B.
Kılıçoğlu Hakkı B.

Reşit Saffet B.
Salâhattin B.
Konya
Hüsnü B.
Musa Kâzım B.
Kütahya
İsmail Hakkı B.
Nuri B.
Recep B.
Ragıp B.
Malatya
İsmet Pş.
Mahmut Nedim B.
Manisa
Bahri B.
Kâni B.
Mitat B.
Mustafa Fevzi B.
Maras
Mitat B.
Mersin
Ali Münif B.
Hakkı B.
Mardin
Abdürrezzak B.
Muğla
Şükrü Kaya B.
Yunus Nadi B.
Niğde
Halit B.
Ordu
İsmail B.
Recai B.
Rize
Atrif B.

Esat B.
Hasan Cavit B.
Samsun
Adil B.
Ethem B.
Nusrat Sadullah B.
Siirt
Mahmut B.
Sinop
Recep Zühtü B.
Yusuf Kemal B.
Sivas
Necmettin Sadık B.
Rahmi B.
Remzi B.
Ş. Karahisar
Memet Emin B.
Tekirdağ
Celâl Nuri B.
Cemil B.
Trabzon
Ali Becil B.
Hasan B.
Nebizade Hamdi B.
Şefik B.
Urfa
Fërit Celâl B.
Yozgat
Avni B.
Salih B.
Zonguldak
Celâl Sahir B.
Halil B.
Memet Nazif B.
Rağıp B.

Türkiye Cümhuriyetile Almanya Hükûmeti arasında aktolunan ticaret mukavelesinin tasdiki hakkında 1/721 numaralı kanun lâiyhası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları

T. C.
Başvekâlet
Muamelât Müdürlüğü
Sayı № 6/1886

29 - V - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyetile Almanya Hükûmeti arasında aktolunan ticaret mukavelesi hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 28-V-1930 tarihli içtimaında Yüksek meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur. Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Cümhuriyet Hükûmeti ile Almanya hükûmeti salâhiyettar Murahhasları arasında 26 mayıs 1930 tarihinde ankarada imza edilmiş olan ticaret mukavelenamesi merbut kanun lâiyhasile Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arz ediliyor.

Mukavelename ticaret ve seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere mümasildir. Ahkâmı umumiyesi itibarile diğer Devletlerle aktettiğimiz emsali muahedelerin aynıdır.

Bu mukavele ile:

Başlıca ihracat maddelerimiz hakkında muafiyet temin ve üzüm, incir, fındık gibi kuru meyvalarımızla kuş yemi ve halılarımıza hususî tenzilât istihsal olunmuştur.

Almanyanın Türkiyeden tütün mübayaatının arttırılması ayrıca bir mektupla temin edilmiştir. Hükûmetiniz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arz ederim.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Karar № 23
Esas № 1/721

31-V-1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükûmeti arasında Ankarada 26 - V - 1930 tarihinde akit ve imza olunan ticaret mukavelesile tasdikine ait kanun lâiyhası ve merbutu esbabı mu-

cibesi Encümenimizce tetkik ve müzakere olundu.

Umumî hükümleri itibarile emsallerine uygun ve en ziyade mazharı müsaade millet muamelesine göre tanzim edilmiş olan işbu mukavele ile, tasdiki hakkındaki kanun lâyihası Encümenimizce tasvip edildiğinden havale mucibince İktisat Encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

Ha. En. Rs.
Erzincan
Saffet

M. M.
Siirit

Kâ.
Edirne

Âza

Âza

Âza

Âza

İ. Süreyya H. Nebizade Zekâi Münür

İktisat Encümeni Şmazbatası

*T. B. M. M.
İk. Encümeni
Karar № 31
Esas № 1/721*

4-VI-1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükümeti arasında 1930 senesi mayısının 26 sında Ankarada akt ve imza edilen ticaret mukavelenamesinin tasdikine ait kanun lâyihasile merbutatı ve Hariciye Encümeninin mazbatası tetkik ve müzakere edildi.

Liste esası üzerine aktolunan bu mukavelename listeye dahil olan ve olmıyan ihracat eşyamız hakkındadır. Diğer Devletlerin mumasil eşyasına tatbik edilen en küçük resmin en ziyade mazharı müsaade millet esası üzerinden bizede tatbikini ihtiva eylemekte ve şayet mumasil eşyamıza müstakil tarife dununda bir tarife tatbik edilmemekte ise onlar hakkında da listede münderiç Türkiye eşyasına en ziyade müsaadeye mazhar millet esası tatbik edileceği gösterilmektedir.

Bundan başka listemizin esasında mevadı iptidaiye kabilinden olanların muafiyetleri konsolide ettirilmiş olduğundan bu suretle muahedenin devamı müddetince bu muafiyetlerin ihlâl kılınmayacağı temin edilmiştir. Mevadı iptidaiyeden olmıyan ve bilhassa kuru meyva kabilinden bulunan eşyalarımızın resimleri ehemmiyetli bir nisbette indirilmiş ve hassatan ürünlerimiz hakkında korent üzümünün resmi istihsal kılınmıştır.

Şu takdirde diğer Devletlerle yapılan ve emsaline muvafık bulunan bu mukavelename ile ona müteallik kanun lâyihasının aynen kabulüne encümenimizce de karar verilmekle Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İk. En. Rs.	M. M.	Kâ.				
Burdur	Mardin	Zonguldak	Konya	Çorum	Yozgat	Adana
<i>Mustafa Şeref</i>	<i>Ali Rıza</i>	<i>Hüsnü Rıza</i>	<i>A. Hamdi</i>	<i>Ziya</i>	<i>Tahsin</i>	<i>Daniş</i>
İzmir	Adana	İstanbul	Manisa			
<i>Hüseyin</i>	<i>Zamir</i>	<i>Hüseyin</i>	<i>Yaşar</i>			

Hükûmetin teklifi

Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükûmeti arasında münâkit Ticaret Mukavelenamesinin tasdikına mütedair kanun lâiyhası

Madde 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Almanya Hükûmeti arasında 1930 senesi mayısının yirmi altıncı günü ankarada akit ve imza edilen Ticaret mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

28-V-930

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.
<i>İsmet</i>	M. Esat BF.	M. Abdülhalik	Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü	Ş. Saracoğlu	Cemal Hüsnü
içtimada bulunmadı						
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.				
<i>Recep</i>	<i>Şakir</i>	<i>Dr. Refik</i>				

Türkiye ve Almanya arasında ticaret mukavelenamesi

Bir taraftan

Türkiye Cümhuriyeti Reisi,

Diğer taraftan

Alman Hükûmeti Reisi,

İki memleket arasındaki iktisadî münasebetleri inkişaf ettirmek arzusunda olduklarından bu bapta bir muahedename aktine karar vermişler ve murahhasları olmak üzere,

Türkiye Cümhuriyeti Reisi:

Diyarbakir Meb'usu Esbak Vekil, Büyük Elçi Zekâî; Burdur Meb'usu Mustafa Şeref; Hariciye Müsteşarı, Orta Elçi Numan Rifat Beyefendileri;

Alman Hükûmeti Reisi:

Alman Hükûmetinin Türkiyede Fevkalâde Büyük Elçisi ve Murahhası Müsyü Rudolf Nadolny'yi tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra atideki maddeleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Menşei Âkit memleketlerden biri olup diğerine ithal edilen tabii veya mamul mustahsallar üçüncü bir memleketin aynı mustahsallarına bahşedilmiş olan gümrük resimleri, emsal ve herhangi diğer rüsum ve aidattan daha yükseğine tabi tutulmıyacaktır.

Menşei Türkiye olup Almanyaya ithal edilen tabii veya mamul mustahsallar A melfufunda tesbit edilmiş olan gümrük resimlerinden daha yükseğine tabi tutulmıyacaktır.

Menşei Almanya olup Türkiyeye ithal edilen tabii veya mamul mustahsallar B melfusunda mün-deriç tenzilât yüzdelerinden istifade edecektir. Tenzilât yüzdelerinin taallük ettiği B melfundaki maddelerden birine tatbik edilen tarife arttırılacak olursa ve tezyidin mer'iyete girmesinden itibaren dokuz aylık bir mühlet munkazi olunerya kadar mezkûr madde için mukavelede derpiş edilmiş olan menafi hasebile işbu mukavelenin imzası tarihinde tatbiki terettüp eden resim değiştirilmeksizin muhafaza edilecektir. Bu hüküm yirminci maddede mün-deriç fesih salâhiyetini ihlâl etmez.

En ziyade müsaadeye mazhar millet şartı prensibi Âkit taraflardan birinin ülkesinde diğer taraf ülkesine ihraç edilen tabii veya mamul mustahsalların ihracat resimlerine ve sair aidata da şamildir.

Üçüncü bir Devletle müsavi mertebede muamele görmek teminatı ithalât ve ihracat resimlerinin cibayet tarzına, emtia'nın gümrük antrepolarına konulmasına, gümrük aidat ve muamelâtına, ithal ve ihraç edilen yahut transit olarak geçen emtia'nın gümrüğe kabul ve gümrükten sevkine ait muamelâta da şamildir.

Madde — 2

Âkit taraflardan birinin bir veya müteaddit üçüncü memlekettten transit sür'atle geçtikten sonra diğer taraf ülkesine ithal edilmiş olan tabii veya mamul müstahsalları, ithalleri esnasında, menşe memleketlerinden doğrudan doğruya ithalleri takdirinde alınacak gümrük resimlerinden yahut aidattan başkasına veya daha yükseğine tabi tutulmıyacaktır.

Bu hüküm, doğrudan doğruya transit edilen emtia hakkında cari olduğu gibi aktarma, ambalajı teedit ve antrepoya vazedildikten sonra transit edilen emtiaya da tatbik olunur.

Madde — 3

Âkit taraflardan her biri, ithal edilen müstahsalların menşe memleketini tesbit etmek için, varit olan maddenin mezkûr memleketin millî müstahsalât veya mamulâtından olduğunu ve yahut iktisadî sebeplere binaen orada bir tahavvüle uğramış veya bir ameliye görmüş olduğundan dolayı

o memleket mustahsallarından imiş gibi telâkkisi icap ettiğini mübeyyin bir menşe şahadetnamesinin, ithalâter tarafından ibrazını talep edebilecektir.

Menşe şahadetnameleri bu mukavelenameye raptedilen nümunc (C melfufu) veçhile tanzim edilmiş olarak, gerek gümrük makamı, gerek mürsilin mensûp olduğu ticaret ve sanayi veya ziraat odaları, gerekse mürselünileyh memleketin kabul edeceği herhangi teşkilât veya heyet tarafından ita olacaktır.

Kıymeti elli Türk lirasını veya yüz Alman markını, tecavüz etmiyen emtia hakkında :

- 1 - Posta paketleri,
- 2 - Posta veya şimendifer ile yapılan irsalât,
- 3 - Hava yolu ile gönderilen ve sikleti beş kiloğram ve daha az olan paketler alelumum menşe şahadetnamesi ibrazı mecburiyetinden muaf tutulacaklardır.

Kıymeti ne olursa olsun, muhtevaları kat'iyen ticarî mahiyeti haiz olmıyan posta paketleri ile seyyar ticaret memurlarının nümuneleri için de böyle olacaktır. Bu son hüküm nümunelerin satılması takdirinde tatbik edilmez.

Madde — 4

Âkit taraflardan birinin ülkesine - son geldiği yer neresi olursa olsun - diğer taraf ülkesinde mustahsal veya mamûl bir maddenin ithali hakkında hiç bir memnuiyet veya takyit, herhangi diğer ecnebi bir memlekette mustahsal veya mamûl maddelerin ithaline de teşmil edilmedikçe idame veya ihdas edilmeyecektir.

Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine herhangi bir maddenin ihracı üzerinde hiç bir memnuiyet veya takyit, mümasil maddelerin herhangi diğer ecnebi memlekete ihracına da teşmil edilmedikçe idame veya ihdas edilmeyecektir.

Yükarki fıkralarda vazedilmiş olan umumî kaideye, mevzubahs memnuiyete veya takyitlerin aynı şerait altında bulunan herhangi diğer ecnebi memlekete aynı zamanda ve aynı tarzda teşmil edilmesi şartile, ancak aşağıdaki hususlarda istisna kabul edilebilir :

- 1 - Umumî emniyet icaplarına binaen vazolunan memnuiyet veya takyitler ;
- 2 — Âmmenin sırhati düşüncesile mevzu memnuiyet veya takyitler ;
- 3 - Hayvanları veya nebatları hastalıklardan ve tufeylilerden muhafaza ve nebatları tereddiden ve cinsin tükenmesinden vikaye için vazolunan memnuiyet veya takyitler.

Madde — 5

Âkit taraflar, beynelmilel transite en ziyade elverişli olan yollar üzerinde eşhasa, yolcu ağırlıkların emtiaya ve her türlü mevada, irsalâta, gemilere, vapurlara arabalara ve vagonlara veya sair nakliye vasıtalarına mütেকabilen serbestçe transit bahşetmeği, bu bapta birbirlerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini temin ederek taahhüt eylerler.

Âkit taraflardan birinin ülkesinde geçen her nevi emtia, istatistik vergisi ile muhafaza ve mağaza ücretlerinden maada, bilûmum gümrük resminden veya sair bütün aidattan mütেকabilen müstesna tutulacaktır.

Âkit taraflar, emtianın ve bilhassa bunlardan ithali memnu bulunanların, Devlet inhisarına tabi olanların memlekete gizlice ithal edilmemesini ve hakikaten transit suretile geçirilmesini temin için bütün tedbirleri almak hakkını mahfuz bulundurmakla beraber, transit keyfiyetini takyit edebilecek muamelât ve sair tedabir ile transiti sektedar etmemeği taahhüt ederler.

Bu maddenin ahkâmı doğrudan doğruya transit suretile geçen emtia hakkında cari olduğu gibi aktarma, ambalajı teedit veya antrepoya vazedildikten sonra transit edilen emtiaya dahi tatbik olunur.

Emtianın transiti :

- 1 - Âmmenin ve Devletin emniyetine müteallik esbap dolayısıyla,
- 2 - Âmmenin sırhatini alâkadar eden esbap ilecasile veya hayvanları ve nebatları hastalıklardan

ve tufyelilerden muhafaza, kezalik nebatları tereddiden ve cinsin tükenmesinden vikaye maksadile men veya takyit edilebilecektir, şu kadarki tedabir bütün memleketlere veya aynı şeraite tabi olan memleketlere tatbik edilmiş olmak şarttır.

Madde — 6

Âkit taraflar edebî ve bedî eserler mükelleflerinin haklarını ülkelerinde himaye etmek için, mütekabil münasebetlerinde 9 eylül 1886 da Bernede imzalanıp 13 teşrinisani 1908 de Berlinde tadilât görmüş olan beynelmilel mukavele ile 20 mart 1914 tarihli Berne Munzam protokolunu tatbik eylemeği taahhüt ederler.

Madde — 7

Âkit taraflardan her biri, menşei diğer âkit tarafın ülkesi olan tabii veya mamül müstahsalları ticarî muamelelerde gayrı meşru rekabete karşı müessir bir surette korumayı, ve hassaten, üzerlerinde veya iç zurufunda veyahut dış zurufunda, faturalarda, nakliye evrakında ve ticarî evrakta taşıdıkları markalar, isimler, yazılar veya sair işaretler, doğrudan doğruya veya dolayısıyla - menşe, cins, mahiyet veya evsafı mahsusları hakkında yanlış delâletleri mutazamm olan bütün müstahsalların veya emtianın ithalini ve ihracını, kezalik imalini, tedavülünü, antrepoya konmasını, satılmasını ve satılığa çıkarılmasını memleketin kanun ve nizamları hududu dahilinde haciz veya her hangi diğer muvafık müeyyideler vasıtasile bertaraf ve menetmeği taahhüt eyler.

Şurası mukarrerdir ki âkit taraflarca yukarıya dercedilmiş olan mütekabil taahhüt, ülkesinde gayrı meşru rekabet hadisesi zâhire çıkarılmış olan Hükûmet aleyhinde tazminat davası ikamesi için hak bahsetmek neticesini hiç bir halde tevlit etmez.

Madde — 8

Âkit taraflardan birine mensup olup kendi memleketlerindeki salâhiyettar makamat canibinden verilen bir salâhiyet varakası ibraz ederek orada ticaret veya san'atlarını icraya mezun bulduklarını ve kanunlar ile muayyen resimleri ve vergileri tesviye ettiklerini ispat eyliyecek olan tacirler, fabrikacılar ve sair san'at erbabı, gerek bizzat gerek kendi hizmetlerinde bulunan seyyar memurlar vasıtasile, diğer taraf ülkesindeki tacirler veya müstahsıllar nezdinde veyahut umumî satış mahallerinde mübayaatta bulunmak hakkına malik olacaklardır. Bunlar arzettikleri numunelere tevafuk eden emtiayı kendi ticaret veya san'atlarında kullanan tacirlerden veya sair eşhastan siparişler dahi alabileceklerdir. Kezalik, beraberlerinde numuneler veya modeller - satılmağa mahsus emtia değil - nakledebilecekler veya bunları kendilerine irsal ettirebileceklerdir. Bu fıkrada tadat edilen ef'al için hiç bir hususî resim veya aidata tabi tutulmıyacaklardır. Muayyen bir metan örneği olan bileümle mevat, bir cihetten mezkûr mevat tekrar ihraç esnasında alehusul ayniyetlerinin tesbit kılınmasına salih bulunmak ve diğer cihetten böylece ithal edilmiş olan mevat, heyeti mecuasile, nümunelikleri mutat mahiyetini zayi etmiş olacak derecede kemmiyet veya kıymet icra eylememek kaydı muzaafı altında numune veya model addedilirler.

Salâhiyet varakası D melfufundaki numuneye muvafık surette tanzim edilmiş olacaktır. Âkit taraflar bu varakaları itaya memur olan makamatı ve kezalik seyyar ticaret memurlarının ticaretlerini icra hususunda tebaiyete mecbur oldukları ahkâmı mütekabilen yekdiğerine işar edeceklerdir.

Maahaza şurası mukarrerdir ki yukarıda zikredilen seyyar ticaret memurları, varakalarında yazılı olanlardan başka tacirler veya san'at erbabı için satış muameleleri aktinde bulunmak hakkını haiz olrıyacaklardır.

İthali memnu emtia müstesna olmak üzere bir gümrük resmine veya her hangi diğer resme tabi olan ve nümunelik veya model suretile ithal edilen mevat, tekrar ihraç olunmaları kaydile iki tarafça, aşağıdaki şerait dairesinde, ithal ve ihraç resminden muvakkat muafiyet ile kabul edilecektir:

A : Bu seyyar memurlar, gümrük idaresine beyannamelerini verirlerken, ihraç memleketi

gümrük memurları tarafından musaddak ve beraberlerinde ithal ettikleri numuneleri veya modelleri alelmüfredat müş'ir bulunan tarifatl bir listeyi üç suretile birlikte ibraz edeceklerdir. Eğer tarifatl listeyi hamil bulunmıyorlarsa, beyannamelerini verirlerken, numuneler veya modelleri alelmüfredat irae eden yeni bir listeyi üç nüsha olarak ita edeceklerdir.

İthalât memleketinin gümrük memurları listenin mahallî lisana tercümesini talep edebileceklerdir.

B : Nümuneler veya modellerin tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin tesbit edilebilmesi için, bunlar ihracat memleketinde nevi ve şekillerine göre, damgalanmış yahut bal mumu veya kurşunla mühürlenmiş olacaklardır. Her bir tarafın gümrük makamı, nümuneler üzerine vazededilmiş olan işaretlerin asılma mutabakatının tahkikını temin için, bu damgaların örneklerini ve mühürlerin basılmış şekillerini müteakabilen ve resmen yekdiğerine göndereceklerdir.

İşaretler vaz'ı gayrı kabil veya mahzurları dâi olduğu takdirde, fotografiler, resimler veya tam ve mufassal tarifatl ile ayniyetin tesbiti caizdir. Bununla beraber, ithalât memleketinin gümrük memurları bu nümuneleri, tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin temini için elzem addedecekleri bilcümle ahvalde masarifi alâkadarlarca tesviye edilmek üzere ve istisnaî olarak munzam işaretlerle teğhiz edebileceklerdir.

Bu son keyfiyetten maada, gümrük muayenesi, nümunelerin sadece ayniyetinin tesbitinden ve icapı takdirinde talep edilecek tekâlif ve rüsum miktarının tayininden ibaret olacaktır.

Nümuneler veya modeller ihraç memleketinde vazededilmiş işaretleri hamil bulunmazsa ithal memleketinin gümrük memurları yeni işaretler vazedeceklerdir.

C : İthalâtçı tarafından gümrük idaresine tarifatl listenin veya nümunelere ait beyannamenin itasından sonra gümrük muayenesine mübaşeret edilecek ve nümunelere ait olan liste veya beyanname ile bunlara mevzu işaretler usulüne muvafık ise bu nümunelerin her birinin gümrük resmi ve - eğer mahal varsa - istihlâk resmi tesbit olunacak ve bu teklif ve rüsumun balığ olduğu miktar gerek nakten, gerek ithalât memleketinin salâhiyettar makamı tarafından kâfi görülen teminat suretinde depozito edilecektir. Teminata mütedair ahkâm hükümetler tarafından kendi kanunlarına göre tanzim edilecektir. Tartma ve saire ücretleri kat'î surette tesviye olunacak ve gümrük memurları tarafından alehusul tasdik edilen tarifatl liste veya beyanname nüshalarından biri ithalâtçıya iade edilecektir.

Maahaza, ithalâtçı, nümunelerden her birinin rüsumunu tarifenin mevadı müteallikası mucibince hesap ettirilip depozito edecek yerde nümunelerin meumu için bu rüsumu tarifede en yüksek resme tabi nümuneler üzerinden tesviye eylemek hakkını haiz olacaktır. Gümrük memurları bu teklifi is'af etmekle mükellef bulunacaklardır.

D : Bu suretle ithal edilmiş olan nümuneler veya modeller bir senelik bir mühlet zarfında gerek ithal edildikleri gümrükten gerek birbirinden ya ihracat memleketine iade veya herhangi bir memlekete tekrar ihraç edileceklerdir. Bir senelik mühlet, icap ettiği takdirde, ithalât memleketinin gümrük idaresi tarafından temdit olabilir.

E : Tarifatl liste veya beyanname ile tekrar ihraç edilecek nümuneler veya modeller alâkadar tarafından gümrük idaresine ibraz olunacak ve bu idare; muayene ettikten sonra, bilâtehir ithal esnasında mevdu rüsumun tamamen iadesi veya bu rüsumun tesviyesini müemmin kefaletin feshi muamelesini ilmühaber mukabilinde ifa edecektir. Bu iade veya kefalet feshi keyfiyeti ancak tekrar ihraç edilmiş olan nümuneler veya modeller için ifa kılınacaktır. D fıkrasında zikredilen mühletin hitamından sonra, tekrar ihraç edilmemiş veya o mahalde satılmış olan nümuneler veya modellerin emaneten tutulan gümrük rüsumu gümrük idaresine irat kaydolunacak veya - kefalet kabul edilmiş ise - kefillerden istifa edilecektir.

F : İthal esnasında mevdu rüsumun iadesi veya kefaletin feshi hudutlardaki bilcümle gümrük idareleriyle memleket dahilinde kâin olup bu bapta muktazî salâhiyeti haiz bulunan gümrük idarelerince ifa edilebilecektir. Âkit taraflar, mezkûr salâhiyetin verildiği idarelerin listelerini yekdiğerine tebliğ edeceklerdir.

Bu maddenin ahkâmı hakkında herhangi bir üçüncü Devlet müsavat üzere muamele görmek esası zaten müteakabil surette mahfuz bulunmaktadır.

Bu maddenin ahkâmı ne seyyar san'at erbabına, ne ayak satıcılığına ne de ticaret ve san'at iera etmiyen eşhas nezdinde siparişler taharrisine kabili tatbik olmadığından Yüksek Âkit taraflardan her biri bu hususlarda kendi kanunlarının tam serbestisini mahfuz tutar.

Madde — 9

Âkit taraflardan her biri aşağıda zikredilen eşyayı - bu eşya tekrar ihraç veya tekrar ithal edilecek olmak ve her birinin kanunlarında derpiş edilen teminat mahfuz kalmak şartile - her nevi ithal ve ihraç vergi ve resminden muaf tutacaktır.

A : Emtia ihracatında kullanılmak üzere Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ithâl edilmiş olan veya - zikredilen tarzda istimâl edilmiş olduğu usulü veçhile tesbit edildikten sonra - diğer taraf ülkesinden tekrar ithal edilecek olan ticarete müstamel her nevi ambalâj örtüler ve diğer paketleme vasıtaları, keza kumaş sarılan üstüvaneler, tahta makalar ve mukavva borular.

B : Tamir edilecek eşya : Şurası mukarrerdir ki bu eşya ihracat memleketine tekrar ithal edilirse, tekrar ithalleri esnasında ithalat resminden müstesnadırlar. Bu eşyaya tamir esnasında külliyetli miktarda ilâve edilmiş olup gümrük resmine tabi bulunan mevat veya aksam, nefsi eşyadan ayrı olarak ve bunların asıl eşya ile terkip edilmelerinden mukaddem tabi oldukları tarife göre, gümrük vergisi tesviyesine tabi tutulacaklardır. Resim tesviyesine esas olan siklet tahmin suretile tesbit olunabilir.

C : Yenebilecek mevattan başka, pazarlara, panayirlara veya sergilere gönderilen eşya.

D : Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine göç eşyası irsalinde kullanılmak maksadile hududu geçen mobilye arabaları ve sandıkları ve bunların ambalaj teferruatı - altı aylık bir mühlet zarfında tekrar ihraç edilmeleri şartile. Mezkûr irsal vasıtaları avdetde aynı yük alabilirler. Şurası mukarrerdir ki bu irsal vasıtalarındahilî nakliyatta kat'iyen istimal edilmeyecektir.

Mevzubahs eşyanın memlekete duhulü esnasında alâkadarlar bunların istimal müddetini tesbit eylemeğe ihtimam edeceklerdir. İcabi takdîrde bu mühlet gümrük makamâtı tarafından kanunun evamirine tevfiқан temdit olunabilecektir.

Madde — 10

Zatî istimale mahsus müstamel ev eşyası (göç eşyası) yerleşmek üzere gelen şahsın beraberinde ithal edilmiş yahut bunun muvasalatından azamî iki ay evvel veya azamî üç ay sonra naklettiği mahalden gönderilmiş olduğu takdirde gümrük resminden, kezalik duhulde ve huruçta herhangi mükellefiyetten müstesna tutulacaktır.

Madde — 11

Üçüncü bir Devletle müsavat üzere muamele görmek esası :

1 - Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut memleketlerle hududun iki tarafında on beşer kilometreyi geçmiyen bir saha dahilinde yapılan hudut ticaretinde bahşedilmiş veya ilerde bahşedilebilecek olan imtiyazlara ;

2 - Bir gümrük ittihadından münbais hususî müsaadelere ;

3 - Gümrük tarifesi hususunda, Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış olan memleketler arasında mevcut veya istikbaldeihdas edilebilecek olan hususî menafi ve müsaa-data kabili tatbik olmayacaktır.

Madde — 12

Demiryollar üzerinde ne nakliye ücretleri, ne de sevkiyatın zaman ve tarzı icrası hususlarında,

âkit taraflar ülkeleri ahalisi beyninde fark gözetilmiyecektir. Bilhassa, âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine geçen veya bu ülkede transit edilen irsalât - sevkiyat veya nakliye ücretleri hususlarında - bu ülkelerin birinden gerek dahilde bir mahali maksuda ve gerek ecnebi memleketlere giden irsalâttan daha az müsaadeli bir surette muamele görmiyecektir; elveriş ki nakliyat, aynı şerait altında aynı hat üzerinde ve aynı istikamette vuku bulsun.

Tenzilâtli ücretlerle yapılan ve ahvali hususiyede geçici bir kaza ve felâketin tehvinini istihdaf eyliyen veya bir emrihayre muhassas bulunan nakliyat mevzubahs olmadıkça hiç bir muamelei istisnaiyeye cevaz verilmiyecektir.

Bundan maada, demiryollarındaki müteakabil münakalâtnı ve transit sevkiyatının teferruatını, şimendifer idarelerinin doğrudan doğruya itilâfi suretile, tanzim eylemek hakkını iki Hükûmet muhafaza ederler.

Madde — 13

Âkit taraflardan birinin sancagını taşıyıp hamulesiz veya hamuleli olarak diğer tarafın sularına ve limanlarına girecek veya oralardan çıkacak olan gemi ve vapurlar oralarda - hareket ve azimet mahalleri nereleri olursa olsun - millî sefinelere yapılan muamelenin aynından her hususta müstefit olacaklar ve millî sefinelere tahmil edilen veya edilebilecek olanlardan başka, Devlet bir vilâyet, bir nahiye veya Hükûmetin müsaade ettiği her hangi bir teşekkül nam ve menfaatine istifa olunan - ne unvan altında olursa olsun - hiç bir resim ve mükellefiyete tabi tutulmıyacaklardır.

Hamuleler - mevrit veya mahreçleri neresi olursa olsun - millî sancak altında ithal veya ihraç edilmiş oldukları takdirde tabi olacakları resim ve mükellefiyetlerden başkasına ve daha ağırlıma tabi tutulmıyacaklar ve aynı takdirde görecekları muameleden başkasına hedef olmıyacaklardır. Aynile, yolcular ve bunların ağırlıkları millî sancak altında seyahat ediyorlarmış gibi muamele göreceklardır.

Birinci ve ikinci fıkralarda zikredilen bilcümle resim ve mükellefiyetleri gösteren tarifeler, bu resim ve mükellefiyetler mer'iyete girmeden evvel usulü dairesinde neşir ve ilân edilmelidir. Zabıtanın ve limanlar idarelerinin nizamları ve talimatları hakkında da aynı kaide tatbik olunur. Her limanda, liman idaresi, orada mer'i resim ve mükellefiyetlerle zabıtanın ve limanlar idarelerinin nizamları ve talimatlarının bir cetvelini alâkadarların ittilama müheyya bulundurmalıdır.

Madde — 14

Âkit taraflardan her birinin gemileri diğer tarafın bir veya müteaddit limanına, gerek oralara mevritleri ecnebi memleket olan hamule, emtia ve yolcularının hapsini veya bir kısmını indirmek, gerek oralarda, ecnebi memlekete götürmek üzere hamule, emtia ve yolcularının hepsini veya bir kısmını irkâp etmek için gidebileceklerdir. Bu gemiler, müteakabil memleketlerin kanun ve nizamlarına uyarak hamulelerinin diğer bir limana veya diğer bir memlekete mahsus olan kısmını - bu kısım için, millî sefineler lehine tesbit edilmiş en aşağı miktar üzerinden ancak istifa edilebilecek olan nezaret resimlerinden başka hiç bir resim ve masraf tediyesile mükellef olmaksızın - gemi dahilinde hifz ve tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde — 15

Gemilerin tabiiyeti, bu hususta, sancak memleketinin salâhiyettar makamâtı tarafından bu memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân verilmiş olan vesika ve şehadetnameler mucibince her iki tarafca kabul edilecektir.

Gemilerin seyahat ve dahili emniyeti ve yolcuların kurtarılması için lâzım olan tesisat ve teferrüata mütedair Millî kanunların kavait ve evamiri ile mürettebatın ehliyet şehadetnameleri dahi diğer tarafın limanlarında tanınacaktır.

Limanlarda ve kara sularında umumî emniyete ve asayişe müteallik hususlarda mezkûr gemiler buldukları memleketin kanunlarına tabi kalırlar.

Âkit taraflardan birinin makamâtı tarafından verilen hacmi istiabi şehadetnamelerile hacmi istiabiye mütedair diğer vesikalar, Âkit Taraflar arasında hususî itilâflar aktolununcıya kadar, diğer taraf makamâtınca kabul edilecektir.

Madde — 16

Bu mukavelenamenin seyrisefain hususunda mütekabilen millî muamele bahşolunmasma müteallik ahkâmı:

1 - Âkit taraflardan her birinin ülkesinde mer'î veya mer'iyete konacak kanunlarla tanzim edilmekte devam edecek olan kabotaja ve iç sularında seyrisefaine;

2 - Millî ticareti bahriyeye bahşedilmiş veya edilebilecek olan prim şeklindeki tergiplere;

3 - Âkit tarafların kar sularında sayıt icrasına, limanların, açık demirleme mahallerinin ve sığ sahillerin bahrî hizmetlerinin ifasına;

4 - Millî sayıt istihsalâtına bahşolunmuş veya olunabilecek hususî menfaatlere şamil değildir.

Bahrî hidemat cer, kılavuzluk, bahrî yardım ve tahlisiye icrasını ihtiva eder - bu ameliyelerin kara suları dahilinde ve Marmara denizinde icrası takdirinde.

Yukarki Tadadın haricinde kalabilmiş olan istisnayı müstelzim mevadî en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi tanzim edecektir.

Madde — 17

Âkit taraflardan birine mensup bir sefine diğer taraf sularında batar karaya oturur bahrî hasara düşer olur veya tevakkufa uğrarsa, bu sefine ile hamulesi mütekabil memleketlerden her birinin kanun ve nizamlarının mümasil ahvalde millî sefinelere bahşettiği müsaade ve menfaatların aynından müstefit olacaklardır. Kaptan, mürettebata ve yolculara - gerek kendileri, gerek sefine ve hamulesi için - mahallî tebaalara yapılan muavenet ve muzaheret edilecektir.

Tahlisiye resmi hususunda tahlisin vuku bulduğu memleketin kanunun tatbik olunacaktır.

Karaya oturmuş veya batmış bir gemiden kurtarılan emtia dahilî istihlâk için memlekete ithal edilmedikçe hiç bir gümrük resmine tabi tutulmıyacaktır.

Madde — 18

Âkit taraflardan birinin ülkesinde, bir metam istihsali, ihzarı, tedavülü veya istihlâki üzerine, Devlet veya bir nahije veya bir teşekkül hesabına, vazedilmiş veya edilecek olan dahilî resimler, diğer tarafın mustahsalları için, hiç bir bahane ile, nefsi memleketin mümasil müstahsalları, veya millî mümasil müstahsallar bulunmadığı takdirde, en ziyade müsaadeye mazhar milletin mümasil müstahsalları için teşkil ettiklerinden daha yüksek veya daha ağır bir mükellefiyet teşkil etmiyeceklerdir.

Madde — 19

Âkit taraflar, tacirlere gümrük tarifeleri ve bilhassa muayyen bir meta üzerinden istifa edilecek rüsum miktarı hakkında resmî malûmat istihsal eylemek imkânını vermek için muktazi tedbirleri almayı taahhüt ederler. İstida, ithalât memleketinin nizamları mucibince, metam bir nümunesini veya almayı taahhüt ederler. İstide, ithalât memleketinin nizamları mucibince, me tam bir numunesini veya hut mufassal bir tarifini, bunun bir suretini veya fotografisini ihtiva eylemelidir.

Madde — 20

Bu mukavelenalme Türk ve Alman lisanlarında aktedilmiş olup tasdik edilecek ve tasdik vesikaları derhal Berlin,de taati olunacaktır.

Mukavelename, tasdik vesikalarının taatisi tarihinden itibaren hesap edilmek üzere on dördüncü gün meriyete girecek ve bir sene kabili tatbik olacaktır. Bî mühletin inkızasından üç ay evvel feshedilmezse gayrı muayyen bir müddet için temdit edilmiş addolunacaktır. Bu takdirde, üç ay evvel ihbar

şartile, her an fesholunabilecektir.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere murahhaslar bu mukavelenameyi imzalamışlar ve mühürlere mühürlemişlerdir.

Ankara'da, 26 Mayıs 1930 da, iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

A - Merbutu

Alman gümrük tarife №	Eşyanın tavsifi	100 kilogramın rüsumu R. M.
14 den	Haşhaş tohumu, olgun haşhaş başları dahil, susam	Muaf
15	Keten, kenevir tohumları	Muaf
16 dan	Pamuk tohumu	Muaf
19 dan	Kuş yemi	2
28 den	Ham pamuk, ve pamuk döküntüleri, hatta temizlenmişleri	Muaf
32 ye	Cehri, boyayıcı kökler, kabuklar, yapraklar, çiçekler	Muaf
46 dan	Fındık, olmamış (yeşil), yahut olgun, hatta kabukları ayıklanmış öğütülmüş yahut diğer suretle tahavvül görmüş veya sadece hazırlanmış	2
52' den	İncir: beş kilogram veya daha dun sikletteki kaplarda Diğer kaplarda Kahve müşabihleri imaline mahsus incirler, kontrole tabi olarak Üzüm, kuru / numara 53 te mezkûr olmyanlar /	8 4 2 8
52 ye not-	Korent üzümüne bahşolunan yahut edilecek olan her türlü tarife tenzilâtı / şimdiki tarife 5 R. M. / derhal ve bilâ şart Türkiye kuru üzümüne teşmil edilecektir.	8
54 den	Badem, kabuklu, kabuksuz, kurutulmuş, fıstık	4
60 dan	Afyon	Muaf
72 den	Meyan kökü	Muaf
74 den	Ceviz ağacı, gayri mamûl yahut balta veya bıçkı ile arzani işlenmiş, kabuklu yahut kabuksuz	0.12
92	Debağata mahsus kabuklar, hatta öğütülmüşleri	Muaf
94 den	Mazı ve palamut, hatta öğütülmüşleri; kadı hindi	Muaf
97 den	Kitre zamkı	Muaf
137 ye	Note: Gümrüğün nezareti altında ekle gayri salih bir hale getirilmiş / tağyir edilmiş / yahut istimali kontrole tabi tutulan sanayide istimale mahsus yumurta sarısı resimsiz kabul olunacaktır.	Muaf
144 den	Koyun yünü / debağhane yünleri dahil /, ham	Muaf
145 den	Ankara keçisi kılı / tiftik /	Muaf
153 den	Kösele imaline mahsus ham deriler, / taze, tuzlu, kireçte yatırılmış, kurutulmuş /, hatta kılları ayıklanmış /cuirets/ ve yarılmış fakat başka suretle işlenmemiş, keza bu derilerin aksami ezcümle: böğür, karın, boğaz, boyun ve baş kısımları, kulak (tutkallık deri)	Muaf
154	Tavşan ve ada tavşanı derileri, ham	Muaf

Alman gümrük tarife №	Eşyanın tavsifi	100 kilogramın rûsumu R. M.
155	Kürklük deriler, ham / No. 154 te zikrolunan deriler hariç olmak üzere /	Muaf
157 den	Ehlî hayvanlar barsak ve gışaları, taze, kurutulmuş hatta tuzlanmış, ekle mahsus değil	Muaf
166 dan	Safî zeytin yağı, fıçıda, tasfiye edilmiş yahut edilmemiş	Muaf
225 den	Ham zımpara, perakende satılmak üzere kutuların, şişelerin, testiciklerin ve diğer mümasillerinin gayri kaplar içinde, hatta tuğla şeklinde olanlar	Muaf
231 den	Lüle taşı, ham	Muaf
237 den	Kurom ve manganez cevheri, hatta ihzar edilmiş	Muaf
384 den	Palamut hulâsası, katı	Muaf
385 den	Diğer meyan balı, ham yahut tasfiye edilmiş	Muaf
391 den	Ham ipek, boyanmamış, mâncırıktan geçirilmemiş yahut bir defa geçirilmiş	Muaf
398	Kamçı başı iplikleri, tabîi ipekten, bir yahut ziyade telli, hatta bükülmüş, boyanmamış	Muaf
403 den	Havî kâmilan tabîi ipekten olan, parçasının safî sıklığı 4 K. g. dan fazla olmıyan ve 1. 20 × 1. 75 ebadında bulunan, kısmen ipek, düğümlü halılar	700
428 den	Yün yahut sair hayvanat kılları ipliklerinden hatta her ikisinin menşei nebatî olmak üzere lifî maddeler yahut iplikler ile karışık, yer halısı, metro ile ölçülen yahut kesilmiş parçalar halinde, düğümlü, hatta basma yahut dikişli	600
563	Kürk imaline mahsus deriler, tamamen yahut kısmen tabaklanmış veya sepilenmiş hatta boyanmış	Muaf
850	Kurşun, ham / kitleler, külçeler ve müşabih şekillerde /	Muaf
869 A dan	Bakır, ham /kurs yahut rozet / kitleler çubuklar yahut levhalar halinde	Muaf

B - Melfufu

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanun ile 100 kilo için lira olarak tesbit olunan gümrük rüsumu	Verilen tenzilât yüzdesi
75 den	İşlenmiş deriler: A. - Tabaklanmış fakat boyanmamış: 2. - Vidala, vaketa ve telâtin	175	12,1/2
75 B/2ye	Not : Parlادılmış fakat ruganlı ve lâke olmıyan dana ve inek derileri № 75 B 2) mucibince tarifelenir (Lüst-re derilerden, boyanmış biraz parlak olup fakat ruganlı ve lake olmıyan deriler anlaşılr)		
78 A dan 87	kösele Deri ve kösele mamulâtı: A. - Para cüzdanları, kadın çantası, si-gara ve tütün çantaları, dürbün, fotoğraf ve sair emsali alât glafları, saat, tuvalet takımları mahfazaları, evrak ve dosya çan-taları, deriden saat kösteği: 1. - Sade veya mevadı adıye ile mürettep olanlar	80	12,1/2
87A/1 ye	Not : Fildişi, bağa ve sedef taklitleri trokar, galâlit, sellüloid, boynuz kemik cam, porslen, sun'î ipek, zikıymet olmıyan maddeler, hatta nikel yahut tunç yaldızlı ları adı mevat addolunur.	880	20
106	Safi yünden mamul başka yerde zikrolun-mıyan sair mensucat (örme kumaşlar da dahildir) - mevadı saire ile mürettep olsun olmasın) A. - Metro murabbainın sıkleti (200) grama kadar B. - Metro murabbainın sıkleti (201) gram-dan (600) grama kadar	360 270	30 25
107	Arişi kâmilen pamuk yün mensucat: A. - Metro murabbainın sıkleti (200) gra-ma kadar B. - Metro murabbainın sıkleti (201) gram-dan (600) grama kadar	212.50 162.50	25 25

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanun ile 100 kilo için lira ola- rak tesbit olu- nan gümrük rûsumu	Verilen tenzilât yüzdesi
118	Yünden ve kıldan örme çorapçı eşyası ez- cümle: elbise, fanila. don, gömlek, kaşkor- sa. omuz ve boyun atkısı, baş örtüleri, takke, çorap, tozluk, eldiven boyunbağı, saç için ağ ve sair örmeler ve bunların aksanı (kısmen dikilmiş olanlar da dahildir) (me- vadı saire ile mürettep olsun nolmasun) A.- Sadeler	560	10
136	Kadife, pelüş ve kâdifeleri ve havlı kumaşlar ve kurdeleler; (madenî tellerle mahlût ve sair mevat ile mürettep olanlar da dahildir) A.- Safî ipekten veya sun'î ipekten B.- Sair mevadî lifiye ile mahlût ipekten (yüzde yetmiş beşten fazla ipeği havi A fık- rasına dahildir	2400 880	20 20
143 den	Kadın ve erkek çorapları , sair lifi mevat ile mahlut sun'î ipekten	3600	20
215	Şarap: Şişe, testi damacana içinde (kapların sikleti dahildir	150	25
281 den	Sellüloit, galalit, bakelit ve emsalı ve bunların mamulâtı: C.- Mevadı saire ile mürettep veya gayri mürettep mamulâtı	360	20
307 den	Fırça süpürge, resim fırçası: B.- Her nevi resim fırçaları (saplı ve sapsız) C,- Hayvanat kıllarından veyahut hayvanat killarile nebatî elyaf ve mevattan karışık ve ya madenî telden veyahut mensucattan sana- yia mahsus fırça ve süprgeler (saplı sapsız)	100 50	15 15
320 den	A.- Baston, şemsiye deynek ve sapları taslak veya boyalı veya cilâlı veya lâke	200	10
328	A.- Kesilmemiş yazı kâğıdı, ve eyi matbaa kâğıdı	7.50	10
329	Kesilmiş yazı kâğıdı, mektupluk kâğıt ve zarf (iç sarğı ve zarfların sıklığı dahildir) B.- Matbu resimli veya mevadı saire ile müret- tep veya müzeyyen	60	15

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi		
330 a	Not: Metro murabbai ancak 30 grama kadar sıkleti haiz kâğıtlar kopya ve yazı makinelerine mahsus kopya kâğıdı addelunur,		
334 ya	Not: Mahsusan reçine ile masnu olan kâğıtlar ancak reçineli kâğıt addolunur		
335	Hassas kâğıt (her kalınlıkta) (iç kapların sıkleti dahildir) A-Hassas fotoğraf kâğıdı (hassas kart pos- tallar da dahildir)	62,50	25
342 den	B - Hendese ve sairede müstamel hassas kâğıtlar, şeffaf saman kâğıtları Cilâlı alâ mukavva: A - Metro murabbainın sıkleti (200) gramdan (300) grama kadar	30	25
345ve346ya	Not: Havi oldukları eşyanın iç zarfı olmak üzere eyi halde bulunan adi ve oluklu mukavvadan mamul kutular eşya ile aynı resmi tediye ederler. Ancak eşyanın resmi kutuların res- minden daha yüksek olduğu yahut kutular tarife kanununun 25 inci maddesi mucibince resme tabi olmadığı ahval müstesnadır.	17.50	10
361	Resimler (ipekten gayri) kâğıt, mukavva muşamba veya bez üzerine (ciltli veya çer- çeveleli olanlar dahildir): B - Fotoğrafi, fotogravür, fotokolografi, fototipi, litografi fotolitografi kromolitoğrafi çinkogravür, grafotipi, tıfduruk ve sair sanat- larla yapılmış resimler (çıkartma, oyma resim- ler de dahildir)	300	30
395	Pamuktan örme çorapçı eşyası, ezcümle: elbise, fanila, gömlek, don, kaşkorse, omuz ve boyun atkısı, baş örtüleri, takkeler, çorap tozluk, eldiven, boyun bağı, saç ağı ve sair örmeler ve bunların aksanı (kısmen dikil- miş olanlar da dahildir) (mevadı saire ile		

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanun ile 100 kilo için lira ola- rak tesbit olu- nan gümrük rüşumu	Verilen tenzilât yüzdesi
	mürettep ve gayri mürettep) B - Mevadı saire ile müzeyyen ve mürettep olanlar	450	30
401	Pamaktan kuşak (şal taklidi kumaşlar da- hildir) bohça, ve baş, masa ve yatak, örtü- leri, perdeler, çocuk kundağı, bayrak ve emsali hazır eşya	120	10
424 den	Makine kolanı ve sair kolanlar ve emsali (balatalılar da dahildir) mevadı saire ile mürettep veya gayri mürettep)	62.50	15
446	Alestiki mensucatla lâstiğe batırılmış veya bir tarafına ve yahut arasına lâstik sürülmüş ve yahut lâstik yapıştırılmış mensucat: A - Safî veya mahlût ve sun'î ipek mensu- cat	1050	20
	B - Safî veya ipekten gayri elyaf ile mah- lût yün mensucat	240	20
	C - Sair mensucat	135	20
448	Kauçuktan don, gömlek, göğüslük, eldiven, banyo başlıkları, kasık bağı, idrar torbaları, buz keseleri, her nevi preservatif, emzik, halka pülverizatör lâstikleri, korna lâstikleri, şırıngalar, puvarlar, sünger, hamam kesesi, ördek, lavabo, yastık, yatak, tababete mah- sus âlât; ezcümle: mide, idrar ve saire son- daları, misma (fondroskop) ve emsali (me- vadı saire ile mürettep veya gayri mürettep)	100	15
452 A dan	Yere sermeğe mahsus linoleum, kaptolikan muşambaları (parça veya top halinde) man- tarlı ve müteaddit renkli lâkin kitlesi bir renkli	21.25	10
453	Duvar, raf, sofraya ve mobilya örtmeğe ve kaplamağa mahsus muşambalar (parça veya top halinde)	42	10
455	Muşamba mamulâtı; ezcümle: elçantaları, cüzdanlar, mahfazalar, glaflar, bel kemerleri, mobilya şeritleri, üzeri muşamba kaplı düğ- meler, tokalar ve şapka kenarları ve şerit-		

Türk tarife №	Eşyanın tavsıfı	8.6.29 kanun ile 100 kilo için lira ola- rak tesbit olu- nan gümrük rüsümü	Verilen tenzilât yüzdesi
	leri ve tarifenin başka yerlerinde zikredil- meyen sair muşamba mamulâtı:		
455 ya	A - Ağaç, mukavva, cam ve emsali mevad âdiye ile mahlûten mamul veya mürettep olanlar Not: Fildişi, bağa ve sedef taklitleri, tokar, galâ- lit, sellüloit, boynuz, kemik cam, porslen, sun'î ipek, zikıymet olmıyan madenler, hatta nikel yahut tunç yıldızlıları adi me- vat addolunur	120	10
487 den	Çiniden ve perslenden sofrâ, tuvalet takım- ları, heykel: A - Bir renkli (mevadı saire ile gayri mü- rettep) C - 2 - Daha ziyade renkli, markalı, yıldızlı, resimli, (mevadı saire ile gayri mürettep) D - 2 - Ve daha ziyade renkli markalı yal- dızlı ve resimli (mevadı âdiye ile mürettep)	15 25 45	10 15 15
488	Çiniden pörselenden alâtı elektirikiye ve aks- amı ezcümle: İzolatör (mücerrit) duy, sig- orta, kup sirküi, enterrütör ,nipl, rozas vesaire		
494	A - Mevadı saire ile mürettep Şişe,, küçük şişe , damacana , kavanoz ve emsali(rengi tabiide veya boyalı) A - Adileri 1 - Sade 2 - Mevadı saire ile mürettep (sepet örgüsü olanlar dahil) B - Kesme, mahkük ve müzeyyen 1 - Mevadı adiyeye ile mürettep ve gayri mürettep 2 - Zikıymet maadin veya mevadı nefise ile mürettep (altın yıldızlılar dahildir)	37.50 3 6.25 57.50 240	25 20 20 20 20
538	Her nevi demirden el alâtı (Saplı veya sapsız A - her nevi destere dişli, dişsiz (hızarlar dahildir) B - Eğe	18	10

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanun ile 100 kilo için lira olarak tesbit olunan gümrük rûsumu	Verilen tenzilât yüzdesi
	2 - uzunluğu on altı santimetre ve ondan yokarı	10	10
	H - Burgu, cetvel,, pergel, çap ölçüsü, yiv açan aletler,tornavida, kerpeden, 250 grama kadar sikleti olan çekiçler ,hak ve oyma kalemleri her neyi biz ve el makkapları	27	19
	V - Zikrolunmıyan sair alât		
529	1 - Beherininin Sikleti 150 grama kadar Bıçakcılık eşyası, ezcümle:bıçak, kâğıt bıçağı kılıç, çakı , çatal , kaşık , makas, makineli saç makası ustura, makineli ustura tırnak tuvaleti edevatı, fındık kıran tirbuşon ve emsali:	30	10
	D - Nikel, Beyaz maden (pakfon) galalit ile mürettep	120	15
	H - Sair mevat ile mürettep veya gayri mürettep	54	15
550	Demir mensucat :		
	A - Top halinde:		
552	2 - Boyalı, oksitli veya galvanizli Tarifenin başka yerlerinde zikredilmıyen demirden hırdavatcılık eşyası ezcümle: mutbak takımı, sofrta takımı, kahve ve çay takımları lamba ve aksamı, ütü, kahve değirmenleri,et makinesi, musluk , kova banyo , abdestane levazımı, ateş küreği ve maşaları, hayvantı çanları, üzengi, şişe kapsülleri, ve emsali mamulât: (sair mevat ile mürettep veva gayri mürettep olanlar)	12	15
	B, - Boyalı, cilâlı, sırlı, yahut sair madnelerle galvanizli	24	25
	C. - Elektrik tertibatını havi	60	20
552	Not:		
	Beyaz alevli petrol lâmbaları bu numaraya göre resme tabidir.		
553	Tarifenin başka mahallerinde zikredilmıyen demirden sair ince eşya; ezcümle yüzük, küpe ve emsali müzeyyenat, düdük, zil, çınğırak, düğme, yüksük, gem, mahmuz, kâğıt ve deri raptiyeleri, yazı hokkaları ve kalem-		

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanunı ile 100 kilo için lira olarak tesbit olunan gümrük rüsumu	Verilen tenzilat yüzdesi
	leri, mürekkepli kalemler ve sair yazıhane levazımatı, taraklar ve emsali ince mamulât ve tezyinat eşyası:		
	A. - dan) galalitle mürettep yahut gümüş yaldızlı.	250	10
558	Bakır tel (yuvarlak) (müteaddit tellerin bükülmüşü dahildir):		
	B. Cilâlı, nikel, alüminyum ve sair adı meadin, galvanizli, bsyalı veya oksitli	36	10
	H. - Bakırdan cereyanı elektirikide müstamel tel ve kablolar (diğer madenî tellerle mahlût olanlar da dahildir)		
	1. - Lâstik, güta-perka, kâğıt amyant ve saire ile tecrit edilmiş	54	20
563	Bakır mutbah ve sofrâ takımları, kazan, inbik, fitil veya tazyikli ocaklar, sobalar, ütüler, dirhemler ve emsali (elektirikli ve mevaddı saire ile mürettep olanlar da dahildir)	70	15
564	Bakır semaver, kahve değirmeni, çay ve kahve takımları, çatal ve kaşık, lambalar edevatı beytiye heykelcikler ve sair salon tezyinat eşyası (sair adı mevat ile mürettep veya gayri mürettep)		
	A. - Adı veya cilâlı	87.50	15
	B. - Nikel veya sair yaldızlı veyahut oksitli	105	15
565	Bakırdan çilenğir ve hırdavatçı eşyası ezcümle: mobilye, kapı ve pencere edevatı, gem, mahmuz, düdük, zil ve çingirak, musluk ve yorgancı çivileri, el âlâtları, mobilya ve karyola ve saire emsali (mevadı saire ile mürettep veya gayri mürettep)		
	A - Âdî veya boyalı	94.50	25
	B - Cilâlı veya nikel yaldızlı veya oksitli	120	25
569	Alüminyum va halitası:		
	B - Külçe veya diğer şekilde	23.60	20
	C - Levha, boru ve aksamı, tel	66	20

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanunu ile 100 kilo için lira olarak tesbit olunan gümrük rüsumu	Verilen tenzilât yüzdesi
576	D - Toz ve varak halinde (yaldızlılıkta müstamel) Tutya halitasından mamulât (mevadı saire ile mürettep veya gayri mürettep)	90	20
587	B - Sair adı meadin galvanizli veya vernikli yahut boyalı Kuyumcu eşyası (zikıymet taşlarla gayri müzeyyen):	45.50	10
595 den	B - Altından C - Gümüştan Masa ve duvar saatları (yalnız çerçeve veya kutu içinde veyahut heykel üzerinde münebbihliler dahil):	90 12	10 10
598 ya	C - Makineden gayrısı diğer mevattan Not:	1	25
601	Bekçi ve gece bekcilerine mahsus saatlar bu numaraya göre tarifelenir. Tüslü' alât: (Beher adedinden) C - Kuyruksuz piyanolar		
601 H) ye	1 - Küçük boy Not:	80	10
613	El ile tahrik olunan ve yirmi birden az perdeli armonikler ağaç oyuncaklar gibi tarifelenir.	(100kilodan)	
615	Teleskop, mikroskop Fotoğraf cihazı ve cihaza müteallık aksam	150 (kilodan)	10
616	Sinema ve projeksiyon cihazları ve inikâs fenerleri ve bunların aksamı fenniyesi	6	10
619 dan	Telsiz telefon ahizeleri ve aksamı ampuller dahildir	4 (100kilodan)	20
625	Başka yerde zikredilmeyen fenne, mesahai araziye, riyaziyeye, hikmeti tabiiyeye ve ahvali ceviyeye müteallık alât	500	20
525 ya	Not : El işlerinde edevat olarak kullanılan demir yahut çalikten mamul cetvel, pergel , çap ölçüsü gibi basit alâtı fenniye	300	20

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanun ile 100 kilo için lira olarak tesbit olunan gümrük rüsumu	Verilen tenzilat yüzdesi
632	538 numaralı (H) ve bu neviden tarifede zikrolunmayan diğer alât (V) fıkrasına dahil Alâtı vezniye A . - Hassas teraziler (eczahane ve tahlilhanelerde ve sairede müstamel) (mahfaza ve dirhemler dahildir) H , - Demîr yolu mevkilerinde ve fabrikalarda müstamel sabit büyük basküller	300 10	25 15
634	Tarifenin başka mahallerinde sarahaten veya temsilen zikredilmeyen sair alât	200	20
667	Zatülhareke arabalar: A . - Binek otomobilleri I , - Sikleti dokuzyüz kiloya kadar	75	10
667 Hden	Otomobil yayları	110	15
700	Toprak boyalar (yüzde beşe kadar sun'î surette boyanmış olanlar dahildir) B . - Yıkanmış, toz haline getirilmiş ve sair suretle hazırlanmış	3.75	10
702 den	Madenî boyalar: A . - Kibritiyeti hadit kolkotar	3,75	10
702 A ya	Not: Libritiyeti hadit (karaboya) ve tutya sarısı bu numara mucibince resme tabidir		
702 Bden	Litobon	9.	10
703 den	Matbaa ve yazı mürekkepleri ve resim boyaları: A . - Matbaa mürekebi (her nevi) D . - Istampaya boyası, yazı makinesi şeridi, çin mürekkebi, kopye mürekkebi ve emsali mürekepler V , - Kurşun kalemi (her renk) kömür kalemeler, (füzen) resim tebeşiri (çıplak veya ağaçlı ve saireli)	10 45 60	10 10 10
703 D ye	Not : Kapsüller içinde ithal edilen yazı makinesi şeritleri No:703 D mucibince resme tabidir.		
710 H ye	Not : Nitrat de potas No 710 H mucibince resme tabidir.		

Türk tarife №	Eşyanın tavsifi	8.6.29 kanun ile 100 kilo için lira olarak tesbit olunan gümrük rüsumu	Verilen tenzilât yüzdesi
716 Hden	Klorür de manyeziyon	4,50	10
723 Dden	Kromosal, kromlu debağat tuzu, Formasal gibi oksit dö kromun bir banyoda debagata mahsus müstahzarat	33.75	10
774 ya	Not: İhtiyol (müseccel ticarî isim) №: 66 D/ ye göre dağıl №: 774 ye nazaran resme tabidir		
982 den	Asprin	200	15
753B den	Hükûmetin müsaadesile ithal edilen müstahzarat	(kıymetinden) 25	20

C - merbutu

Menşeh şehadetnamesi nümunesi

Mürsil					
İsmi:.....		İsmi:.....			
İkamet gâhı:.....		İkamet gâhı:.....			
Sokağı:.....		Sokağı:.....			
Parça adedi	Ambalajın -zurufun- şekli	Marka ve numarası	Safi ve gayri safi sıklığı Kilo	Sevkedildiği tarih (Şimendifer, posta, vapur ilh)	Muhteviyatı

Balâda evsafı zikredilen eşyanın menşehinin .....
olduğu tasdik kılınır. / / 193

Şehadetnameyi ita eden salâhiyettar dâirenin ismi ve ismza
(Mühür)

D — Merbutu

Devletin ismi

Varakayı ita eden makam

Seyyar ticaret memurlarına mahsus salâhiyet varakası

İta tarihinden itibaren on iki ay müddetle muteberdir .

Hangi memleketler için muteber olduğu ..... varakanın
numarası ..... şehrinde
mütevellit ve ..... şehrinin ..... sokağında
..... numaralı ..... mukim ..... Efendinin
..... şehrinde ..... unvanı ticariyesi altında işleyen
..... [1]

- Fabrika-veya ticarethane - sininin - lerin - sahibi veya - namına ifayı muameleye salâhiyettar
seyyar ticaret memuru olduğu ve mumaileyhin salifüzzikir fabrika - ticarethane - ler - için -
balâda muharrer memleketlerde siparişler almak ve yahut mübayaat icra eylemek salâhiyetini
haiz bulunduğu ve mezkûr ticarethane - nin - lerin .....

Memlekette icrayı ticaret - sanat - etmeğe mezun olup bu bapta tekâlifi kanuniyeyi
tesviye etmekte olduğu - oldukları - tasdik kılındı.

..... şehrin ismi .....

Ticarethane - lerin - sahibinin imzası
.....

Varaka hamilinin imzası

Varaka hamilinin eşkâli

Yaş .....
Boy .....
Saç .....
Alâmeti farikai sabite .....

[1] İşbu noktalara ticarethane veya fabrikaların neler sattığı veya neler imal ettiği yazılacaktır.

Nihai protokol

Bu mukavelenamenin imzası esnasında vazii imza mürahaslar aşağıdaki tavzihati yapmakta mutabık kalmışlardır.

Birinci maddeye müteferriian: Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinde gümrük murakabesi rejimi altında imal edilmiş olan mustahsallar diğerinin ülkesine ithal olunduğu zaman birinci tarafın serbets ticaret mahallerinden gelen mustahsallarıyla aynı tarzda muamele görmelidir.

8 haziran 1929 tarihli ve 1499 numaralı gümrük kanununun 15 inci maddesine tevfikan, Türk tarifesinin herhangi bir resmî gazete ile neşrinden itibaren üç aydan az bir zaman zarfında mer'iyete konamaz.

Şurası mukarrerdir ki birinci maddenin üçüncü fıkrasında derpiş edilmiş olduğu veçhile Türkiye gümrük tarifesindeki miktarların tezyidine tevessül ettiği takdirde, iki Yüksek Âkit taraf, bu tezyitlere çaresiz olmak ve onlarda, yeni esaslar üzerine, bir anlaşma sureti tesviyesi aramak maksadile, mukavelenamenin devamı esnasında, müzakerata girişmek için şimdiden mutabıktırlar.

Üçüncü maddeye müteferriian : Şurası mukarrerdir ki 3 üncü maddenin birinci fıkrası bir metan millileşmiş olmasının tebyini için mürselünileyh memleketçe takip edilen usulleri asla haleldar etmez. Konsolosluk makamı tarafmdan vize edilmiş olan ve emtianın kıymetini zikreden menşe şahadetnameleri konsolosluk faturaları yerine kaim olabilecektir.

Birinci maddenin beşinci fıkrasında kararlaştırılan en ziyade müsaadeye mazhar millet rejimi Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ithal edilmiş olan emtianın menşeinin tebyinine, kezalik menşe şahadetnameleri sahasında bütün istisnalara ve teshilâta da şamildir.

Beşinci maddenin üçüncü fıkrasına müteferriian : Şurası mukarrerdir ki Yüksek Âkit taraflardan biri emtianın transit olarak geçmesinin temini için bir meblâğın depozito edilmesini talep ettiği ahvalde, bu meblâğ, emtianın alelâde ithali esnasında talep edilecek gümrük resimleri ve mükellefiyetlerin miktarını tecavüz edemez. Şurası da mukarrerdir ki bir inhisara veya memnuiyete mevzu teşkil eden emtia bu hükmün dairesine giremez.

Altıncı maddeye müteferriian: Türkiyenin elyevm mahfuz tuttuğu Türkçeye tercüme hakkı hususunda, Alman Hükûmeti 6 ncı maddede zikredilen beynelmilel mukavelenameler ahkâmının tatbikini iki senelik bir müddet zarfında mutalebe eylemiyeceğini beyan eder.

Dokuzuncu maddeye müteferriian: (d) fıkrasının hükümleri mezkûr nakliye vasıtaları ile ithal veya ihraç edilmiş eşyanın gümrük muamelesine asla taallûk etmez.

On birinci maddeye müteferriian : Şurası mukarrerdir ki on birinci madde, mezkûr maddenin üçüncü fıkrasında tadat edilen hususî menfaaler ve müsaadelerin üçüncü bir Devlete bahşolunması takdirinde mabihilihticaç olamaz.

On üçüncü maddeye müteferriian: Türkiyenin millî sancak taşıyan ve Türk limanları arasında Türk posta çantalarını taşımak hizmetini mutazaman ifa eden gemilere fener rüsumundan tenzilât bahşetmesinin on üçüncü madde ahkâmını muhil telâkki edilemiyeceği mukarrerdir.

Bu protokol işbu mukavelenamenin mütemmim cüzünü teşkil edip onunla aynı zamanda mer'iyete girecektir.

Ankara'da 26 mayıs 1930 da, iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Türkiye Cümhuriyetile Estonya Hükûmeti arasında mün- akit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdıkı hak- kında 1/713 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları

T. C.
BAŞVEKÂLET
Muamelât Müdürlüğü
Sayı 6/1795

27 - V - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında mün'akit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdıkı hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 26-V-930 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Cümhuriyet Hükûmeti ile Estonya Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında 16 Eylül 1929 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedenamesi, merbut kanun lâyihasile, Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arzediliyor.

Muahedename ikamet, ticaret ve seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere münasildir. Ahkâmı umumiyesi itibarile diğer dirğer Devletlerle aktettiğimiz emsali muahedelerin aynıdır.

Muahedeye merbut ayrıca konsolidasyon listeleri yoktur.

Hükûmetiniz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arzeyler.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Karar No. 21
Esas No. 1/713

28 - V - 1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında münakit ticaret ve Seyrisefain muahedenamesi hakkındaki kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası Encümenimizce tetkik ve işbu muahedenin mezkûr Hükûmetle akti sureti umumiyede tasvip edilmiş olmağla bermucibi

havale İktisat Encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

Ha. En. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza
Erzincan	Siirt	Edirne	Zeki Mesut	Zekâî	M. Nuri
Saffet					Münür

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İk. Encümeni
Karar № 32
Esas № 1/713

4-VI-1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında 1929 senesi eylülünün on altıncı günü Ankarada akdedilen ticaret ve seyrisefain muahedenamesi hakkındaki kanun lâyihası ve merbutatı ile esbabı mucibesi ve Hariciye Encümeni mazbatası encümenimizce tetkik ve müzakere edildi.

En ziyade mazharı müsaade millet esası üzerine tanzim edilmiş olan ve diğer Devletlerle yapılan emsaline muvafık bulunan bu muahedename ile ona müteallik kanun lâyihasının encümenimizcede aynen kabulüne karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İk. En. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza	Âza
Burdur	Mardin	Zonguldak	Konya	İstanbul	Çorum	Manisa
Mustafa Şeref	Ali Rıza	Hüsnü Ziya	A. Hamdi	Hüseyin	Ziya	Yaşar
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza		
Adana	İzmir	Trabzon				
Zamir	Hüseyin	Daniş	M. Rahmi	Tahsin		

Hükûmetin teklifi

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında münakit ticaret ve Seyrisefain muahedenamesinin tasdikına mütedair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında 1929 senesi eylülünün on altıncı günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret ve seyrisefain muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu Kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

26 - V - 1930

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.
İsmet	M. Esat	M. Abdülhalık	Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü	Ş. Saracoğlu	Cemal Hüsnü
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.				
Recep	Şakir	Dr. Refik				

Türkiye ile Estonya arasında ticaret ve seyrisefain muahedenamesi

Bir taraftan

Türkiye

Diğer taraftan

Estonya

İki memleket arasında teyemmünen mevcut dostluk rabitalarını kuvvetlendirmek, iki memlekette tebaalarının ikamet şartlarını tanzim etmek ve ticarî münasebetlerini tevsi eylemek arzusunda olduklarından, bu bapta bir muahede aktine karar vermişler ve murahhasları olmak üzere:

Türkiye Reiscümhuru Hazretleri:

Diyarbakir Meb'usu, Sabık Vekil, Büyük Elçi Zekâi, Hariciye Vekâleti Müsteşarı, Orta Elçi Menemenli Numan Rifat Beyefendileri;

Estonya Reiscümhuru Hazretleri:

Estonya Cümhuriyeti Murahhası, Esbak Nazır, Müsyü Ernest C. Weberman'ı tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Birinci fasıl

İkamet

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, orada mer'i kanunlar ve nizamlar mahfuz kalmak kaydile, yerleşmek ve oturmak, gitmek, gelmek ve serbestçe seyrüsefer etmek hakkını haiz olacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan her biri muhacerete, kezalik ülkesine girmeği ve orada oturmağı umumî emniyet ve intizam mülâhazalarile ferdî tedabir ile menetmek hakkına müteallik hususatta serbestîi harekâtını tamamen muhafaza eder.

Yerleşmek ve oturmak dolayısıyla tediyesi muktazi herhangi mükellefiyet hususunda iki Yüksek tarafın tebaaları en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden müstefit olacaklardır.

Madde — 2

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde mütekabil kanunî mevzuatta derpiş edilen ahval müstesna olmak üzere, her türlü menkul ve gayri menkul malları, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarile aynı şerait altında ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak ihraz, tasarruf ve ferağ etmek hakkını haiz olacaklardır.

Bunlar, aynı şerait altında, mezkûr malları satma, bağışlama, devir, evlenme konturatosu, vasiyet ve tevarüs tarikleriyle veya herhangi diğer vasıta ile serbestçe elden çıkarabileceklerdir.

Bunlar, yukarda zikredilen hallerin hiç birinde, mahallî tebaalar için vazolunmuş veya olunacak olanlardan başka veya daha ağır - her ne nam altında olursa olsun - mükellefiyet, resim veya vergilere tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 3

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaasile aynı şerait altında ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak, icrasarı mahallî tebaalara hasredilmemiş veya edilmeyecek olan her nevi san'at ve ticareti icra etmek ve herhangi hırfet ve mesleke sülûk eylemek hakkını haiz olacaklardır.*

4
Madde — 4

Yüksek Âkit taraflardan her birinin, tebaaları, diğerinin ülkesinde, şahısları, malları, hakları ve menfaatları itibarile, kezalik her nevi ticaret, san', at, hırfet veya meslekin icrası için, mahallî tebaalara tahmil edilebilecek olanlardan başka veya daha ağır mükellefiyet, resim veyahut bilâvasırta ve bilvasırta vergilere tabi tutulmıyacaklardır.

Bunların, memlekette mer'î kanunî ahkâm mahfuz kalmak kaydile, bilhassa mallarının satış bedelini ve mallarının kendilerini serbestçe ihraç etmelerine müsaade olunacak v bu hususta bunlar, ecnebi sıfatile, mahallî tebaaların tediyedeceklerinden daha ağır vergilere ve aidata tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, orduda, bahriyede, hava kuvvetlerinde, veya millî muhafız ve milis kıtaatında her türlü askerî hizmetten, kezalik askerî hizmet yerine kaim olan her hangi mecburiyet veya mükellefiyetten muaf olacaklardır.

Bunlar ancak mahallî tebaalara kanunen tahmil edilecek mükellefiyetlere ve askerî istimvallere tabi tutulacaklardır.

Madde — 6

Yüksek Âkit taraflardan biri tebaalarının diğer taraf ülkesindeki malları ancak kanunen tanınan menafii umumiyeye iletilmesi ve adilâne tazminat mukabilinde müteakbil kanunî mevzuatta derpiş edilen usule tevfikân istimlâk edilebilecektir.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde şahıslarının ve mallarının kanunî ve adli himayesine müteallik bütün hususatta mahallî tebaalara yapılan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Binaberin bunlar, iki taraf arasında ileride akteedilecek hususî bir itilâfname ile tanzim olununcıya kadar mahallî mevzuatı kanuniyeye tabi bulunacak olan muhakeme masarifini müemmin kefalet akçesile meccanî muzaheretü adliye hususlarına müteallik ahkâm mahfuz kalmak kaydile, mahkemelere serbestçe ve kolayca müracaat ve mahallî tebaalarla aynı şart altında dava ikame ve defedebileceklerdir.

Madde — 8

Merkezleri Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinde bulunan ve orada bu memleketin kanunlarına tevfikân teşekkül etmiş olan anonim şirketler, kooperatifler ve - sınaî, malî şirketler ve mürasela, nakliyat ve sigorta kompanyaları dahil olmak üzere - sair ticarî şirketler, diğer taraf ülkesinde kanunî tanınacak ve bu ülkede gerek müddei, gerek müddeaaaleyh sıfatile mahkemelere müracaat edebileceklerdir.

Mezkûr şirketlerin diğer Yüksek Âkit tarafın ülkesinde ticaret veya sanatlarını icraya kabulleri, kabul harçları ve sair mükellefiyetleri hususunda dahi, bu ülkede mer'î veya mer'iyete girecek olan kavanin ve evamire tabi olmalarına muallak olacaktır.

Mezkûr şirketlere, mümasil millî şirketlerden daha ağır - namı veya nevi ne olursa olsun - vergiler, harçlar ve mükellefiyetler tarholunamıyacaktır.

Bu şirketler, en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketleriyle aynı şart altında ve memleketin kanunlarına uyarak, her türlü menkul malları, kezalik şirketin işlemesi için lâzım olan gayrimenkul malları ihraç edebileceklerdir; bu son takdirde ihrazın şirketin gayesini teşkil etmemesi mukarrerdir.

Yüksek Âkit taraflardan birinin bu tarafın memleketinde mütemekkin şirketler, kooperatifler, diğer tarafın memleketinde, vergi tarholunan memlekette bulunan sermayelerinden başka sermaye ne de başka bir yerden aldıkları irat üzerinden vergiye tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 10

Yüksek Âkit taraflardan hiç birinin, kendi tebaaları, şirketleri, kooperatifleri lehine, kendisinin diğer Yüksek Âkit taraf tebaalarına, şirketlerine, kooperatiflerine bahşettiği haklardan başkalarını veya daha vasilerini mutalebe etmek için bu fasılda zikredilen en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit menfaati dermeyan edememesi mukarrerdir.

İkinci fasıl

Ticaret ve seyrisefain

Madde — 11

Menşei iki memleketten biri olan arzî veya sınaî müstahsallar, mıntakavî tesmiyeleri ne olursa olsun, diğer memlekete ithal olundukları zaman üçüncü bir memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilenlerden daha yüksek resimlere, emsale, harçlara veya herhangi diğer aidata tabi tutulmıyacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ihraç edilen arzî ve sınaî müstahsalların ihracatı üzerinden istifa edilen resimler ve sair aidata müteallik hususlarda da aynı muamele cari olacaktır.

Üçüncü bir memleketle müsavat üzere muamele görmek teminatı, ithalât ve ihracat resimlerinin cibayeti tarzına, emtiyanın gümrük antrepolarına konulmasına, gümrük aidatına ve usullerine, ithal ve ihraç olunan veya transit suretile geçen eşyanın gümrüğe kabul ve gümrükten sevkine ait muamelâta da şamildir.

Madde — 12

Yüksek Âkit taraflardan birinin arzî veya sınaî müstahsalları bir veya müteaddit üçüncü memleketin ülkelerinden transit edilerek diğerinin ülkesine ithal olundukları zaman menşe memleketinden doğrudan doğruya ithal edildikleri vakit tabi olacakları resim ve harçlardan başkalarına veya daha yükseklerine tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 13

Âkit taraflardan birinin diğerinin ülkesine ithal edilen arzî veya sınaî müstahsalları, orada, herhangi nam altında olursa olsun, dahilî resimler hususunda, üçüncü bir memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilen muamelenin ayninden müstefit olacaklardır.

Madde — 14

Yüsek Âkit taraflar yukarıdaki hükümlerin menfaatını menşeleri müteakabil memleketleri olan müstahsallara hasretmek üzere, ülkelerine ithal edilen müstahsallara ve emtiaya, bunların mezkûr memleketin arzî veya sınaî müstahsallarından olduğunu veya orada uğramış olduğu tahavvülât dolayısıyla öyle telâkki edilmesi icap ettiğini mübeyyin bir menşe şahadetnamesi terfikını istiyebileceklerdir.

Menşe şahadetnameleri gerek İktisat, Ticaret veya Ziraat Nezaretleri, gerek mürsilin men-

süp olduğu ticaret odası, gerekse mürselünileyh memleketçe kabul edilmiş olan her hangi bir inakam veya heyet tarafından verilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan her biri, mütekabilen, menşe şehadetnamelerinin kendi siyasî veya konsolosluk mümessili tarafından tasdik edilmesini talep etmek hakkına malik olacaktır.

Posta paketleri, mürselünileyh memleketçe ticarî mahiyeti haiz irsalâttan addedilmedikleri takdirde menşe şehadetnamesine tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 15

Yüksek Âkit tarafların ülkeleri arasında ticaret ve seyrisefain mütekabilen serbest olacaktır. Binaberin iki Yüksek Âkit tarafın biri canibinde menşei veya sevkolonacağı yer diğer tarafın ülkesi olan her hangi emtianın ithal yahut ihraç veya transitine müteallik hiç bir memnuiyet veya takyit, geldiği veya sevkolonacağı yer her hangi diğer bir memleket olan - eğer varsa - mümasil emtiaya aynı şerait altında tatbik olunmadıkça, ipka ve ihdas edilmeyecektir.

Mamafih aynı şeraitte bulunan eenebi memleketler arasında indî surette farklı muamele ihdası vasıtası olacak şekilde tatbik edilmemek şartile aşağıdaki nevilerden ithal veya ihraç memnuiyet veya takyitlerinin menedilmiş bulunmadığını tanmakta Yüksek Âkit taraflar mutabıktırlar:

- 1 - Âmmenin emniyetine müteallik memnuiyet veya takyitler;
- 2 - Ahlâk veya insaniyet düşünceleri dolayisile isdar edilen memnuiyet veya takyitler;
- 3 - Silâh, mühimmat ve harp levazımı ithaline müteallik memnuiyet veya takyitler;
- 4 - Âmmenin sıhhatını vikaye ve yahut hayvan veya nebatların hastalık, haşere ve muzır tufeylilerden himayesini temin maksadile isdar edilen memnuiyet veya takyitler;
- 5 - Bediî, tarihî ve atik âsara ait millî mamelekin muhafazasını istihdaf eden ihraç memnuiyet veya takyitleri;
- 6 - Altına, gümüşe, nakte, naktî evraka ve esham ve tahvilâta kabili tatbik memnuiyet veya takyitler;

7 - Millî mümasil müstahsalların istihsali, ticareti, nakli ve istihlâki hususlarında memleket dahilinde müesses usulün eenebi müstahsallarna teşmili gayesine matuf memnuiyet veya takyitler;

8 — Memleket dahilinde, istihsâl veya ticaret hususlarında Devlet inhisarına veya Devletin mürakabesi altında iera olunan inhisara tabi tutulan veya tutulacak olan müstahsallara tatbik edilen memnuiyet veya takyitler;

Şurası mukarrerdir ki Yüksek Âkit taraflar alenî veya gizli primler ve naktî yardımlara veya her hangi diğer bir suretle tergip edilen müstahsallara memnuiyet veya takyitler tatbik etmek hakkına malik olacaklardır.

z

Madde — 16

Yüksek Âkit taraflar insanlara, yolcu ağırlıklarına, emtiaya ve her nevi eşyaya, irsalâta, gemilere, vapurlara, arabalara ve vagonlara veya diğer nakliye vasıtalarına, beynelmilel transite en müsait yollar üzerinde, mütekabilen transit bahşetmeği bu hususta birbirlerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederek taahhüt ederler.

Yüksek Âkit taraflardan birinin gümrük hudutları dahilindeki araziye kateden her nevi emtia - muhafaza, istatistik, resim ve harçları ve sair idarî mükellefiyetler müstesna olmak üzere - herhangi gümrük resminden ve sair mükellefiyetlerden mütekabilen muaf olacaklardır.

Bu maddenin ahkâmı zurufu tebdil edilerek veya edilmiyerek ektarma edilmiş veya ambara konulmuş olan transit emtiaya tatbik olunur.

Maamafih şurası mukarrerdir ki bu emtianıntransiti, bunların memlekete girmesini menetmek için müteabil gümrük kanunlarına tevfikân temin edilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan hiç biri ülkesine duhulleri memnâ bulunacak olan yolcuların transitini temin etmekle mükellef olmyacaktır.

Emtianın transiti:

a : Âmmenin ve Devletin emniyetine müteallik esbap ilcasile,

b : Sihhî esbap dolayısıyla veya hayvan ve nebat hastalıklarına karşı tedbiri ihtiyarî olmak üzere menedilebilecektir.

Yüksek Âkit taraflar, ülkelerinde Devlet inhisarına mevzu teşkil eden emtianın oralarda hakikaten transit halinde olup olmadığını kat'iyen tayin etmek için icap eden ihtiyat tedbirlerini almak hakkına malik olacaklardır.

Madde — 17

İki Yüksek Âkit taraf mütekabil demiryollarında, nakliye ücretine ve tarzlarına, teslim şartlarına ve umumî harç ve resimlere müteallik hususlarda kendi ülkelerinde birbirlerine mütekabilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederler.

Madde — 18

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancığını taşıyıp, hamulesiz veya hamuleli olarak, diğer tarafın sularına veya limanlarına girecek veya oralardan çıkacak olan gemi ve vapurlar, oralarda - hareket ettikleri veya gideceyleri yer neresi olursa olsun - millî sefaine yapılan muamelenin aynından her hususta müstefit olacaklar ve millî sefaine tahmil edilen veya edilebilecek olanlardan başka veya daha yüksek Devlet, vilâyetler, nahiyeler, veya Hükûmetin müsaade ettiği herhangi bir teşekkül nam ve hesabına istifa olunan - ne unvan altında olursa olsun - hiç bir resim ve mükellefiyete tabi tutulmayacak.

Madde — 19

Hamuleler, geldikleri ve sevkolunacakları yer neresi olursa olsun, millî sancak altında ithal veya ihraç edilmiş oldukları takdirde tabi olacakları resim ve mükellefiyetlerden başkasına ve daha ağırlıma tabi tutulmayacaklar ve aynı takdirde görecekları muameleden başkasına hedef olmayacaklardır; aynıle yolcuları ve bunların ağırlıkları millî sancak altında seyahat ediyorlarmış gibi muamele göreceklardır.

Madde — 20

18 ve 19 uncu maddeler ahkâmı aşağıdaki hususata şamil değildir.

1 - Yüksek Âkit taraflardan her birinin ülkesinde mer'î veya mer'iyete konacak kanunlarla tanzim edilmekte devam edecek olan kabotaja;

2 - Millî ticareti bahriyeye bahşedilmiş veya edilebilecek olan naktî yardım şekillerindeki tergiplere, Devletin emaneten veya biliştirak işlettiği kendi gemilerine bahşettiği menfaatlere, bahrîspor şirketlerine verilen imtiyazlara;

3 - Yüksek Âkit tarafların kara sularında fok balığı saydı dahil olmak üzere sayıt icrasına; millî sayıt istihsalâtına, iki memleketin birinde veya diğerinde, tanınmış veya tanınabilecek olan hususî müsaadata;

4 - Limanların, açık demirleme mahallerinin ve sığ sahillerin bahrî hizmetlerinin ifasına; kezalik iç sularında seyrüsefere; kılağuzluk ve cer, bahrî yardım ve tahlisiye icrasına - bu ameliyelerin iki taraf kara sularında, ve Türkiye için, Marmara denizinde, icra edilmeleri takdirinde.

Madde — 21

Vapur ve gemilerin tabiiyeti, bu hususta, mütekabil Devletlerin salâhiyettar makamları tarafından, her memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân verilmiş olan vesika ve şehadetnameler müncebince her iki tarafça kabul edilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden verilmiş hacmi istiabi şehadetnameleri ve bu hacmi

istiabiye müteallik diğer vesikalar iki Yüksek Âkit taraf arasında aktebilecek hususî tarzı tesviyelere tevfikân diğer tarafça tanınacaktır.

Madde — 22

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancağını taşıyıp diğer tarafın bir limanına mahza orada eenebi bir semti maksut için hamulelerini ikmal etmek veya eenebi memleketten getirdikleri hamulelerinin bir kısmını tahliye eylemek maksadile giren gemi ve vapurlar, mütekabil Devletlerin kanun ve nizamlarına uyararak hamulelerinin diğer bir limana veya diğer bir memlekete mahsus olan kısmını - bu kısım için, millî sefain lehine tesbitedilmiş en aşağı miktar üzerinden ancak istifa edilebilecek olan nezaret resimlerinden başka hiç bir resim ve masarîf tediyesile müekellef olmasızın - gemi dahilinde muhafaza ve tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde — 23

Yüksek Âkit taraflardan birinin bir sefinesi diğerinin sularında batır, karaya oturur, bahri hasara uğrar veya mecburî tevakkufa düşer olursa, bu sefine ile hamulesi, mütekabil memlekelerin kanun ve nizamlarının mümasil ahvalde millî sefinelere bahşettiği müsaade ve muafiyetlerin aynından müstefit olacaktır. Kaptana ve mürettebata gerek kendileri gerek sefine ile hamulesi için, mahallî tebaalara yapılan nisbette muavenet ve muzaheret edilecektir.

Tahlisiye resmi hususunda tahlisin vuku bulunduğu memleketin kanunu tatbik olunacaktır.

Karaya oturmuş veya batmış bir gemiden kurtarılan emtia, dahilî istihlâke arz edilmiş olmadıkça, hiç bir gümrük resmine tabi tutulmayacaktır.

Madde — 24

Yüksek Âkit taraflardan her biri, kendi ülkesinde, diğer taraf emtiasını smâî mülkiyetin himayesine mütedair olup 2 haziran 1911 de Vaşingtonda tadil edilmiş olan 20 mart 1883 tarihli Paris beynelmilel mukavelenamesinin ahkâmından müstefit etmeği taahhüt eyler.

Madde — 25

Bu muahedenamenin ahkâmı aşağıdaki hususlara tatbik edilmez:

- 1 - Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut devletlerle hudut ticaretinde bahşedilmiş veya ileride edilebilecek olan muamelelere;
- 2 - Bir gümrük ittihadından münbais hususî müsaadelere;
- 3 - Gümrük tarifesi hususunda ve alelittlak herhangi diğer ticarî hususatta, Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış memleketler arasında mevcut veya tesis edilebilecek olan hususî menfaat ve müsaadelere;
- 4 - Estonya'nın Finlandiya, Letonya veya Litüanya'ya bahşettiği veya edebileceği menfaat veya müsaadelere.

Estonya'nın hususî gümrük mukaveleleri veya itilâfları ile Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetler İttihadına bahşedebileceği imtiyazlara müteallik hususlara da mezkûr ahkâm tatbik edilmez.

Madde — 26

Bu muahedename tasdiknamelerin teatisi tarihinden bir ay sonra mer'iyete girecek ve bu tarihten itibaren üç sene müddetle mer'i kalacaktır. İki Yüksek Âkit taraftan biri bu tarihten bir sene evvel onu hükümden ıskat etmek niyetinde olduğunu tahrîren tebliğ etmezse muahede Yüksek Âkit taraflardan biri veya diğeri canibinden fesholunduğu günden itibaren bir sene münkazi oluncuya kadar vacibüttenfiz kalacaktır.

Bu muahedename tasdik edilecek ve tasdiknameleri sür'ati mümküne ile Ankara'da teati olunacaktır.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere yukarıda zikredilen murahhaslar bu muahedenameyi imzalamışlar ve mühürleriyle mühürlemişlerdir.

Ankara'da 16 eylül 1929 da, iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Zekâî

M. Numan

E. Weberman

İmza protokolu

Bu muahedenamenin imzası esnasında Yüksek Âkit taraflar aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Birinci maddeye müteferriyan: Bu muahedenamenin üçüncü maddesinde ifade edilen en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit menfaatin 24 temmuz 1923 de Lozanda aktedilmiş olan ikamet mukavelenamesinin dördüncü maddesi mucibince Türkiye tarafından onu imzalayan Devletlere tanınmış olan hakkı müktesebe riayet olunması hususunda Estonya tebaaları lehine dermeyan edilemeyeceğini Estonya Cumhuriyeti Murahhası Hükûmeti namına beyan eder.

Onbirinci maddeye müteferriyan: On birinci madde ahkâmı mahfuz kalmak kaydile, bu muahedenamenin devamı müddetince, Estonya Hükûmeti menşei Türkiye olup Estonyaya ithal edilen sultaniyeler dahil ve malaga nevi denilen büyük üzüm ve mümasilleri müstesna olmak üzere şekerleme yapılmamış her nevi kuru üzümlere kilo başına 0,10 altın frank (Estonya tarifesinin 7 numarasından) ve şekerleme yapılmamış kuru incirlere kilo başına 0,10 altın frank (Estonya tarifesinin 7 numarasında) gümrük resmi tatbik eylemeği taahhüt eder ve Türk Hükûmeti de, aynı kayıt ile bu muahedenamenin devamı müddetince, 8 haziran 1929 tarihli gümrük tarifesinin 106 b, 107 b numaralarına giren Estonya menşeli mensucata Türkiyeye hini ithalde mezkûr numaralardan yüzde yirmi beş tenzilât bahşeyemeği taahhüt eyler.

Maamafih şurası mukarrerdir ki iki Yüksek Âkit taraftan her biri üç ay evvel haber vermek şartile mezkûr numaralar hakkında serbestii hareketini iktisap etmek hakkına malik olacaktır. Bu salâhiyet istimâl edildiği takdirde resmî feshedilmiş olan müstahsalât veya müstahsallara en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit rejim tatbik olunacaktır.

Şurası da mukarrerdir ki böyle bir fesih bu muahedenamenin sair bütün hükümlerinin meriyetini ihlâl etmiyecektir.

Keza Şurası da mukarrerdir ki - namı ve nevi ne olursa olsun - hini ihraçta istifa edilen resimler ve bilumum harçlar hususunda Yüksek Âkit taraflar birbirlerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederler.

On beşinci maddeye müteferriyan: İhraç edilen müstahsalların sıhhatını ve keyfiyetini mürakabe maksadile ve bu mürakabenin tatbikını teshil için Yüksek Âkit taraflardan biri veya diğeri canibinden ittihaz edilmiş tedbirler on beşinci maddede derpiş edilen ahkâma muhalif gibi telâkki edilmeyecektir.

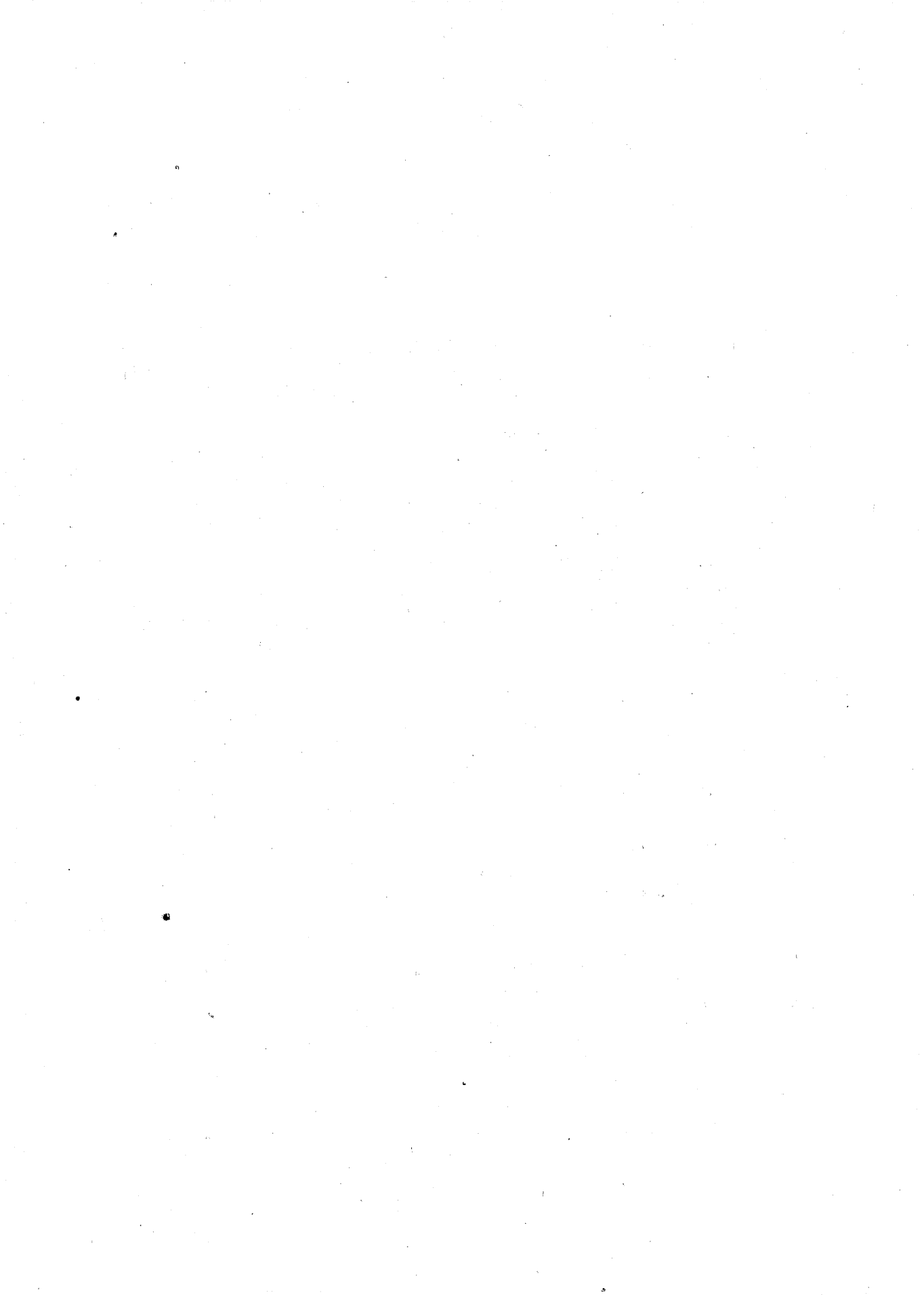
Bu protokol işbu muahedenamenin mütemmim cüz'ünü teşkil edecek ve bunun meriyete girmesinden itibaren vacibüttenfiz olacaktır.

16 - IX - 1929

Zekâî

M. Numan

E. Weberman

**Türkiye Cümhuriyetile Bulgaristan Kırallığı arasında münakit
ticaret ve seyrisefain mukavelenamesinin tasdiki hakkında
1/726 numaralı kanun lâiyhası ve Hariciye ve İktisat Encü-
menleri mazbataları**

T. C.
Başvekâlet
Muamelât Müdürlüğü
Şube
Sayı: 6/1922

2- VI -1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Bulgaristan hükûmeti arasında münakit ticaret ve seyrisefain muka-
velenamesinin tasdiki hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince
2-6-VI-930 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibe ve teferrü-
at ile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Cümhuriyet Hükûmeti ile Bulgaristan Hükûmeti salâhiyettar Murahhasları arasında 27
mayıs 1930 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedenamesi
merbut kanun lâiyhasile Büyük Meclisin tetkik ve tasdikina arzediliyor.

Muahedename ticaret ve seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmîlel kabul edilmiş son
muahedelere mümasildir. Ahkâmı umumiyesi itibarile diğer Devletlerle aktettiğimiz emsali
muahedelerin aynıdır.

Hükûmetinizin iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını
temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arzeyler.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Karar № 24
Esas № 1/726

3-VI-1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Bulgaristan Kırallığı arasında Ankarada 7 mayıs 1930 tarihinde
akit ve imza olunan ticaret ve seyrisefain mukavelesile, tasdikına ait kanun lâiyhası ve merb-
utu esbabı mucibesi encümenimizce tetkik ve müzakere edildi

Umumî hükümleri itibarile emsallerine uygun ve en ziyade mazharı müsaade millet mua-
melesine göre tanzim edilmiş olan işbu mukavele ile tasdiki hakkındaki kanun lâiyhası Encü-

menimizce tasvip edildiğinden havale mucibince İktisat Encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı

Hariciye En. Rs. Erzincan <i>Saffet Ziya</i>	M. M. Siirt <i>Mahmut</i>	Kâtip	Âza <i>H. Nebizade</i>	Âza <i>Zekâi</i>	Âza <i>M. Celâl</i>	Âza <i>Müni</i>
--	---------------------------------	-------	---------------------------	---------------------	------------------------	--------------------

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İk. Encümeni
Karar № 33

4-VI-1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Bulgaristan Kırallığı arasında Ankarada 7 mayıs 1930 tarihinde akt ve imza edilen ticaret ve seyrisefain mukavelesile kanun lâyihası ve Hariciye Encümeninin mazbatası Heyeti Murahhasamız Reisi ve Diyarbekir Meb'usu Zekâi Beyin huzurile tetkik ve müzakere edildi.

En ziyade mazharı müsaade millet esası üzerine ve listeli olarak tanzim edilmiş bulunan bu mukavelenamede tenzilâta tabi listeye dahil eşyanın büyük bir kısmı tayyedilmiş ve yalnız kaşar ile odun kömüründen ibaret iki madde bırakılmıştır. Tuzlu balık ve balmumu gibi bir kısım ihracatımız hakkında tenzilât yaptırılmış ve üzümlerimize ait resmi de Korent üzümü şeraitine müsavi bir tarzda tesbit ettirilmiş olduğuna nazaran bu mukavele ile ona müteallik lâyihamın aynen kabulüne karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İk. En. Rs. Burdur <i>Mustafa Şeref</i>	M. M. Mardin <i>Ali Rıza</i>	Kâ. Zonguldak <i>Hüsnü Rıza</i>	Mardin <i>Nuri</i>	Yozgat <i>Tahsin</i>	İzmir <i>Hüseyin</i>
Konya <i>A. Hamdi</i>	Manisa <i>Yaşar</i>	Ş. Karahisar <i>İsmail</i>			

Hükûmetin teklifi

Türkiye Cümhuriyetile Bulgaristan Hükûmeti arasında münakit ticaret ve seyri sefain muahedenamesinin tasdikına mütedair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Bulgaristan Hükûmeti arasında 1930 senesi mayısın yirmi yedinci günü Ankarada imza edilen ticaret ve seyri sefain muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti mumurdur.

Bş. V. <i>İsmet</i>	Ad. V. <i>M. Esat</i>	M. M. V. <i>M. Abdülhalık</i>	Da. V. imzada	Ha. V. <i>Dr. T. Rüştü</i>	Ma. V. <i>Ş. Saracoğlu</i>	Mf. V. <i>Cemal Hüsnü</i>
------------------------	--------------------------	----------------------------------	------------------	-------------------------------	-------------------------------	------------------------------

bulunmadı

Na. V. <i>Recep</i>	İk. V. <i>Şakir</i>	S. İ. M. V. <i>Dr. Refik</i>
------------------------	------------------------	---------------------------------

Türkiye ile Bulgaristan arasında ticaret ve seyrisefain mukavelenamesi

Bir taraftan

Türkiye Cümhuriyeti Reisi Hazretleri

Diğer taraftan

Haşmetli Bulgar Kırallığı Hazretleri

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ticarî münasebatın teşvik ve inkişafı arzusu ile mütehassis olarak bir Ticaret ve Seyrisefain Muahedesi aktine karar vermişler ve bu maksatla murahhas olmak üzere:

Türkiye Reiscümhuru Hazretleri:

Esbak Vekil ve Büyük Elçi Diyarbekir Meb'usu Zekâi Beyefendi ile Burdur Meb'usu Mustafa Şeref

Ve Hariciye Vekâleti Müsteşarı Menemenli Numan Beyefendileri;

Haşmetli Bulgar Kırallığı Hazretleri:

Bulgaristanın Türkiyede fevkalâde Murahhas ve Orta Elçisi Müsyü Théodore Pavloff ile Maliye Nazaretinde Gümrükler Şubesi Müdürü Müsyü Yordan Mitkoffu ve Ticaret Sanayi ve mesai Nazaretinde Kalem Müdürü Müsyü Ivan Gabenskiyi tayin eylemişlerdir.

Müşarünileyhim usulüne muvafık bulunan salâhiyetnamelerini yekdiğere tebliğ ettikten sonra âtideki ahkâmı kararlaştırmışlardır.

Madde — 1

Menşei Yüksek Âkit taraflardan biri olup diğerinin ülkesine ithal olunan tabî veya mamul müstahsallar, en ziyade müsaadeye mazhar millet memleketin mümasil müstahsallarından alınan veya alınacak olandan başka yahut daha yüksek resimlere, emsale, harçlara veya herhangi başka aidata tabi tutulmıyacaktırlar.

En ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi esas, Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ihraç olunan tabî ve mamul müstahsallara müteallik ihracat resimlerine ve sair aidata şamildir.

Şurası mukarrerdir ki en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinin, mehuzatı rüsumiyenin keyfiyeti tatbikına gümrük muamelesine, ithal olunan eşyanın muayene ve tahlil tarzına, gümrük resimleriyle harçların tediyeye şartlarına da şamildir.

Madde — 2

Menşei Yüksek Âkit taraflardan biri olup diğerinin ülkesine ithal olunan tabî veya mamul müstahsallar, her ne nam altında olursa olsun dahilî resimler hususunda üçüncü bir memleketin aynı müstahsallarına bahşedilmiş olan muameleden müstefit olacaklardır.

Madde — 3

Yüksek Âkit taraflardan her biri ithal olunan eşyanın menşei olan memleketi tayin için, bahsolunan eşyanın mezkûr memleketin tabî veya mamul müstahsallarından bulunduğu veya orada gördüğü tahavvül münasebetile o suretle telâkkisi icap eylediğine dair bir menşe şahadetnamesi istiyebilecektir.

Merbut nümuneye (A melfufu) göre tanzim edilmiş olan menşe şahadetnamesi gerek ticaret ve ziraat daireleri gerek mürsilin mensup olduğu ticaret odası, gerekse mürselünileyh memleketin kabul edeceği herhangi teşekküller ve heeytler tarafından verilecektir. Mürselünileyh memleketin, menşe şahadetnamelerinin, kendi siyasî yahut konsolosluk mümessili tarafından tasdik edilmesini istemeye hakkı olacaktır.

Posta paketleri, gideceği memleket Hükûmeti bunların ticarî bir mahiyeti haiz irsalâttan madut olmadığını kabul ettiği takdirde, menşe şahadetnamesinden istisna edilecektir.

Madde — 4

Âkit taraflardan birinin ülkesine - son geldiği yer neresi olursa olsun - diğer taraf ülkesinde müstahsal veya mamûl bir maddenin ithali hakkında hiç bir memnuiyet veya takyit, her hangi diğer ecnebi bir memlekette müstahsal veya mamûl mümasil maddelerin ithaline de teşmil edilmedikçe idame veya ihdas edilmeyecektir.

Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine her hangi bir maddenin ihracı üzerinde hiç bir memnuiyet veya takyit, mümasil maddelerin her hangi diğer ecnebi memlekete ihraema da teşmil edilmedikçe idame veya ihdas edilmeyecektir.

Yukarıki fıkralarda vaz edilmiş olan umumî kaideye, mevzubahs memnuiyet veya takyitlerin aynı şerait altında bulunan her hangi diğer ecnebi memlekete aynı zamanda ve aynı tarzda teşmil edilmesi şartile, ancak aşağıdaki hususlarda istisna kabul edilebilir:

- 1 - Umumî emniyet icaplarına binaen vazolunan memnuiyet veya takyitler;
- 2 - Âmmenin sıhhati düşüncesile mevzu memnuiyet veya takyitler;
- 3 - Hayvanları veya nebatları hastalıklardan ve tufeylilerden muhafaza ve nebatları tereddiden ve einsin tükenmesinden vikaye için vazolunan memnuiyet veya takyitler ;

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflar, beynelmilel transite en ziyade elverişli olan yollar üzerinde şahıslara yolcu ağırlıklarına, eşyaya ve her türlü maddelere, gemilere ve vapurlara, arabalara, vagunlara ve diğer nakil vasıtalarına müteakabilen transit bahşetmeği, bu bapta yekdiğere en ziyade müsaadeye nail millet muamelesi temin ederek, taahhüteyleler.

Yüksek Âkit taraflardan birinin arazii rüsumiyesinden geçen her nevi eşya, muhafaza, kurşunlama, tahmiliye, tahliye, istatistik ve mağaza resim ve ücretleri müstesna olmak üzere, her türlü gümrük resminden ve başka tekliflerden müteakabilen muaf tutulacaktır.

Bu maddenin hükümleri aktarılan yahut ambalâjı değiştirilmiş veya değiştirilmemiş olmak üzere antirepoya konulan transit eşyasma da tatbik olunur.

Bununla beraber şurası mukarrerdir ki bu eşyanın transitini, memlekete gizlice dühulün men'i zmnında müteallik olduğu gümrük kanunlarına tevfikân temin olunacaktır.

Yüksek Âkit Taraflardan hiç biri kendi ülkesine girmesi memnu olan yolcuların transit suretile geçmelerini temin ile mükellef olmayacaktır. Yüksek Âkit taraflar, eşyanın ve hususile dördüncü madde mucibince ithali memnu olanların gizlice memlekete ithal olunmayıp faakt hakikaten transit edilmiş olmalarını temin için her türlü tedabir ittihazı hakkını muhafaza ederler.

Eşyanın transitini:

- 1 - Devletin emniyetine ve âmmenin selâmetine müteallik sebepler dolayısıyla;
- 2 - Sıhhat sebepleriyle yahut hayvanat ve nebatat hastalıklarına karşı ihtiyat tedbiri olarak menedilebilecektir.

Yüksek Âkit taraflar; ülkelerinde Devlet inhisarında mevzu teşkil eden yahut istihsâl ve fûruhtu memnu olan müstahsalların transitini, halen mer'î bulunan yahut âtiyen ittihaz edilecek olan kanunî ve idarî ahkâm ile tesis edilecek hususî mürakabeye tabi tutulabileceklerdir.

Madde — 6

Yüksek Âkit taraflar, kendi ülkelerindeki demiryollarında aynı hatlarda ve aynı şartlar dahilinde ve kezalik aynı istikamette olmak üzere mümasil eşya hakkındaki ücrete ve nakil tarzlarına ve teslim şartlarına ve umumî resim ve mükellefiyetlere müteallik hususlarda müteakabilen yekdiğere en ziyade müsaadeye mazhar millîet muamelesini temin eyleyler.

Bundan maada iki Hükümet, demiryollarında karşılıklı müraselât teferruatını ve transitini, şimendifer idarelerince doğruca itilâf edilerek tanzim etmek hakkını muhafaza ederler.

Üçüncü bir Devletle müsavat üzere muamele görmek esası ;

1 - Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut memleketlerle hududun iki tarafında on beşer kilometroyu geçmiyen bir mntaka dahilinde vukubulacak hudut ticareti hususunda bahşedilmiş veya sonradan edilecek olan müsaadelere,

2 - Gümrük ittihadından münbais hususî müsaadelere ;

3 - Gümrük tarifesi hususunda Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış olan memleketler arasında mevcut veya ileride ihdas edilebilecek hususî menfaat ve müsaadelere tatbik olunmıyacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan birine mensup olup kendi memleketlerindeki salâhiyet sahibi makamlar tarafından verilmiş bir salâhiyet varakası ibraz ederek orada ticaret ve san'atlarını icraya mezun bulduklarını ve kanunlarda musarrah harçları ve resimleri tesviye ettiklerini isbat edecek olan tacirler, fabrikaacılar, ve sair san'at erbabı gerek kendileri ve gerek hizmetlerinde bulunan seyyar memurlar vasıtasile diğer taraf ülkesindeki tacirler veya müstahsiller nezdinde yahut umumî satış yerlerinde mübayaatta bulunmak hakkını haiz olacaklardır.

Bunlar, arzettikleri mevada tevafuk eden metaları kendi ticaret ve san'atlarında kullanan tacirlerden ve sair kimselerden siparişler dahi alabileceklerdir. Onlar ancak, nümune ve modelleri beraberlerinde götürebilecekler yahut kendilerine göndereceklerdir. Onlar, bu fıkrada tadat olunan faaliyetlerden dolayı hususî hiç bir resim ve aidatla mükellef tutulmıyacaklardır.

Muayyen bir metan örneği olan bileümle mevat,, bir taraftan tekrar ihracında ayniyetlerinin tesbit kılınmasına salih bulunmak, diğer taraftan böylece ithal edilmiş olan mevat mecmu heyetile nümuneliklerin mutat mahiyetini zayi etmiş olacak derecede kemmiyeti veya kıymet irae etmemek muzaaf kaydi ile, nümunelik yahut model addolunur.

Salâhiyet varakası B merbutundaki nümuneye muvafık surette tanzim edilmiş olacaktır. Âkit taraflar bu varakaları itaya memur olan makamata ve kezalik seyyar ticaret memurlarının ticaretlerini icra hususunda tebaiyete mecbur oldukları ahkâmı mütekabilen yekdiğerine iş'ar edeceklerdir.

Maahaza, şurası mukarrerdir ki yukarıda zikredilen seyyar ticaret memurları, varakalar da yazılı olanlardan başka tacirler veya san'at erbabı için satış muameleleri akdinde bulunmak hakkını haiz olmyacaklardır.

İthali memnu emtia müstesna olmak üzere, bir gümrük resmine veya herhangi diğer resme tabi olan ve nümunelik veya model suretile ithal edilen mevat, tekrar ihraç olunmaları kaydile, iki tarafça, aşağıdaki şerait dairesinde, ithal ve ihraç resminden muvakkat muafiyetle kabul edilecektir :

A - Bu seyyar memurlar, gümrük idaresine beyannamelerini verirlerken, ihraç memleketi gümrük memurları tarafından musaddak ve beraberlerinde ithal ettikleri nümuneleri veya modelleri alelmüfredat müş'ir bulunan tarifatlı bir listeyi üç suretile birlikte ibraz edeceklerdir. Eğer tarifatlı listeyi hamil bulunmıyorlarsa, beyannamelerini verirlerken, nümuneler veya modelleri alelmüfredat irae eden yeni bir listeyi üç nüsha olarak ita edeceklerdir.

ithalât memleketinin gümrük memurları listenin mahallî lisana tercümesini talep edebileceklerdir.

B - Nümuneler veya modellerin tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin tesbit edilebilmesi için, bunlar ihracat memleketinde nevi ve şekillerine göre, damgalanmış yahut balmumu veya kurşunla mühürlenmiş olacaklardır. Her bir tarafın gümrük makamata, nümuneler üzerine vazedilmiş olan işaretlerin aslına mutabakatının tahkikini temin için, bu damgaların örneklerini ve mühürlerin basılmış şekillerini mütekabilen ve resmen yekdiğerine göndereceklerdir.

İşaretler vaz'ı gayrikabil veya mahzurları dâi olduğu takdirde, fotoğraflar, resimler veya tam ve mufassal tarifat ile ayniyetin tesbiti caizdir. Buunla beraber, ithalât memleketinin gümrük memurları bu nümuneleri tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin temini için elzem addedecekleri

biçimle ahvalde masarifi alâkdarlarca tesviye edilmek üzere istisnâ olarak munzam işaretlerle teğhiz edebileceklerdir .

Bu son keyfiyetten maada, gümrük muayenesi, nümunelerin sadece ayniyetinin tesbitinden ve icabı takdirinde talep edilecek tekâlif ve rüsum miktarının tayininden ibaret olacaktır.

Nümune veya modeller ihraç memleketinde vazedilmiş şartları hamil bulunmazsa ithal memleketinin gümrük memurları yeni işaretler vazedeceklerdir.

C : İthalâtçı tarafından gümrük idaresine tarifâtli listenin veya nümunelere aîd beyannamenin itasından sonra gümrük muayenesine mübaşeret edilecek ve nümunelere aîd olan liste veya beyanname ile bunlara mevzu işaretler usulüne muvafık ise bu nümunelerin her birinin gümrük resmi ve - eğer mahal varsa - istihlâk resmi tesbit olunacak ve bu tekâlif ve rüsumun balığ olduğu miktar gerek nakten, gerek ithalât memleketinin salâhiyettar makamâtı tarafından kâfi görülen teminat suretinde depozito edilecektir. Teminata mütedair ahkâm Hükûmetler tarafından kendi kanunlarına göre tanzim edilecektir. Tartma ve saire ücretleri kat'î surette tesviye olunacak ve gümrük memurları tarafından alelusul tasdik edilen tarifâtli liste veya beyanname nüshalarında biri ithalâtçıya iade edilecektir.

Maahaza, ithalâtçı, nümunelerden her birinin rüsumunu tarifinin mevadî müteallikası mucibince hesap ettirip depozito edecek yerde nümunelerin meumu için bu rüsumu tarifede en yüksek resme tabi nümune üzerinden tesviye eylemek hakkını haiz olacaktır. Gümrük memurları bu teklifi isaf etmekle mükellef bulunacaklardır.

D : Bu suretle ithal edilmiş olan nümuneler veya modeller altı aylık bir mühlet zarfında gerek ithal edildikleri gümrükten gerek diğer birinden ya ihracat memleketine iade veya her hangi bir memlekete tekrar ihraç edileceklerdir. Altı aylık mühlet, icap ettiği takdirde, ithalât memleketinin gümrük idaresi tarafından temdit olunabilir.

E : Tarifâtli liste veya beyanname ile tekrar ihraç edilecek nümuneler veya modeller alâkadar tarafından gümrük idaresine ibraz olunacak ve bu idare, muayene ettikten sonra, bilâ tehir ithal esnasında mevdu rüsumun tamamen iadesi veya bu rüsumun tesviyesini müemmin kefaletin feshi muamelesini ilmühaber mukabilinde ifa edecektir. Bu iade veya kefalet feshi keyfiyeti ancak tekrar ihraç edilmiş olan nümuneler veya modeller için ifa kılınacaktır. D fıkrasında zikredilen mühletin hitamından sonra, tekrar ihraç edilememiş veya o mahalde satılmış olan nümuneler veya modellerin emaneten tutulan gümrük rüsumu gümrük idaresine irat kaydolunacak veya - kefalet kabul edilmişse - kefillerden istifa edilecektir.

F - İthal esnasında mevdu rüsumun iadesi veya kefaletin feshi hudutlarındaki bilûmum gümrük idareleriyle memleket dahilinde kâin olup bu bapta muktazi salâhiyeti haiz bulunan gümrük idarelerince ifa edilebilecektir. Âkit taraflar mezkûr salâhiyetin verildiği idarelerin listelerini yekdiğerine tebliğ edeceklerdir.

Bu maddenin ahkâmı hakkında her hangi bir üçüncü Devletle müsavat üzere muamele görmek esasî zaten müteakabil surette mahfuz bulunmakta ~~bu maddenin ahkâmı hakkında her hangi bir üçüncü Devletle müsavat üzere muamele görmek esasî zaten müteakabil surette mahfuz bulunmakta~~

Bu maddenin ahkâmı seyyar satıcılığa, seyyar sanayia keza ne ticaret ne de san'at icra etmiyenler nezdinde sipariş taharrisine kabili tatbik olmayacaktır.

Madde — 9

Yüksek Âkit taraflardan birinin, ticaretlerini icra zmnında, yerlilere tahsis edilmemiş olan, panayır ve pazarlara giden tebaası, diğerinin ülkesinde, tabiiyetinde buldukları memleket devairi tarafından (C) merbutundaki nümune veğhile verilmiş bir hüviyet varakası ibraz eyledikleri takdirde mahallî tebaadan daha az müsait bir surette muamele görmeyeceklerdir.

Birinci fıkranın ahkâmı seyyar ticaret ve san'at erbabına keza ayak satıcılığile san'at ve ticaret yapmıyan şahıslar nezdinde sipariş almağa şemil bulunmadığından Yüksek Âkit taraflardan her biri bu bapta kendi kanunlarının serbestisini muhafaza eder.

Madde — 10

Âkit taraflardan birinin sancağını taşıyıp hamulesiz veya hamuleli olarak diğer tarafın sularına ve limanlarına girecek veya oralardan çıkacak olan gemi ve vapurlar oralarda - hareket ve azimet mahalleri nereleri olursa olsun - millî sefinelere yapılan muamelenin aynından her hususta müstefit olacaklar ve millî sefinelere tahmil edilen veya edilebilecek olanlardan başka, Devlet, bir vilâyet, bir nahiye veya Hükûmetin müsaade ettiği herhangi bir teşekkül nam ve menfaatına istifa olunan - ne unvan altında olursa olsun - hiç bir resim ve mükellefiyete tabi tutulmıyacaklardır.

Hamuleler - mevrit veya mahreçleri neresi olursa olsun - millî sancak altında ithal veya ihraç edilmiş oldukları takdirde tabi olacakları resim ve mükellefiyetlerden başkasına ve daha ağırına tabi tutulmıyacaklar ve aynı takdirde görecekları muameleden başkasına hedef olmıyacaklardır. Aynile, yolcular ve bunların ağırlıkları millî sancak altında seyahat ediyorlarmış gibi muamele göreceklardır.

Madde — 11

Âkit taraflardan her birinin gemileri diğer tarafın bir veya müteaddit limanına, gerek oralara mevritleri eenebi memleket olan hamule, emtia ve yolcularının hepsini veya bir kısmını indirmek, gerek oralarda, eenebi memlekete götürmek üzere hamule, emtia ve yolcularının hepsini veya bir kısmını irkâp etmek için gidebileceklerdir. Bu gemiler, müteakabil memleketlerin kanun ve nizamlarına uyarak hamulelerinin diğer bir limana veya diğer bir memlekete mahsus olan kısmını - bu kısım için, millî sefineler lehine tesbit edilmiş en aşağı miktar üzerinden ancak istifa edilebilecek olan nezaret resimlerinden başka hiç bir resim ve masarîf tediyesiyle mükellef olmaksızın gemi dahilinde hıfız ve tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde — 12

Bahrî merakibin tabiiyeti her iki tarafça, Devleti aidesinin salâhiyettar makamâtı canibinden her memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân bu hususta verilen vesikalar ve şehadetnamelere göre muteber tutulacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden verilen hacmi istiabî şehadetnamelerile hacmi istiabiye mütedair sair vesikalar, iki tarafı Âkit arasında bir itilâfı mahsus aktine intizaren, diğer tarafça tanınacaktır.

Madde — 13

İşbu muahedenin, seyrisefain hususunda müteakabilen millî muamelenin bahşma dair olan hükümleri âtideki mevada şamil olmaz:

- 1 - Yüksek Âkit taraflardan her birinin ülkesinde halen mer'î olan veya mer'î olacak kanunlar ile idaresine devam edilen kabutağ ile dahli sularda seyrisefaine;
- 2 - Millî ticareti bahriyeye prim şeklinde yapılan veya yapılacak olan teşvikata;
- 3 - Millî sayit hasılâtının mevzu teşkil ettiği veya edeceği hususî menfaatlara;
- 4 - Yüksek Âkit tarafların kara sularında sayit ile, limanlarda açıkta demirleme mahallerinde ve sığ sahillerdeki bahrî hizmetlerin icrasına;

Bahrî hizmetler, kara suları hududu dahilinde ve Marmara denizinde cereyan ettikçe cer ve kılavuzluk, bahrî muzaheret ve tahlisiye işini ihtiva eder.

Yukarıda tadat edilen mevât haricinde kalan müstesniyat en ziyade müsaadeye mazhar millet kaidesine tabi tutulacaktır.

Madde — 14

Yüksek Âkit taraflardan birine mensup bir geminin diğer taraf sularında garkolması, karaya oturması, hasarı bahrî veya mecburî tevakkufa uğraması gibi hadisatta, sefine ve hamulesi, işbu

memleket kanun ve nizamlarının mumasil ahvalde millî sefaine bahşettiği müsaadelerin ve muafiyetlerin aynından istifade edecektir. Geminin kaptanına, mürettebatına ve yolcularına gerek bizzat kendileri için ve gerek sefine ve hamulesi için aynile tebaai mahalliyeye tatbik olunduğu derecede muavenet ve muzaheret edilecektir.

Tahlisiye resmine gelince, tahlisin vukubulduğu memleketin kanunî mevzuatı tatbik olunacaktır. karaya oturmuş veya garkolmuş bir geminin kurtarılan emtiası, dahilî istihlâk için memlekete ithal edilmedikçe hiç bir gümrük resmine tabi tutulacaktır.

Madde — 15

İşbu muahede tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün mertebe sür'atle Sofyada taati edilecektir.

Muahedename, tasdiknamelerin teatisinden on beş gün sonra meriyete girecek ve müddeti iki sene olacaktır. Bu müddetin hitamından sonra Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden fesholununcıya kadar meriyet mevkiinde kalacak, fesih iş'arı tarihinden ancak altı ay sonra tesirini gösterecektir.

Yukarıki ahkâmı tasdik etmek üzere Yüksek Âkit tarafların murahhasları bu muahedeyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Ankarada 27 mayıs 1930 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Zekai
Mustafa Şeref
M Numan

Th. Pavloff
Yor. Mitkoff
İv. Gabevsky

(A) merbutu

Menşe şahadetnamesi nümunesi

Mürsilin		Mürselünileyhin			
İsmi:.....		İsmi:.....			
İkametgâhı:.....		İkametgâhı:.....			
Sokağı:.....		Sokağı:.....			
Parça adedi	Ambalajın - zurufun - şekil ve süreti	Marka ve numarası	Safi ve gayri safi sikleti kilo ve kıymeti	Sevkedildiği tarık (şimendifer , posta, vapur ilah .....)	Muhtevi- yatı

Balâda evsafı zikredilen eşyanın menşeinin.....
olduğu tasdik kılınır. / / 19

Şahadetnameyi ita eden salâhiyettar dairenin ismi ve imza
(Mühür)

B - merbutu

Devletin İsmi

Varakayı ita eden makam

Seyyar ticaret memurlarına mahsus
salâhiyet varakası

İta tarihinden itibaren oniki ay müddetle muteberdir

Hangi memleketler için muteber olduğu ..... varakanın numarası

..... Şehirinde mütevellit ve .....
şehirinin ..... sokağında ..... numaralı ..... mukim ..... Efendinin
..... şehirinde ..... unvanı ticarisi altında işleyen

(1)

fabrika - veya ticarethane - sinin - lerinin sahibi veya - namına ifayı muameleye salâhiyettar
seyyar ticaret memuru olduğu ve mumaileyhin salifüzzikir fabrika - ticarethane - ler - için balâ-
da muharrer memleketlerde siparişler almak ve yahut mübayaat icra eylemek salâhiyetini haiz
bulduğu ve mezkûr ticarethane fabrika - nın - ların .....

Memleketin de icrayı ticaret - sanat - etmeğe mezun olup bu bapta tekâlifi kanuniyeyi
tesviye etmekte olduğu - oldukları - tasdik kılındı.

..... Şehrin ismi 193

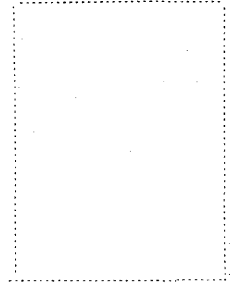
Ticarethanenin - lerin - sahibinini imzası

Fotoğrafi

Varaka hamilinin eşkâli

Yaş .....
Boy .....
Saç .....
Alâmeti farikai sabite .....

Varaka hamilinin imzası

(1) İşbu noktalara ticarethane veya fabrikaların neler sattığı veya neler imal ettiği yazılacaktır

C - Merbutu

Panayır ve pazarları ziyaret edenlere mahsus salâhiyet varakası

İşbu varakanın hamili olup..... deki Türk tebaası için Bulgaristandaki Bulgar tebaası için :

Türkiyedeki panayır ve pazarları ziyaret etmek arzusunda bulunan ..... Efendinin ..... şehrinde ikamet eylediği ve ticaret veya san'atının icrası için tekâlif ve rüsumu kanuniyeti tesviye ile mükellef olduğu tasdik kılmdır.

İşbu varaka ..... aylık bir müddet için muteberdir.

(Varakanın ita kıldığı mahal ve tarih ile ita eden makamın imza ve mühürü)

İmza protokolu

İşbu muahedenamenin imzası esnasında iki Hükümet murahhasları zirdeki noktaların tesbiti hususunda mutabık kalmışlardır :

Şurası mukarrerdir ki Türkiyeye ithallerinde Bulgaristan müstahsalâtı olan odun kömürü (Türk gümrük tarifesinin 283 numarası) % 30 keza Bulgaristan müstahsalâtı olan kaşkavallar (Türk gümrük tarife numarası: 24/ A dan) da %25 nisbetinde bir gümrük resmi tenzilinden muahede müddetince müstefit olacaktır.

Aynı veçhile mukarrerdir ki Türkiye müstahsalâtından olan taze ve tuzlu balıklar (Bulgar tarifesinin 30, 31 b/ 1, 31 b/ 2, 31/ c numaraları) keza balmumu (Bulgar tarifesinin 124/a numarası) dahi muahede devam ettiği müddetçe Bulgaristana ithallerinde zirdeki gümrük rüsumuna tabi olacaklardır :

Bulgar tarife №	Eşyanın tavsifi	Leva olarak kenetele tatbik olunacak resim
30	Balıktır, her nevi canlı, taze yahut soğukta mühafaza edilmiş	14
31/b	Palamut:	
	1 - Kesilmiş (lâkerde)	70
	2 - Tamam	45
31/c	Sairleri	19
124/a	Balmumu ve balmumu peteği	140

Bununla beraber tenzilât yüzdesinin taallük ettiği odun kömürü ile kaşkavala tatbik olunan tarifeler tezyit edilecek olursa bu tezyidin mer'iyete girmesinden itibaren dokuz aylık bir mühlet bitimına kadar mezkûr maddeler için muahede derpiş edilmiş olan menafi hasebile işbu muahedenin imzası tarihinde tatbiki terettüp eden resimler bilâtebeddül mahfuz kalacaktır.

Bundan maada şurası da mukarrerdir ki menşei Türkiye olan (Sultaniye) kuru üzümü Bulgaristanda her hangi bir memleketin aynı mahsulâtının ve hususile Yunanistan mahsulü bulunan Korent kuru üzümünün tabi olduğundan veya olacağından daha yüksek her ne nam altında olursa olsun hiç bir gümrük resmine, hiç bir harca veya mükellefiyete tabi tutulmıyacaktır.

Birinci ve dördüncü maddeye müteferriyan - Şurası mukarrerdir ki bu maddelerin ahkâmı 1499 numaralı ve 8 haziran 1929 tarihli kanunun üçüncü maddesini ihlâl etmez.

Üçüncü maddeye müteferriyan - Eğer Yüksek Âkit taraflardan biri bilâhare üçüncü bir Devlete menşe şahadetnameleri hususunda muafiyet yahut her hangi teshilât bahşedecek olursa olsun bu fevâitten istifade keyfiyeti müteakabiliyet şartile derhal diğer taraf ithalâtına şamil olacaktır.

Sekizinci maddeye müteferriyan - Şurası mukarrerdir ki sekizinci maddenin ahkâmı rüsum ve

aidatı hususiye bahsinde, yerlilere nazaran hatta faaliyetleri hasebile tediyesi lâzım gelen rûsum ve aidat dolayısıyla eenebi tacirler, fabrikacılar ve diğler san'at erbabı ile hizmetlerindeki eenebi seyyar ticaret memurları için mümtaz bir vaziyet ihdas edemiyecektir.

İşbu protokol bu muahedenin cüzü mütemmimini teşkil edecek ve muahede ile aynı zamanda meriyete girecektir.

Ankara, 27 mayıs 1930

Zekâi
Mıstafa Şeref
M. Numan

Th. Pavloff
Yor. Mitkoff
Iv. Gabnsky

Türkiye Cümhuriyetile Macaristan Hükûmeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdiki hakkında 1/727 numaralı kanun lâiyhası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube

Sayı : 6/1923

2 - VI - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Hükûmeti Cümhuriyemizle Macaristan Hükûmeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 2/VI/930 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibe ve teferruatile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim .

Baş vekil

İsmet

Esbabı mucibe

Cümhuriyet Hükûmeti ile Macaristan Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında Ankarada 21 mayıs 1930 tarihinde imza edilmiş olan ticaret mukavelenamesi merbut kanun lâiyhasile Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arz ediliyor.

Mukavelename yalnız ticaret ahkâmını havi olup beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere mümasildir ,

Ahkâmı umumiyesi itibarile diğer Devletlerle aktettiğimiz emsali muahedelerin aynıdır.

Hükûmetiniz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arz ederim.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Ha. Encümeni

Karar № 25

Esas № 1/727

3-VI-1930

Yüksek Reislığe

Türkiye Cümhuriyeti ile Macaristan Hükûmeti arasında Ankarada 21 mayıs 1930 tarihinde akit ve imza olunan ticaret mukavelenamesile tasdikına dair kanun lâiyhası ve merbutu esbabı mucibesi encümenimizce tetkik ve müzakere olundu.

Umumî hükümleri itibarile emsallerine uygun ve en ziyade mazharı müsaade millet

muamelesine göre tanzim edilmiş olan işbu mukavele ile tasdikı hakkındaki kanun lâyihası encümenimizce tasvip edildiğinden İktisat Encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı

Ha. En. Rs.	M. M.	Kâ.	Âza	Âza	Âza	Âza
Erzincan	Siiat	Edirne	H. Nebizade	Zekâi	M. Celâl	Münir
Saffet Ziya	Mahmut					

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat Encümeni
Karar № 34

4-VI-1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile Macaristan Hükümeti arasında Ankara'da 21 Mayıs 1930 tarihinde akt ve imza olunan ticaret mukavelesi ve ona müteallik kanun lâyihası ile Hariciye Encümeninin mazbatası Heyeti Murahhasımız Reisi ve Diyarbakir Meb'usu Zekâi Beyin huzur ile tetkik ve müzakere edildi.

En ziyade mazharı müsaade millet esası üzerine tanzim edilen ve Korent üzümü rejimini istihsal eyleyen bu mukavelenamenin diğer Devletlerle yapılan emseline uygun bulunduğu görülmüş olmakla bu mukavelename ile ona müteallik kanun lâyihasının aynen kabulüne karar verilmiştir Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İktisat Encümeni Reisi	M. M.	Kâtip		
Burdur	Mardin	Zonguldak	Konya	Manisa
Mustafa Şeref	Ali Rıza	Hüsni Rıza	A. Hamdi	Yaşar
İzmir		Mardin	Ş. Karahisar	
Hüseyin	Tahsin	Nuri	İsmail	

Hükümetin teklifi

Türkiye Cümhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında münakit ticaret mukavelenamesinin tasdikına mütedair kanun

Madde 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Macaristan Hükümeti arasında 1930 senesi mayısının yirmi birinci günü Ankara'da akit ve imza edilen ticaret mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
İsmet	M. Esat	M. Abdülhalık	Ş. Kaya B.	Dr. T. Rüştü	Ş. Saracoğlu
			İmzada bulunmadı		
Mf. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.		
Cemal Hüsni	Recep	Şakir	Dr. Refik		

Türkiye ile Macaristan arasında ticaret mukavelenamesi

Bir taraftan

Türkiye,

Diğer taraftan

Macaristan,

İki memleket arasındaki iktisadî münasebetleri inkişaf ettirmek arzusunda olduklarından bu bapta bir ticaret mukavelesi aktine karar vermişler ve murahasaları olmak üzere,

Türkiye Cümhuriyeti Reisi:

Diyarbakır Meb'usu, Esbak Vekil, Büyük Elçi Zekâî; Burdur Meb'usu Mustafa Şeref; Hariciye Müsteşarı, Orta Elçi Numan Rifat Beyefendileri;

Macar Krallığı Naibi Hükûmeti:

Macaristan Hükûmetinin Türkiyedeki Fevkalâde Murahhas ve Orta Elçisi Müsyü Ladislas Tahy dö Tahvar et Tarkéo'yu tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra âtideki maddeleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Menşei, Yüksek Âkit taraflardan biri olup diğerlerinin ülkesine ithal olunan tabii ve mamûl mustahsallar, her hangi üçüncü bir memleketin mümasil müstahsallarından almandan veya alınacak olandan başka yahut daha yüksek resimlere, emsale, harçlara veya her hangi başka adata tabi tutulmıyacaklardır.

En ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi maddesinin hükmü, Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ihraç olunan tabii ve mamûl müstahsallara müteallik ihraçat resimlerine ve sair adata dahi şamildir.

Menşei iki memleket olup müteakiben (a) ve (b) merbutlarında gösterilen müstahsallar, birinci fıkranın hükümlerinden istifade etmekle beraber zikrolunan merbutlarda beyan edilen ithalât resimlerinden yahut yüzdelerinden müstefit olarak kabul olunacaklardır.

Şurası mukarrerdir ki en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi; gümrüğe müteallik talimatların tatbikına, gümrük muamelesine, ithal olunan eşyanın muayene ve tahlil tarzına, gümrük resimleriyle harçlarına tediyesi şartına da şamildir.

Madde — 2

Yüksek Âkit taraflardan birinin tabii yahut mamûl müstahsalları bir veya müteaddit üçüncü memlekettten transit olarak geçtikten sonra diğerinin ülkesine ithal edildiklerinde, menşei olan memlekettten doğrudan doğruya ithallerinde almandan başka yahut daha yüksek resim ve harçlara tabi tutulmıyacaklardır.

Bu hüküm doğrudan doğruya transit edilen emtialara tatbik olunduğu gibi aktarma edildikten, ambalâjı tebdil olunduktan, yahut antrepoya konulduktan sonra transit edilen eşyaya da tatbik olunur.

Madde — 3

Menşei Yüksek Âkit taraflardan biri olup diğerinin ülkesine ithal olunan tabii ve mamûl mustahsallar, dahilî resimler hususunda her ne nam altında olursa olsun üçüncü bir memleketin aynı mahsullerine bahşedilmiş olan muameleden istifade edeceklerdir.

Madde — 4

Yüksek Âkit taraflardan her biri, ithal olunan eşyanın menşei olan memleketi tayin için, bahsedilen eşyanın, mezkûr memleketin tabii yahut mamul mustahsallarından bulunduğu veya gördüğü tahavvül münasebetile mürselünileyh memleket mevzuatına göre olsuretle telâkkisi icap eylediğine dair bir menşe şahadetnamesi isteyebilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan her birinin kabul ettiği nümuneye göre tanzim kılınmış olan menşe şahadetnameleri gerek ticaret ve ziraat daireleri gerek mürsilin mensup olduğu ticaret odası, gerekse mürselünileyh memleketin kabul edeceği herhangi teşekkül veya heyet tarafından verilecektir. Mürselünileyh memleket hükûmetinin, siyasî veya konsolosluk mümessili tarafından menşe şahadetnamelerinin tasdik olunmasını istemeğe hakkı olacaktır.

Kıymeti elli lirayı yahut yüz elli pengöyü geçmiyen posta paketleri menşe şahadetnamesinden müstesna tutulacaktır.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflar, ithalât ve ihracatın men ve takyidine mütedair her türlü hususlarda yahut ticaretin serbestisine müteallik diğer tahditlerde yekdiğerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini bahşederler.

Bu muamelenin tatbikına ancak:

a : Âmmenin emniyetine yahut ülkenin müdafaasına müteallik sebepler dolayısıyla ;

b : İnsanların, hayvanların ve nebatların sıhhatlerini himaye için sıhhiye zabıtasına ait tedbir münasebetile ;

ê : Harp silâhlarının, mühimmatının, malzemesinin ve harbe mahsus her türlü tedarikâtın ithalini murakabe için ;

d : Hükûmet inhisarının icra ve tatbiki zımında ;

e : Gâyri meşru rekabetin önüne geçmek maksadile istisna kabul edilir.

Yukarıki hükümler, Yüksek Âkit tarafların, memleketin hayatı olan iktisadî menfaatlerini himaye için muktazi tedabir ittihazı haklarını hiç bir veçhile talil etmez, elverir ki bu tedbirler muvakkat mahiyette olsun ve bilâ tefrik tatbik olunsun.

Yüksek Âkit taraflardan biri lisans vasıtasile ithalâta kontrol koyacak olursa, mezkûr taraf bu lisansların diğer taraf mahsullerine itası hususunda, bilcümle diğer memleketlerin tabii ve mamul mustahsallarının tabii tutulduğu derecede müsait ahkâm tatbik edecektir.

Bu ahkâma göre mezkûr lisansların istihsali için ifa edilecek şartlar ve ikmal olunacak muameleler en vazih ve açık bir şekilde derhal âmmenin irtılama isal edilecektir. Talpelerin tetkiki en büyük bir sür'atle icra edilecektir. Lisansların itası da aynı veçhile olacak ve bunların sureti itası, mümkün mertebe sade ve müstakir ve bu vesaik ticaretine meydan vermiyecek bir yolda cereyan edecektir. Bunun için lisanslar eşhasa verildiği zaman sahibinin ismini hamil olmalı ve başka kimseler tarafından kullanılmamalıdır.

Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden üçüncü bir Devletin mustahsalları nefine olarak muvakkat surette bahşolunan her memnuiyet refi, derhal ve bilâşart, menşe ve mevredi diğer taraf olan aynı yahut mümasili mustahsallara tatbik edilecektir.

Yüksek Âkit tarafların biri canibinden memnuiyetler yahut takyitler vazedildiği takdirde, iki memleket arasındaki ticarî münasebetlere mümkün mertebe az zarar verecek surette kontenjanlar ve - şayet olcaksa - istisnalar tesbit olunacaktır.

Madde — 6

Yüksek Âkit taraflar, beynelmilel transite en ziyade elverişli olan yollar üzerinde şahıslara, yoleu ağırlıklarına, eşyaya ve her türlü maddelere, gemilere, vapurlara, arabalara, vagonlara veya diğer nakil vasıtalarına müteakiben transit vermediği, bu bapta yekdiğerine en ziyade müsaadeye nail millet muamelesi temin ederek, taahhüt eylerler.

Yüksek Âkit taraflardan birinin gümrük arazisinden geçen her nevi eşya, muhafaza, istatistik ve mağaza resim ve harçları müstesna olmak üzere her türlü gümrük resminden ve başka tekliften müteakiben muaf tutulacaktır.

Bu maddenin hükümleri ambalajı değiştirilmiş yahut değiştirilmemiş olarak aktarılan veya antrepoya konan transit mallarına tatbik olunur.

Bununla beraber şurası mukarrerdir ki bu eşyanın transiti, memlekete gizlice duhulünün men'i zmnında müteallik olduğu gümrük kanunlarına tevfikan icra ve temin olunacaktır.

Yüksek Âkit taraflardan hiç biri, kendi ülkesine girmesi menedilmiş olan yolcuların transit suretile geçmelerini temin ile mükellef olmayacaktır. Yüksek Âkit taraflar eşyanın ve hususile beşinci madde mucibince ithali memnu olanların gizlice memlekete ithal olmayıp fakat hakikaten transit edilmiş olmalarını temin için her türlü tedbirler ittihazı hakkını muhafaza ederler.

Eşyanın transiti:

- a : Âmmenin emniyetine ve Devletin selâmetine müteallik sebepler dolayısıyla,
- b : Sıhî sebepler münasebetile yahut hayvan ve nebat hastalıklarına karşı korunmak için,
- c : Asılları dahilde yapılan yahut hasıl olan ve memleketin mahsusatından tanılan eşyanın taklitleri için menolunabilecektir.

Yüksek Âkit taraflar ülkelerinde Devlet inhisarına mevzu teşkil eden mustahsalların transiti halen mer'i bulunan yahut âtiyen ittihaz edilecek olan kanunî ve idarî ahkâmıla tesis edilen hususî murakabeye tabi tutulabilecektir.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflar yekdiğerine müteakiblenkendi ülkelerindeki demiryollarında, aynı hatlar üzerinde ve aynı şartlar dahilinde ve kezalik aynı istikamette olmak üzere, mümasil eşyanın nakil ücretleri ile nakliyat tarzına ve eşyanın teslim şartlarına ve umumî resim ve mükellefiyetlerine müteallik hususlarda en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesini temin eylerler.

Madde — 8

Üçüncü bir Devlet ile müsavat üzere muamele görmek esası:

1 - Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden hem hudut memleketlerle hududun iki tarafında umumen on beşer kilometreyi geçmiyen bir saha dahilinde vuku bulacak hudut ticareti hususunda bahşedilmiş veya sonradan edilecek olan müsaadata,

2 - Gümrük ittihadından münbais hususî müsaadelere,

3 - Gümrük tarifesi hususunda Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı imparatorluğundan ayrılmış olan memleketler arasında mevcut veya ilerde ihdas edilebilecek olan menfaat ve müsaadelere tatbik olunmayacaktır.

Madde — 9

Yüksek Âkit taraflardan birine mensup olup kendi memleketindeki salâhiyettar makamat tarafından verilmiş bir salâhiyet varakası ibraz ederek orada ticaret ve san'atlarını icraya mezun bulduklarını ve kanunlarda musarrah harçları ve resimleri tesviye ettiklerini isbat eyilecek olan tacirler, fabrikacılar ve sair san'at erbabı gerek kendileri ve gerek hizmetlerinde bulunan seyyar memurlar vasıtasile diğerk taraf ülkesindeki tacirler veya müstahsillar nezdinde veyahut umumî satış yerlerinde mübayaatta bulunmak hakkını haiz olacaklardır. Bunlar arz ettikleri nümunelere tevafuk eden metalleri kendi ticaret veya san'atlarında kullanan tacirlerden ve sair kimselerden siparişler dahi alabileceklerdir. Onlar beraberlerinde ancak nümune ve modeller götürebilecekler yahut kendilerine gönderteceklerdir. Bu fıkrada tadat olunan faaliyetlerden dolayı yerli seyyar ticaret memurlarının mükellef olduklarından başka hiç bir hususî resim ve aidat ile mükellef tutulmayacaklardır.

Muayyen bir metam örneği olan bilecümle mevat, bir taraftan tekrar ihraçta ayniyetlerinin tesbit kılınmasına salih bulunmak, diğer taraftan böylece ithal edilmiş olan mevat mecmu heyetile nümuneliklerin mutata mahiyetini zayı etmiş olacak derecede kemiyet veya kıymet irae etmemek muzaaf kaydi ile, nümunelik yahut model addolunur.

Salâhiyet verakası C merbutundaki nümuneye muvafık surette tanzim edilmiş olacaktır. Âkit taraflar bu varakaları itaya memur olan makamata ve kezalik seyyar ticaret memurlarının ticaretlerini iera hususunda tebaiyete meebur oldukları ahkâmı mütekebilin yekdiğerine iş'ar edeceklerdir.

Maahaza şurası mukarrerdir ki yukarıda zikredilen seyyar ticaret memurları, varakalarında yazılı olanlardan başka tacirler veya san'at erbabiğın satış muameleleri akdinde bulunmak hakkını haiz olmayacaklardır.

İthalî memnu emtia müstesna olmak üzere, bir gümrük resmine veya her hangi diğer resme tabi olan ve nümunelik veya model suretile ithal edilen mevat, tekrar ihraç olunmaları kaydile, iki tarafça, aşağıdaki şerait daîresinde, ithal ve ihraç resminden muvakkat muafiyet ile kabul edilecektir:

A: Bu seyyar memurlar, gümrük idaresine beyannamelerini verirlerken, ihraç memleketi gümrük memurları tarafından musaddak ve beraberlerinde ithal ettikleri nümuneleri veya modelleri alelmüfredat müşir bulunan tarifata bir listeyi üç suretile birlikte ibraz edeceklerdir. Eğer tarifata listeyi hamil bulunmıyorlarsa, beyannamelerini verirlerken, nümuneler veya modelleri alelmüfredat irae eden yeni bir listeyi üç nüsha olarak ita edeceklerdir.

İthalât memleketinin gümrük memurları listenin mahallî lisana tercümesini talep edebileceklerdir.

B: Nümuneler veya modellerin tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin tesbit edilebilmesi için, bunlar ihraçta memleketinde nevi ve şekillerine göre, damgalanmış yahut balmumu veya kurşunla mühürlenmiş olacaklardır. Her bir tarafın gümrük makamata, nümuneler üzerine vazedilmiş olan işaretlerin aslına mutabakatının tahkikini temin için, bu damgalarm örneklerini ve mühürlerin basılmış şekillerini mütekebilin ve resmen yekdiğerine gödereceklerdir.

İşaretler vaz'ı gayrikabil veya mahzurları dâi olduğu takdirde, fotoğrafler, resimler veya tam ve mufassal tarifata ile ayniyetin tesbiti caizdir. Bununla beraber, ithalât memleketinin gümrük memurları bu nümuneleri tekrar ihraçları esnasında ayniyetlerinin temini için elzem addedecekleri bilecümle ahvalde masarifi alâkadarlarca tesviye edilmek üzere ve istisnâ olarak munzam işaretlerle teşhiz edebileceklerdir.

Bu son keyfiyetten maada, gümrük muayenesi, nümunelerin sadece ayniyetinin tesbitinden ve icabı takdirinde talep edilecek tekâlif ve rüsum miktarının tayininden ibaret olacaktır.

Nümune veya modeller ihraç memleketinde vazedilmiş işaretleri hamil bulunmazsa ithal memleketinin gümrük memurları yeni işaretler vazedeceklerdir.

C - İthalâtçı tarafındnan gümrük idaresine tarifata listenin veya nümunelere ait beyannamenin itasından sonra gümrük muayenesine mübaşeret edilecek ve nümunelere ait olan liste veya beyanname ile bunlara mevzu işaretler usulüne muvafık ise bu nümunelerin her birinin gümrük resmi ve - eğer mahal varsa - istihlâk resmi tesbit olunacak ve bu tekâlif ve rüsumun baliğ olduğu miktar gerek nakten, gerek ithalât memleketinin salâhiyettar makamata tarafından kâfi görülen teminat suretinde depozito edilecektir. Teminata mütedair ahkâm hükümetler tarafındnan kendi kanunlarına göre tanzim edilecektir. Tartma ve saire ücretleri kat'î surette tesviye olunacak ve gümrük memurları tarafından alelusul tasdik edilen tarifata liste veya beyanname nüshalarından biri ithalâtçıya iade edilecektir.

Maahaza, ithalâtçı, nümunelerden her birinin rüsumunu tarifinin mevadı müteallikasını mucibince hesap ettirip depozito edecek yerde nümunelerin mecmuu için bu rüsumu tarifede en yüksek resme tabi nümune üzerinden tesviye eylemek hakkını haiz olacaktır. Gümrük memurları bu teklifi isaf etmekle mükellef buluntalardır.

D: Bu suretle ithal edilmiş olan nümuneler veya modeller altı aylık bir mühlet zarfında gerek

ithal edildikleri gümrükten gerek diğer birinden ya ihracat memleketine iade veya herhangi bir memlekete tekrar ihraç edileceklerdir. Altı aylık mühlet, icap ettiği takdirde, ithalât memleketinin gümrük idaresi tarafından temdit olunabilir.

E : Tarifalı liste veya beyanname ile tekrar ihraç edilecek nünuneler veya modeller alâkadar tarafından gümrük idaresine ibraz olunacak ve bu idare, muayene ettikten sonra, bilâtehir ithal esnasında mevdu rüsumun tamamen iadesi veya bu rüsumun tesviyesini müemmin kefaletin feshi muamelesini ilmühaber mukabilinde ifa edecektir. Bu iade veya kefalet feshi ancak tekrar ihraç edilmiş olan nünuneler veya modeller için ifa kılınacaktır. D fıkrasında zikredilen mühletin hitamından sonra, tekrar ihraç edilmemiş veya o mahalde satılmış olan nünuneler veya modellerin emaneten tutulan gümrük rüsumu gümrük idaresine irat kaydolunacak veya - kefalet kabul edilmiş ise - kefillerden istifa edilecektir.

F : İthal esnasında mevdu rüsumun iadesi veya kefaletin feshi hudutlardaki bilumum gümrük idareleriyle memleket dahilinde kâin olup bu bapta muktaiz salâhiyeti haiz bulunan gümrük idarelerince ifa edilebilecektir. Âkit taraflar mezkûr salâhiyetin verildiği idarelerin listelerini yekdiğerine tebliğ edeceklerdir.

Bu maddenin ahkâmı hakkında herhangi bir üçüncü Devletle müsavat üzere muamele görmek esasızaten mütekebil surette mahfuz bulunmaktadır.

Bu maddenin ahkâmı seyyar satıcılığa, seyyar sanayia keza ne ticaret ne de san'at icra etmeyenler nezdinde sipariş taharrisine kabili tatbik olmayacaktır.

Madde — 10

Yüksek Âkit taraflardan birinin, ticaretlerini icra zımında, yerlilere tahsis edilmemiş olan, panayır ve pazarlara giden tebaası diğerinin ülkesinde tabiiyetinde buldukları memleket makamı tarafından D merbutundaki nünune veçhile verilmiş bir hüviyet varakası ibraz eyledikleri takdirde mahallî tebaadan daha az müsait bir surette muamele görmeyeceklerdir.

Birinci fıkranın ahkâmı seyyar san'at erbabına, keza ayak satıcılığile, san'at ve ticaret yapmayan şahıslar nezdinde sipariş almağa şamil bulunmadığından Yüksek Âkit taraflardan her biri bu bapta kendi kanunlarının tamamen serbestisini muhafaza eder.

Madde — 11

Yüksek Âkit taraflardan birine ait merakip ve sefain diğer taraf sularında ve limanlarında her hususta mütekebil en ziyade müsaadeye mazha millet muamelesinden istifade edeceklerdir.

Madde — 12

İşbu mukavelename tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün mertebe süratle Budapeştede teati edilecektir.

Mukavelename, tasdiknamelerin teatisi tarihinden on beş gün sonra meriyete girecek ve müddeti iki sene olacaktır. Bu müddetin hitamından sonra Yüksek Âkit taraflardan biri tarafından fesholununcaya kadar meriyet mevkiinde kalacak ve bu fesih ancak altı ay sonra tesirini gösterecektir.

Yukarıki ahkâmı tasdik etmek üzere murahhaslar bu muahedenameyi imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Ankarada 21 mayıs 1930 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Zekâi

Mustafa Şeref

Numan

Tahy

A - merbutu

Macar ta- rife №	Eşya isimleri	İthalât resmi Al- tın kuron 100 kilodan
78 den	Üzüm (sultaniye)	12
İhtar — Sultaniye üzümü namı altında menşei şark yahut küçük - Asya (anadolu) olan kuru, sarımtırak esmer renkte çekirdeksiz üzüm anlaşılmalıdır.		

B - merbutu

Türk tari- fe №	Eşya isimleri	Bahşedilen ten- zilât yüzdesi 100 kilodan
19 dan	Her nevi salami	33 $\frac{1}{5}$

C - Merbutu

Devletin ismi
Varakayı ita eden makam

Seyyar ticaret memurlarına mahsus salâhiyet varakası

İta tarihinden itibaren on iki ay müddetle muteberdir.

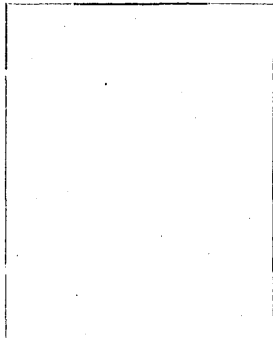
Hangi memleketler için muteber olduğu . . . . . varakanın numarası . . . . .
. . . . . mütevellit . . . . . de . . . . . sokağında . . . . . numaralı . . . . .
mükim . . . . . efendinin . . . . . de . . . . . unvanı ticarisi altında işliyen . . . . .
. . . . . [1]

- Fabrika - veya - ticarethane - sinin - lerinin - sahibi veya - namına ifayi muameleye salâhiyettar seyyar ticaret memuru olduğu ve mumaileyhin salifüzzikir fabrika - ticarethane - ler için balâda muharrer memleketlerde siparişler almak veyahut mübayaat iera eylemek salâhiyetini haiz bulunduğu ve mezkûr ticarethane - fabrika - nın - ların

Memlekette ierayi ticaret - san'at - etmeğe mezun olup bu bapta tekâlifi kanuniyeyi tesviye etmekte olduğu - oldukları tasdik kılınıdır

. . . . . şehrin ismi 193

Fotoğrafi

Ticarethanenin - lerin sahibinin imzası

Varaka hamilinin imzası

Varaka hamilinin eşkâli

Yaş .....
Boy .....
Saç .....
Alâmeti farikâi sabite .....

[1] İşbu noktalara ticarethane veya fabrikaların neler sattığı veya neler imal ettiği yazılacaktır.

D - Merbutu

Panayır ve pazarları ziyaret edenlere mahsus hüviyet varahası

İşbu varakanın hamili olup emtiasile braber ..... deki (Türk tebaası için Macaristandaki - Macar tebaası için türkiyedeki) panayır ve pazarları ziyaret etmek arzusunda bulunan ..... Efendinin ..... ikamet eylediği ve ticaret yeya san'atının icrası için tekâlif ve rüsumu kanuniyeyi tesviye ile mükellef olduğu tasdik kılındı.

İşbu varaka ..... aylık bir müddet için muteberdir.

Varakanın ita kılındığı mahal ve tarih ile ita eden makamın imza ve mührü

İmza protokolu

İşbu mukavelenamenin imzası esnasında Macar Kırallığı Murahhası, Macaristan Tütün İnhisar İdaresinin kendi ihtiyaçlarını tatmin için her senebeş yüz bin kilogram Türk tütünü satın almayı taahhüt eylediğini Hükûmeti namına beyan eder.

Bu mukavele fesholunduğu takdirde her sene satın alacak tütün miktarı fesih anında baki kalan müddete nazaran tayin edilecektir.

Şurası mukarrerdir ki menşei Türkiye olan kuru üzüm (sultaniye), Macaristanda herhangi bir memleketin aynı mahsullerinin ve hassaten Yunanistan mahsulü olan Korent üzümünün bu memlekette tabi olduğundan yahut olacağından daha yüksek hiç bir ithalât resmine, hiç bir harca yahut her ne neviden olursa olsun hiç bir teklife tabi tutulmıyacaklardır.

Kezalik şurası da mukarrerdir ki en ziyade müsaadeye mazhar millet düsturu menşe şahadetnameleri hususuna tatbik olunacaktır.

Bu protokol mukavelenamenin mütemmim bir cüzü olup mukavele ile aynı zamanda mer'iyete girecektir.

Ankara, 21 mayıs 1930

*Zekâi
Mustafa Şeref
Numan*

Tahy

~~.....~~

